

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 27-28 листопада 2019 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 27-28 листопада 2019 р.

Миколаїв
2019

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 38 від 23.01.2019 р).

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол №4 від 18.11.2019 р.).

Редакційна колегія:

О. Є. Новіков – д-р екон. наук, професор;
О. М. Усикова – д-р екон. наук, професор;
О. М. Вишневська – д-р екон. наук, професор;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор;
М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор;
Т. І. Лункіна – д-р екон. наук, доцент;
Л. А. Козаченко – канд. екон. наук, доцент;
А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент;
І. В. Баришевська – канд. екон. наук, доцент;
О. І. Мельник – канд. екон. наук, доцент;
А. С. Полторак – канд. екон. наук, доцент;
Н. О. Шишпанова – канд. екон. наук;
С. В. Сирцева – канд. екон. наук, доцент;
Ю. Ю. Чебан – канд. екон. наук, доцент;
О. А. Боднар – канд. екон. наук.

Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 27-28 листопада 2019 р. Миколаїв : МНАУ, 2019. 125 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей на III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку», на якій обговорювались питання модернізації складових фінансової системи України: закономірностей та ризиків; реформування системи інформаційно-облікового забезпечення трансформації фінансової системи України; закордонної практики формування фінансової та соціальної інфраструктури; інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України; застосування математичних методів та інформаційних технологій у забезпеченні розвитку фінансової системи України.

Відповідальність за достовірність наведених у статтях даних та тверджень несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ»

Богдан І. А. Стан реалізації стратегії реформування системи управління державними фінансами України	5
Боднар О. А., Церуш К. В. Проблеми фінансового ринку та шляхи їх вирішення	7
Василенко М. Ю., Охота Н. В. Теоретичні засади поведінкової економіки	9
Грицина О. В., Квасницький В. Пенсійна система України: реалії та перспективи	12
Довганюк М. О. Сучасний стан страхового ринку України	14
Дюльгер Д. Х. Проблеми розвитку морського страхування в Україні	16
Живченко К. В. Екологічна безпека як складова державної політики України ...	18
Каблуча Ю. С., Вицина С. О. Пріоритетні напрями інноваційного розвитку банківських установ	20
Камашев А. В. Взаємозв'язок фінансового ринку та ринку фінансових послуг ..	22
Коровій В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку	24
Коваленко Д. В. Видатки бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни	26
Коротунова А. Г. Стан і перспективи розвитку фондового ринку в Україні	28
Костанян А. А. Шляхи реформування грошово-кредитної політики України	30
Костерчук К. Розвиток кіберзахисту в Україні	32
Кулаковська А. В. Трансформація фінансової системи України в умовах економічних перетворень	34
Лісова А. А. Особливості інвестиційного фінансування об'єднаних територіальних громад	36
Мельник О. І., Сіваченко А. В. Перспективи розвитку страхового ринку України в умовах діджиталізації	38
Мікуляк К. А., Попова К. О. Страхування підприємницьких ризиків в Україні ..	40
Олейніченко К. О. Ринок фінансових послуг України: проблеми та перспективи розвитку	43
П'ятков І. Ю. Особливості коливань валютного курсу України	46
Райхерт Р. Е. Система управління кредитними ризиками комерційного банку ..	48
Синюк А. В. Бюджетна стратегія економічного зростання	50
Терещенко К. О. Пільгові умови сплати прямих податків	52
Ткачук А. М. Страхове шахрайство в сучасних умовах функціонування страхового ринку	54
Устїнович Д. В., Васильєва О. О. Трансформація фінансової політики України в умовах глобалізації	56
Чопко К. І. Сучасні тенденції формування дохідної частини державного бюджету	58
Hromnyska I. Y., Krasnova I. V. The Effect of Non-Standard Monetary Policy in Ensuring Economic Growth	60

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Брашавецька О. В. Закордонний досвід майнового оподаткування.....	63
Полторак А. С., Паламарчук В. Ю. Аналіз залучення кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій в Україні	66
Попова О. Ю. Порівняльний аналіз державного боргу України та Румунії	68

Ремешевська С. О., Рак І. В. Казначейська система виконання бюджету в Україні: досвід зарубіжних країн	70
Шишпанова Н. О., Сокур В. В. Особливості страхування домашнього майна громадян в країнах ЄС та Україні	73

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Бабенко А. В. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства	75
Баришевська І. В., Сирцева С. В. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності	77
Вовків С. Т. Rolling Budget – альтернатива традиційному бюджетуванню	79
Гринчук Ю. В., Попескул Н. М. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки	82
Гуменюк К. В. Особливості управління поточними витратами підприємства	84
Жукова Л. М., Батюк М. В. Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства	86
Каблуча Ю. С. Сучасні мотиваційні аспекти управління персоналом на підприємствах	88
Каламан О. Б. Модель стратегічної мережі як важливий напрям інноваційного розвитку сучасного підприємств	90
Калнауз Д. В., Богатий О. В., Бублич К. Фінансова безпека у банківському секторі	92
Коротунова А. Г. Особливості використання методів розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності підприємств	95
Лункіна Т. І., Бурковська А. В. Соціальне підприємництво: сучасні тенденції розвитку	97
Мехова О. М. Сучасний стан фінансової системи України	99
Підшивалова О. Є., Попова Ю. С. Автоматизація сільського господарства як поштовх до інноваційного розвитку підприємства	101
Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Фінансово-кредитне забезпечення розвитку суб'єктів аграрного сектору	103
Собко А. О. Про деякі аспекти інноваційно-інвестиційної привабливості сучасного підприємства	106
Товстенко М. Ю. Система фінансово-економічної безпеки підприємства	108
Церуш К. В. Особливості функціонування та роль фінансів домогосподарств в Україні	110

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Благун І. І. Розвиток альтернативних фінансів як чинник дезінтермедіації фінансового ринку	112
Богуцька О. А. Fintech в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку	114
Давидюк А. О. Інформаційні технології в системі управлінні підприємством ...	116
Дубочинський М. М. Запровадження автоматизаційних процесів казначейського обслуговування в Україні	118
Кулинич М. Б. Тенденції цифрової економіки у формуванні управлінської облікової інформації	121
Опенько І. А. Blockchain технології як передумова ефективного лісового виробництва в Україні	123

Богдан І. А.

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків, Україна

Стан реалізації стратегії реформування системи управління державними фінансами України

З метою створення підвалин для формування потужної та ефективної системи управління державними фінансами Урядом розроблена та реалізується Стратегія її реформування (далі – Стратегія) [1]. Серед складових частин системи управління державними фінансами в рамках забезпечення ефективного виконання бюджету Стратегією передбачено розвиток державного фінансового контролю (парламентського та урядового). Державний зовнішній фінансовий контроль з боку Верховної Ради здійснює Рахункова палата України. У 2018 р. обсяг виявлених нею правопорушень та недоліків склав понад 17 млрд грн, зокрема, порушення адміністрування доходів – 6,8 млрд грн, порушення бюджетного законодавства – 5,7 млрд грн, неефективне управління коштами та їх неефективне використання – 4,4 млрд гривень [2]. Втрати бюджету внаслідок неприйняття обгрунтованих управлінських рішень коливаються в межах 2-4 млрд гривень. Попри позитивну динаміку показників діяльності Рахункової палати, сьогодні залишається ціла низка проблем, що стримують розвиток незалежного фінансового контролю і безпосередньо цього контролюючого органу. Стратегією передбачено посилення ролі та підвищення ефективності зовнішнього фінансового контролю відповідно до міжнародних стандартів вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) шляхом реалізації наступних завдань:

- 1) розроблення стратегічного плану розвитку Рахункової палати України;
- 2) посилення спроможності Рахункової палати України щодо здійснення контролю відповідно до міжнародних стандартів INTOSAI та ISSAI;
- 3) посилення консультативної ролі Рахункової палати відносно Верховної Ради України.

Відповідно до Плану заходів з реалізації Стратегії виконання першого завдання передбачено після оновлення складу Рахункової палати [3], яке відбулося 15 березня 2018 року, але стратегічний план розвитку на сьогодні так і не розроблено [4]. Друге завдання відносно посилення спроможності Рахункової палати України щодо здійснення контролю відповідно до міжнародних стандартів INTOSAI та ISSAI, яке передбачає розроблення підходів та проведення фінансових аудитів виконання державного бюджету, а також удосконалення підходів до проведення аудитів ефективності відповідно до міжнародних стандартів у I кварталі 2018 р., згідно зі Звітом про хід виконання плану заходів з реалізації Стратегії не виконано. Підвищення консультативної ролі Рахункової палати містить комплекс заходів з удосконалення механізмів співпраці та координації між Рахунковою палатою та Верховною Радою

України (термін – IV квартал 2017 р.) та удосконалення механізмів моніторингу виконання рекомендацій за результатами аудиту (I квартал 2018 р.). У Звіті про хід виконання плану заходів з реалізації Стратегії будь-яка інформація щодо незалежного державного фінансового контролю відсутня. Втім, дані річного звіту Рахункової палати свідчать про принципову зміну формату співпраці з депутатським корпусом та органами Парламенту України, перегляд формату участі Рахункової палати у засіданнях Комітетів Верховної Ради України та народних депутатів у засіданнях Рахункової палати, кардинальній зміні організації співпраці з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету, надаючи звіти, висновки та інформацію, що були використані при проведенні оцінки показників державного та місцевих бюджетів на стадії їх формування та виконання [2].

З метою підвищення ефективності урядового державного фінансового контролю Стратегією передбачено посилення інституційної спроможності Держаудитслужби щодо проведення державних фінансових аудитів (спеціалізованих аудитів) та підвищення ефективності фінансового інспектування. З цією метою відповідно до [4] вдосконалено та консолідовано методологічне та інформаційне забезпечення системи державного фінансового аудиту, запроваджено навчальні програми підвищення кваліфікації для державних аудиторів, затверджено технічні вимоги, які взято за основу при створенні Інформаційно-аналітичної бази державного фінансового контролю, та частково виконано комплекс заходів щодо удосконалення методики ризикоорієнтованого відбору, що застосовується для проведення фінансових інспекцій (подання проекту методики до органів Казначейства).

Отже, реалізація Стратегії в частині розвитку незалежного фінансового контролю відбувається повільно, не дотримуються терміни виконання основних завдань, що не сприяє підвищенню його надійності та ефективності.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80> (дата звернення: 01.09.2019).
2. Річні звіти Рахункової палати України. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826> (дата звернення: 01.09.2019).
3. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 415. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-%D1%80> (дата звернення: 01.09.2019).
4. Звіт про хід виконання плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки. : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 415 за I квартал 2019 року. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/zvit-pro-khid-vykonannia-planu-zakhodiv-z-realizatsii-strategii-reformuvannia-sistemy-upravlinnia-derzhavnymy-finansamy-na-roky-za-i-kvartal-roku?category=borg&subcategory=aspekti-roboti> (дата звернення: 01.09.2019).

Боднар О. А.

канд. екон. наук, асистент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Церуш К. В.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проблеми фінансового ринку та шляхи їх вирішення

Засадою стабільного розвитку ринкової національної економіки України є наявність ефективно організованого фінансового ринку, що є передумовою розвитку інших секторів економіки. У порівнянні з розвитком зовнішньої економіки, на сьогодні в Україні спостерігається трансформація національного ринку у складних кризових умовах, тому потрібно застосувати сучасні шляхи вирішення проблем, що виникли на даному етапі розвитку, застосовуючи досвід іноземних країн. Саме тому дослідження проблем фінансового ринку України в умовах економічної кризи та невизначеності є досить актуальним.

Вагомий внесок у дослідження проблем фінансового ринку України зробили відомі вітчизняні вчені, серед яких О. Д. Василик [1], В. М. Опарін [2], О. В. Герасименко [3], Л. М. Алексеєнко [4], та інші. Проте, аналіз новітньої економічної наукової літератури свідчить про те, що в Україні фінансовий ринок в своєму розвитку є доволі мінливим та нестабільним, тому потребує детальнішого вивчення.

На думку О. Василика [1] фінансовий ринок – це механізм перерозподілу фінансових ресурсів між окремими суб'єктами підприємницької діяльності, державою і населенням, між учасниками бюджетного процесу, деякими міжнародними фінансовими інституціями. Проте, ми погоджуємось з думкою В. Опаріна, що фінансовий ринок – це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності [2].

Відсутність у сучасній українській науці теоретичних положень правового характеру, що дають змогу здійснювати регулювання фінансового ринку, проникнення різноманітних зарубіжних управлінських доктрин у науково-освітній процес, в яких не враховується специфіка вітчизняного ринку, недовіра населення до інституційних учасників фінансового ринку, що обмежує можливості продуктивного менеджменту – дуже негативно впливають на економіку України в цілому. Аналізуючи процеси, які відбуваються на сьогоднішній день, можна відмітити три найактуальніші проблеми, вирішення яких, покращить функціонування фінансового ринку:

- 1) проблема залучення ресурсів;
- 2) недосконалість фінансової системи;
- 3) відсутність узгодженої законодавчо-нормативної бази.

Проблемою українського фінансового ринку є відсутність фінансових ресурсів аби мати змогу забезпечити інвестиційний попит з боку реального сектору економіки. Для розв'язання даної проблеми слід створити умови, які б дозволяли додатково залучати фінансові ресурси, а саме заощадження населення та «тіньовий капітал», а також створити сприятливі умови для іноземних інвесторів.

Вирішенням проблеми залучення фінансових ресурсів є:

1. Банківські установи, що мають змогу акумулювати фінансовий капітал. В умовах економічної кризи кількість банківських установ значно зменшилась, що посприяло згуртуванню ресурсів; окрім того, переважно, спостерігається рух грошових коштів у безготівковій формі, обслуговуючи "тіньовий" капітал.

2. Участь учасників фондового ринку (інвестиційні компанії та фонди, трастові компанії) в акумулюванні та інвестуванні фінансового капіталу.

Однією із найважливіших проблем економічного процвітання в Україні є недосконалість фінансової системи. У ході останніх подій спостерігається економічна криза, яка характеризується, насамперед, дисбалансом доходів і видатків у державному бюджеті, стрімким зростанням державного боргу, нераціональним рівнем податкових вилучень для формування бюджетів усіх рівнів. Основними напрямками подолання фінансової кризи може бути зокрема: запровадження жорсткого режиму економії щодо витрачання бюджетних коштів; визначення доцільності фінансування деяких соціальних витрат; зменшення обсягів фінансових запозичень для покриття дефіциту державного бюджету; вдосконалення інструментів залучення до інвестиційної сфери особистих накопичень населення; оптимізація рівня податкових вилучень до бюджету [5].

Для підвищення дієвості фінансової системи необхідно терміново впроваджувати елементи фінансової та стабілізаційної політики, пріоритетними напрямками якої мають бути: оптимізація ефективності фінансування завдань, які належать до сфери компетенції держави та місцевої влади; розвиток страхових механізмів пенсійного забезпечення, медичного обслуговування, страхових принципів фінансування отримання вищої та спеціальної освіти; заохочення комерційного кредитування суб'єктів господарської діяльності; заохочення розвитку механізмів випуску корпоративних облігацій, розрахованих як на внутрішній, так і на зовнішній ринки; цілеспрямований розвиток інститутів та інструментів фондового ринку [6].

Наступна проблема – відсутність узгодженої законодавчо-нормативної бази оптимального нагляду за функціонуванням небанківських фінансових установ. Для вирішення вищезгаданої проблеми в Україні необхідно впровадити комплекс довгострокової стратегії, основною метою діяльності якої повинно бути:

1. Створення ефективної системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, щодо яких не існує чіткого та повноцінного законодавчого поля та відсутній орган регулювання та нагляду.

2. Створення узгодженого законодавства та стабільного політичного і економічного середовища.

3. Розробка та узгодження концепції створення та діяльності незалежного органу регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ. Цей документ має визначати засади створення та діяльності органу регулювання та нагляду, його функції та механізми їх реалізації.

4. Розробка та узгодження концепції розвитку законодавчого поля фінансового сектору. Ця концепція має передбачати стратегію розробки та прийняття ряду законопроектів, що регламентують діяльність окремих видів небанківських фінансових установ та доповнюють вже існуючу законодавчу базу по фондовому ринку та банківському сектору.

5. Розробка та прийняття єдиної стратегії розвитку фінансового сектору України та визначення в її рамках довготермінової програми, спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку небанківського фінансового сектору в цілому та окремих видів небанківських фінансових установ зокрема [7].

Отже, сукупність сучасних процесів, які відбуваються на фінансовому ринку, мають негативний характер розвитку та свідчать про необхідний план розробки та впровадження заходів щодо стабілізації стану фінансового ринку. Таким чином, вважаємо, що в Україні необхідно впровадити комплекс довгострокової стратегії, а саме: моніторинг діяльності фінансових установ, з метою своєчасного виявлення проблемних питань та своєчасного відреагування, ліквідувати неплатоспроможні банківські установи, врегулювати питання щодо продажу-передачі проблемних цінних паперів, впровадити механізми конвертації депозитів в акції, посилити систему захисту прав інвесторів та споживачів впровадженням законодавчої бази, відновити довіру населення до фондового ринку, що, у свою чергу, забезпечить прозорість та ліквідність фінансових інструментів ринку.

Список використаних джерел:

1. Василик О. Д. Теорія фінансів: навч. посібник. Київ : Центр навч. літ., 2005. 480 с.
2. Опарін В. М. Фінанси (заг.теорія) : навч. посіб. вид 2-ге. доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2002. 240 с.
3. Карпінський Б. А., Герасименко О. В. Фінансова система : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 184 с.
4. Алексеєнко Л. М., Савчук Н. В. Моніторинг учасників фінансового ринку: реалії та пріоритетні напрями гарантування національної безпеки. *Наука й економіка*. 2010. № 4. С. 7-11.
5. Крилова А. О. Фінансовий сектор України: сьогодні й завтра. *Вісник НБУ*, 2007. №12. С. 36-39.
6. Лютий І. О. Новітні тенденції розвитку фінансової системи. *Фінанси України*. 2004. №5. 24-29 с.
7. Литвиненко Т. М. Економічна культура фондового ринку – запорука успішного реформування економіки. *Фінанси України*. 2000. №2. 50-53с.
8. Шишпанова Н. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *ModernEconomics*. 2017. №1.

Василенко М. Ю.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Охота Н. В.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Теоретичні засади поведінкової економіки

Поведінкова економіка – це напрям економічної теорії, який займається дослідженням впливу психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуаціях. При цьому велика увага приділяється ситуаціям, де люди поведуться інакше, ніж це прогнозує класична економічна теорія з її припущенням раціональності та егоїстичності. Аналізуючи особливості поведінкової економіки та її вплив на суспільне середовище, змінюється механізми прийняття ринкових рішень, суспільного вибору з урахуванням впливу психологічних, соціальних, когнітивних та емоційних факторів.

Основоположником поведінкової економіки вважається Даніель Канеман, лауреат Нобелівської премії 2002 року за «включення даних психологічних досліджень в економічну науку, особливо тих, що стосуються суджень людини і прийняття рішення в ситуації невизначеності». Попри те, що Д. Канеман за освітою психолог, його роботи отримали велике визнання в сучасній економічній теорії. У 1979 році вийшла робота Даніеля Канемана та Амоса Тверські «Теорія перспектив: вивчення процесу прийняття рішень в умовах ризику», в якій використовується когнітивна психологія для пояснення численних розбіжностей між реальним прийняттям економічних рішень і неокласичної теорією. Теорія перспектив є прикладом узагальненої теорії очікуваної корисності [1].

Поведінкову економіку також досліджував Річард Талер, лауреат Нобелівської премії 2017 року (за те, «що його внесок збудував міст між економією та психологічним аналізом процесу прийняття рішень індивідом. Його емпіричні результати та теоретичні ідеї мали важливе значення для створення та швидкого розвитку нового напрямку в поведінковій економіці» [2]), який у своїй роботі «Поведінкова економіка» проаналізував, як емоції впливають на економічні рішення, як люди ухвалюють свої рішення.

У поведінковій економіці виокремлюють такі основні теми поведінкових фінансів: евристика (люди часто базують рішення на приблизній оцінці, а не жорсткій логіці); обмеження рамками (набір анекдотичних доказів та стереотипів, з яких складаються ментальні емоційні фільтри, використовувани людьми для розуміння та реакції на події); ринкова неефективність (включає неправильне ціноутворення та нераціональне прийняття рішень).

Деякі фінансові моделі, які використовуються в управлінні грошима (капіталом) та оцінці активів, застосовують параметри поведінкових фінансів, у т. ч.:

- модель Р.Талера щодо реакції ціни на інформацію, яка містить три фази: недостатня реакція – пристосування – надмірна реакція, що у сукупності формують ціновий тренд;
- коефіцієнт репутації акцій [3].

Сучасна економіка повільно йде від «трьох китів» до більш широких понять та принципів цілеспрямованості поведінки, розумного власного інтересу та сталого розвитку. Зміни можна спостерігати в безлічі теоретичних робіт по поведінкової економіці, еволюційної теорії ігор, agent-based modeling, експериментальної і нової інституціональної економіки [4].

Отже, поведінковою економікою є область економіки, яка вивчає вплив соціальних, когнітивних та емоційних чинників на прийняття економічних рішень окремими особами та установами. На наше переконання, окремі аспекти поведінкової економіки формують можливість стимулювати економічний розвиток завдяки впливу на поведінку людей.

Список використаних джерел:

1. Даниэль Канеман Думай медленно... решай быстро. Москва : Издательство АСТ, 2015 . 633 с.
2. Richard H. Thaler, Cass R. Sunstein Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness Yale University Press New Haven & London. 2008. P. 312
3. Thaler R. (1980). Toward a positive theory of consumer choice. Journal of Economic Behavior & Organization, Vol. 1, No. 1, pp. 39-60. [https://doi.org/10.1016/0167-2681\(80\)90051-7](https://doi.org/10.1016/0167-2681(80)90051-7)
4. Геєць В. М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1. С. 16-25.
5. Sirenko N., Prokopenko N., Poltorak A., Melnyk O., Trusevich I. Behavioral approach to monitoring the financial security of state. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41. № 1. pp. 107-117.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний
аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Грицина О. В.,

*канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри
фінансів, банківської справи та страхування*

Квасниця В.,

*студент економічного факультету
Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни, Україна*

Пенсійна система України: реалії та перспективи

Соціальний захист громадян є однією з найважливіших функцій держави, суть якої полягає у зменшенні ризиків, пов'язаних з втратою працездатності, безробіттям та досягненням пенсійного віку. Одним із різновидів соціального захисту є пенсійне забезпечення та пенсійне страхування, основними завданнями якого є підтримка життєздатності громадян, які досягли похилого віку, через що не можуть забезпечити собі мінімальний рівень доходу.

Дослідження стану пенсійного забезпечення в Україні дозволяє зробити висновок про те, що наявна пенсійна система не виконує своїх функцій, так як розмір пенсій в більшості випадків не дозволяє підтримувати рівень життєздатності навіть на мінімальному рівні. На сьогодні в Україні налічується понад 12 млн пенсіонерів. На 10 працюючих в державі припадає 11 пенсіонерів. Зараз розмір мінімальної пенсії становить менше 50 доларів, в той час, коли у Польщі – 220 доларів, Австрії – 960 доларів, тобто в Україні мінімальна пенсія у 5,2 рази нижча, ніж у Польщі та у 23 рази нижча, ніж в Австрії. 62 відсотки українських пенсіонерів отримують пенсію, меншу від 1500 грн, а понад 5000 грн отримують лише близько 2 відсотків пенсіонерів.

Наявні проблеми формування пенсійної системи вимагають наукового обґрунтування шляхів їх розв'язання. Зокрема, слід відзначити дослідження пенсійного забезпечення в межах балансової міжчасової моделі Дж. Стігліца та Е. Аткинсона, базові принципи управління реформованих пенсійних систем Ц. Меха. Досвід країн Східної Європи, висвітлений у працях Грега Мак Таггарта, було використано для впровадження пенсійних систем в країнах пострадянського простору. Питання реформування пенсійної системи України в своїх працях розглядали Н. В. Калита, С. Рум'янець, Л. А. Демчук, Д. Полозенко, М. Мних, С. Юрій та ін. Основними об'єктами їх досліджень були суть пенсійного забезпечення, механізм пенсійної реформи, особливості функціонування недержавних пенсійних фондів та інше.

Пенсійною реформою передбачено, що поряд і на рівні з солідарною в Україні має функціонувати обов'язкова накопичувальна система пенсійного забезпечення. В перший рік її існування розмір внесків становитиме 2 % заробітної плати в місяць, але з часом він зросте до 7%. Накопичувальна система передбачає, що сплачені до неї внески будуть спрямовувати на інвестування, а не на виплату поточних пенсій. На інвестовані внески будуть нараховуватися відсотки і за сприятливих обставин цей дохід має вберегти гроші від інфляції, покрити видатки на адміністрування та понад це

забезпечити хоча б декілька відсотків доходу. Слід відзначити, щоб особа отримувала гідну пенсію, маючи 35–40 років стажу, необхідно, щоб внесок був не менше, ніж 9–10 % зарплати. Загалом, формування накопичувальної системи може стати ефективним засобом зменшення впливу старіння населення на пенсійну систему.

Недержавні пенсійні фонди є третім рівнем пенсійної системи. Відомо, що система недержавного пенсійного забезпечення базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення. Ця система є подібною до пенсійних систем Німеччини, Швеції, Великобританії та інших провідних країн з ринковою економікою, в яких починаючи, як правило, з 30-річного віку, не покладаючись на державу, молоді люди починають відраховувати частину заробітку до недержавного пенсійного фонду. Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється шляхом укладання пенсійного контракту між пенсійним фондом і його вкладником. Гроші накопичуються на рахунках недержавного пенсійного фонду, інвестуються і з часом виплачуються у вигляді додаткових пенсій. Таким чином, всі учасники фонду забезпечують собі гідні умови життя під час перебування на пенсії, що заохочує працююче населення до участі у недержавних пенсійних фондах.

В цілому, реформа пенсійного забезпечення в Україні рухається повільно, особливо це стосується недержавного пенсійного забезпечення. Завданням держави має бути на сьогодні поліпшення добробуту населення, збільшення інвестицій у людину, освіту і науку. Держава, яка не може гарантувати гідного пенсійного забезпечення, не має жодних аргументів утримувати молодь, спроможну розвивати економіку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV.
2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 10570-IV.
3. Загородній А. Г., Пилипенко Л. М. Проблеми та шляхи вдосконалення пенсійної системи України. *Фінанси України*. № 6. 2010. с. 15-24.
4. Коваль О. П. Місце й роль загальнообов'язкової накопичувальної складової в багаторівневій пенсійній системі України: Антикризовий аспект. *Фінанси України*. № 6. с.68-75.
5. Ткаченко Н. В. Роль недержавних пенсійних фондів у розвитку фінансового ринку України. *Фінанси України*. 2010. № 12. с. 69-79.

Довганюк М. О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Сучасний стан страхового ринку України

Страховання в даний час є найважливішим сегментом ринкових відносин і однією з динамічно-розвинутих сфер українського бізнесу.

Страховий ринок – складова частина ринку країни, де предметом купівлі-продажу є страхові продукти. Споживчі властивості даних продуктів дуже специфічні і відмінні від інших продуктів ринку [3].

Загальність страхування визначає безпосередній зв'язок страхового ринку з фінансами підприємств, фінансами населення, банківською системою, державним бюджетом та іншими фінансовими інститутами, у межах яких реалізуються страхові відносини. У цих відносинах відповідні фінансові інститути виступають як страхувальники і споживачі страхових продуктів. Специфічні відносини складаються між страховим ринком і державним бюджетом, а також державними позабюджетними фондами, що пов'язані з організацією обов'язкового страхування.

Стійкі фінансові відносини має страховий ринок з ринком цінних паперів, банківською системою, валютним ринком, державними і регіональними фінансами, де страхові організації розміщують страхові резерви та інші інвестиційні ресурси [3].

Функціонування страхового ринку відбувається в рамках фінансової системи країни як у партнерській основі, так і в умовах конкуренції. Це стосується конкурентної боротьби між різними фінансовими інститутами за вільні грошові кошти населення і господарюючих суб'єктів. Якщо страховий ринок, наприклад, пропонує страхові продукти по страхуванню життя, то банки - депозити, фондовий ринок - цінні папери тощо [3].

Страховий ринок України зростає як за розміром, так і за складністю. Середньорічний темп зростання страхових премій протягом останніх трьох років склав 42%. Крім того, багато позитивних зрушень було в сфері законодавства та регулювання, що сприяло прискоренню зростання страхового сектора. Але, незважаючи на бурхливий розвиток, страховий ринок все ще має низку актуальних проблем, які потребують негайного вирішення, існує значна потреба в подальшому його вдосконаленні [1].

Що стосується страхування життя в Україні, то дана сфера і досі перебуває на етапі становлення. Надходження страхових премій зі страхування життя складають близько 3 млн дол. США, що становить 0,5% всіх страхових премій. В більшості економічно розвинених країн вони становлять більше 60%. Відповідно, рівень поширення страхування життя складає лише 0,01% - зовсім незвичну частину порівняно з 3,06% в Німеччині або 1,04% в Польщі [3].

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній

станом на 31.03.2019 становила 265, у тому числі СК «life» – 27 компаній, СК «non-life» – 238 компаній, (станом на 31.03.2018 – 292 компанії, у тому числі СК «life» – 32 компанії, СК «non-life» – 260 компаній) [1].

У порівнянні з I кварталом 2018 року на 1712,6 млн грн (14,7%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 1553,9 млн грн (19,1%). Збільшення валових страхових премій відбулося майже по всіх видах страхування, а саме: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») (збільшення валових страхових платежів на 670,2 млн грн (24,9%)); медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) (збільшення валових страхових платежів на 442,6 млн грн (49,0%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ на 421,0 млн грн (35,5%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 284,5 млн грн (16,3%)); страхування життя (збільшення валових страхових платежів на 195,0 млн грн (23,6%)); страхування медичних витрат (збільшення валових страхових платежів на 180,3 млн грн (74,1%)); авіаційне страхування (збільшення валових страхових платежів на 72,9 млн грн (90,0%)) [1].

Протягом аналізованого періоду зменшилась кількість укладених договорів страхування на 1325,8 тис. одиниць (або на 2,8%), при цьому на 400,1 тис. одиниць (або на 2,4%) зменшилась кількість договорів з добровільного страхування, в тому числі зменшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на 461,2 тис. одиниць (або на 5,0%), кількість укладених договорів страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ зменшилась 206,2 тис. одиниць (або на 36,1%), кількість укладених договорів на страхування медичних витрат навпаки зросла на 362,0 тис. одиниць (або на 46,0%). Кількість укладених договорів з обов'язкового страхування зменшилась на 1388,6 тис. одиниць (або на 4,6%) за рахунок зменшення договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 1581,3 тис. одиниць (або на 5,5%) [1].

Отже, для подальшого ефективного розвитку страхового ринку України необхідно сприяти підвищенню захисту споживачів страхових послуг, збільшити капіталізацію страховиків та конкурентоспроможність національного страхового ринку та підвищити прозорість діяльності учасників страхового ринку.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfp.gov.ua> (дата звернення 13.09.2019).
2. Про страхування: закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями N 2095-VIII (2095-19) від 08.06.2017.
3. Базилевич В.Д. Страхування. К. : Знання, КОО, 2008. 1019 с.

Науковий керівник: **Шишпанова Н. О.**, канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Дюльгер Д. Х.

*студент факультету фінансів і банківської справи
Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна*

Проблеми розвитку морського страхування в Україні

Морське страхування в Україні знаходиться на етапі свого зародження і займає незначну частку на страховому ринку. На думку І. Ленюк, попри досить виважене законодавче регулювання цієї галузі, цей сегмент страхування, у порівнянні з іншими країнами, в Україні розвинений недостатньо, що пояснюється особливостями морського страхування. Серед них:

- значний обсяг ризику обумовлює те, що здійснення страхування відбувається об'єднаннями страховиків на принципах співстрахування та перестрахування;
- великі (у грошовому вимірі) міжнародні контакти, існування низки міжнародних угод і правил, яких повинні дотримуватися національні страховики;
- наявність клубів взаємного страхування судновласників;
- договори морського страхування укладаються переважно при посередництві страхових брокерів [1].

Досліджуючи особливості морського страхування, ми спираємося на наступне його визначення: морське страхування – це система економічних відносин, пов'язаних зі створенням та використанням засобів страхового фонду у грошовій формі у цілях відшкодування шкоди від морських небезпек та надання фінансової допомоги учасникам морського підприємства від різних непередбачуваних випадковостей, а також іншим суб'єктам господарювання, пов'язаним з торговельним мореплавством та використанням природних ресурсів континентального шельфу [2, с. 21].

На жаль, багато українських страхових компаній недооцінюють складність і специфіку морського страхування і займаються цією діяльністю, не маючи ані досвіду, ані підготовлених фахівців. В результаті судна страхуються як берегове майно, а оформлені договори страхування не відповідають міжнародним вимогам зі страхування морських ризиків. Навіть більше, такі компанії часто йдуть на демпінг, внаслідок чого розміри страхової премії знижуються до мізерно малих величин, за якими передати ризик у перестрахування вже неможливо. Отже, вже на початковому етапі страхування закладається ситуація, коли в разі настання страхової події виплата страхового відшкодування проведена не буде [3, с. 35]. Аналіз стану морського страхування в Україні дозволив виділити наступні проблеми в його організації:

- 1) існує великий перелік ризиків, які можуть включатися лише як додаткові за окрему плату (наприклад, воєнні та страйкові ризики, відповідальність за природне псування товару, самозгоряння, окислення, а також пошкодження товару гризунами);

2) договори страхування мають значний перелік винятків зі страхових випадків, що обумовлюється сучасним фінансовим станом страховиків; вітчизняні страховики пропонують судновласникам набагато вужчий обсяг страхового покриття у порівнянні з розвинутими країнами;

3) маючи лише динамічні показники розвитку аварійних випадків окремо взятого судна конкретного власника, страховикам неможливо спрогнозувати з достатнім коефіцієнтом довіри характер та час настання у майбутньому аварійних випадків з цим же судном;

4) страхові компанії дуже часто втрачають з поля зору такий важливий сегмент аварійності морських суден, як аварійні випадки, які настають під впливом людського фактора;

5) у звітності страховиків не виділяється окремо страхування вантажів та багажу (вантажобагажу), що перевозяться морським транспортом, тому не можливо проаналізувати стан та тенденції розвитку у цьому напрямку.

На думку О. Гончаренко та О. Світличної, в Україні існує необхідність створення організації, яка б об'єднала зусилля українських морських страховиків у багатьох сферах їх роботи. На сьогодні діє Морське страхове бюро України, що об'єднує страховиків, однак діяльність цієї організації має бути більш прозорою [4, с. 126]. У цілому серед напрямків реформування системи морського страхування в Україні можна виділити наступні:

1) розвиток системи морського і страхового права в Україні;

2) підвищення рівня освіти співробітників страхових компаній і судновласників в питаннях морського страхування;

3) зміна податкового законодавства щодо страхових брокерів і включення витрат на страхування у витрати судновласника;

4) введення ряду обов'язкових видів страхування на морському транспорті (страхування відповідальності судновласників перед третіми особами, портової влади, організацій, що відповідають за експлуатацію внутрішніх річкових шляхів);

5) пред'явлення особливих вимог щодо мінімального капіталу, перестраховальної політики і професійного рівня до страхових компаній, що здійснюють страхування великих промислових ризиків, в тому числі морських ризиків.

Список використаних джерел:

1. Ленюк І. Страхування морських ризиків. URL: <http://economic-http://conf-cv.at.ua/forum/107-1092-> (дата звернення: 15.10.2019).
2. Ефимов С. Л. Морское страхование: Теория и практика : Учебник для вузов. М. : РосКонсульт, 2001. 442 с.
3. Бильдер И. Между рифами морского страхования. *Порты Украины*. 2011, № 10 (112). С.34-37.
4. Світлична О. С., Гончаренко О. М. Перспективи розвитку морського страхування в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016, № 17. С. 122-127.

Науковий керівник: **Баранова В. Г.**, д-р екон. наук, професор,
Одеський національний економічний університет, Одеса, Україна

Живченко К. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Екологічна безпека як складова державної політики України

Законом України «Про охорону навколишнього середовища», відповідно до ст.50, зазначено, що екологічна безпека – це такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей [1]. Екологічна безпека розглядається у двох аспектах. Як суб'єктивна категорія вона проявляється у процесі реалізації суб'єктивного права громадян на екологічну безпеку шляхом регулятивного та охоронного методів. З іншого боку — це об'єктивно існуюча система правового забезпечення екологічної безпеки, за допомогою якої регламентується екологічно небезпечна діяльність, режим використання природних ресурсів, охорона довкілля, попередження погіршення екологічного стану та виникнення небезпеки для природних об'єктів і населення. Екологічна безпека гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів [1]. Забезпечення вимог екологічної безпеки в Україні здійснюється завдяки отриманій інформації засобами системи моніторингу навколишнього природного середовища, основними завданнями якого є:

- довгострокові систематичні спостереження за станом довкілля;
- аналіз екологічного стану довкілля та прогнозування його змін;
- інформаційно-аналітична підтримка прийняття рішень у галузі охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки;
- інформаційне обслуговування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також забезпечення екологічною інформацією населення країни і міжнародних організацій [2].

Сьогодні в Україні функціонування державної системи моніторингу вважається неефективним, що зумовлено низьким рівнем уніфікації нормативно-методичної бази, технічного забезпечення та взаємодії суб'єктів моніторингу, а також недостатнім фінансуванням робіт. Головними недоліками, що зумовлюють низьку ефективність функціонування системи моніторингу, є:

- відсутність єдиної стратегії комплексного розвитку державної системи моніторингу;
- відсутність єдиної системи спостережень;
- недосконалість принципів централізованого управління;
- застаріле технічне та методичне забезпечення спостережень;
- відсутність сучасного технічного оснащення центрів системи моніторингу в більшості регіонів [2].

У світовій і національній практиці використовуються законодавчо встановленні поняття, як «екологічна політика», «екологічні програми», «екологічна експертиза», «екологічна безпека». Поняття «екологічне управління» ще не набуло свого сталого значення й повсюдного визнання [3]. Екологічне управління є процесом підготовки, прийняття й реалізації рішень, спрямованих на досягнення екологічних цілей із використанням різних спеціальних і загальносистемних, адміністративних і економічних методів та механізмів [3]. Важливими складовими екологічного управління є: державна, корпоративна, регіональна і громадська підсистеми. Складовою національної системи екологічного управління і загальної системи державного управління, що функціонує згідно з чинним законодавством України, є державне екологічне управління. Воно формується на засадах нормативно-правового забезпечення організації управління, планомірного використання природоохоронного потенціалу країни, державного стимулювання, впровадження еколого-сумісних технологій, моніторингу, експертизи, гласності [3].

Сучасна екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом великого періоду часу. Найбільшою особливістю екологічного стану України є те, що екологічно гострі локальні ситуації поглиблюються великими регіональними кризами. Головними причинами, що призвели до тяжкого стану довкілля є: застаріла технологія виробництва та обладнання; висока енергомісткість та матеріаломісткість, що перевищують у два – три рази відповідні показники розвинутих країн; відсутність належних природоохоронних систем; відсутність належного правового та економічного механізмів, які стимулювали б розвиток екологічно безпечних технологій; відсутність належного контролю за охороною довкілля та інші.

Для забезпечення належного рівня екологічної безпеки на глобальному, регіональному чи локальному рівнях, а також у межах держави та її підрозділів, необхідно розробити систему забезпечення екологічної безпеки, що забезпечить виконання на законних підставах комплексу заходів, які матимуть на меті охорону навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел:

1. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 26 червня 1991р. № 1268-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991р. №41. Ст.546.
2. Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля : постанова Кабінету Міністрів України № 391 від 30.03.1998 р.
3. Шевчук В. Я. Екологічне управління : підруч. для студ. екологіч. спец. вищ. навч. закл. К. : Либідь, 2004. 432 с.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Каблуча Ю. С.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Вицина С. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Пріоритетні напрями інноваційного розвитку банківських установ

Динамічний розвиток і загострення конкуренції на ринку банківських послуг в Україні змушують банківські установи опановувати нові підходи до підвищення ефективності власного функціонування, проводити пошук додаткових шляхів одержання переваг конкуренції, зокрема шляхом упровадження інноваційних технологій обслуговування клієнтів, нових продуктів і послуг [6].

Дослідженням питаннями про банківські інновації, зокрема інноваційних банківських послуг, приділяється велика увага. Серед вітчизняних авторів можна виділити праці Н. Ізюмцева, О. Метлушко, Я. Чайковський та ін.

Інноваційність відіграє для банків надзвичайно важливе значення, оскільки окреслює напрями подальшого розвитку усього банківського сектору в цілому. Саме на інноваційних технологіях та ідеях базується стратегічне орієнтування банківських установ, а отже банківські інновації виступають і метою, і необхідною умовою довгострокового функціонування банківського ринку.

Одним із видів інновацій для банківської сфери є соціальний пакет, як мотиватор персоналу до ефективної роботи та приваблення нових, молодих та кваліфікованих кадрів.

Існує безліч визначень та трактувань соціального пакету, але ми виділимо «соціальний пакет» як пряме або побічне, відкрите чи закрите заохочення, яке доповнює, перекриває або компенсує ті виплати, що традиційно виплачувались у формі заробітної плати [4].

Забезпечення працівникам банку належного та сучасного соціального пакету дасть змогу роботодавцю досягти таких цілей:

- сформувати позитивний імідж і бренд роботодавця на ринку праці;
- узагальнення особистих цілей співробітників;
- контролювати витрати на робочу силу;
- оптимізувати витрати на соціальне забезпечення працівників;
- підвищити якісні параметри людського капіталу;
- поліпшити соціально-психологічний клімат в організації [5].

Для досягнення високих результатів у своїй діяльності банку слід використовувати систему ефективної мотивації працівників як комплекс заходів, що стимулюють персонал не лише до роботи, за яку платять гроші, а й до особливої старанності та активного бажання працювати саме у цій установі. Методи і форми мотивації персоналу, що входять до загальної системи

мотивації в банку, необхідно постійно розвивати й удосконалювати незалежно від певних звичаїв або встановлених моделей.

Мотивація банківських працівників є не до кінця вивченим питанням. Для підвищення конкурентоспроможності банківської установи, збільшення продуктивності праці її співробітників керівництво банку повинно впровадити в практичну діяльність стабільне і своєчасне матеріальне стимулювання; заохочення вдосконалення майстерності, кваліфікації працівників [2].

Отже, для досягнення високого рівня мотивації працівників необхідно застосовувати різні форми мотивації та балансувати їх між собою, звертаючи увагу на потреби працівника та на цілі організації [3]. Мотивація праці банківських працівників є вагомим чинником підвищення ефективності функціонування банків і їхньої конкурентоспроможності. Велику увагу необхідно приділяти навчанню працівників, залученню до участі у тренінгах та круглих столах, відрядженню для обміну досвідом в інші країни. Це сприятиме поліпшенню знань та вдосконаленню кваліфікації працівників, а отже, успіх діяльності банку напряду залежить від мудрості керівництва та прийнятих ним рішень, адже його особистий приклад є свого роду мотивацією.

Список використаних джерел:

1. Баришевська І. В., Камашев А. В. Банківська система України: реалії та перспективи. *Modern economics*. 2017. № 5. С. 6-12.
2. Ізюмцева Н. В., Данильченко І. А. Система мотивації праці персоналу банку. *Інфраструктура ринку*. 2018. №25.
3. Метлушко О. В. Новітні банківські продукти і технології : навч. посіб. Тернопіль : Вектор, 2016.
4. Новак І. Соціальний пакет як механізм удосконалення оплати праці. *Аспекти праці*. 2008. №2. С. 6-12.
5. Степаненко О. П. Тенденції інноваційного розвитку банківської системи України. *Актуальні проблеми економіки*. 2012.
6. Чайковський Я., Ковальчук Я. Банківські інновації: перспективи та загрози електронних банківських послуг. *Банківська діяльність та банківські послуги*. 2018. №57.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Камашев А. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Взаємозв'язок фінансового ринку та ринку фінансових послуг

Одним із механізмів забезпечення конкурентоспроможності економіки України є ринок фінансових послуг. Саме він дає можливість спрямовувати інвестиційні потоки у найбільш привабливі сегменти економіки, що в кінцевому рахунку, призводить до економічного зростання [1].

Ринок фінансових послуг досліджувався у працях багатьох науковців. Серед яких: О. Ганоченко [1], В. Зимовець [2], О. Осадча [3], Є. Бондаренко [4], І. Солошкіна [5] та інші. Проте, тема й надалі не втрачає своєї актуальності та потребує подальших досліджень як з теоретичної так і з практичної точок зору.

На сьогоднішній день, сформовано концептуальні підходи щодо ідентифікації сутності взаємодії фінансового ринку та ринку фінансових послуг (табл. 1).

Таблиця 1 Концептуальні підходи в частині ідентифікації сутності взаємодії фінансового ринку та ринку фінансових послуг

Науковець	Визначення
В. Зимовець	Сучасний фінансовий ринок є складним утворенням з надзвичайно багатою структурою. Як правило, вживаючи термін фінансовий ринок, мають на увазі цілісну систему окремих ринків, на яких урівноважується попит на фінансові ресурси і їх пропозиція. Оскільки саме фінансові ресурси є тим товаром, який обертається на фінансових ринках, в економічній літературі як синонім словосполучення «фінансовий ринок» іноді використовується термін «ринок фінансових ресурсів» [2, С. 31].
О. Осадча	Ринок фінансових послуг за своєю сутністю є більшим за фінансовий ринок. На основі проведених теоретичних досліджень щодо визначення сутності понять «ринок фінансових послуг» та «фінансовий ринок» можна сказати про їх співвідношення і підпорядкованість один одному. Проте, більш узагальнюючим є ринок фінансових послуг і переважна частина фінансового ринку належить до нього [3, С. 37].
Є. Бондаренко	Ринок фінансових послуг є окремим сегментом фінансової системи, що не може розглядатися як складова фінансового ринку, оскільки вони мають принципові розбіжності в своїх цілях та завданнях, об'єктах, а також функціях, виконуваних спільними учасниками [4, С. 5-6].
І. Солошкіна	Якщо фінансовий ринок можна розглядати як складне, багатомірне утворення, яке охоплює значну кількість окремих сфер та сегментів національної економіки і має ряд різновидів, то ринки фінансових послуг виступають окремим сегментом фінансової системи і не можуть розглядатися як окремі складові фінансового ринку [5, с. 155].

Джерело: систематизовано автором

Таким чином, можемо відмітити, що на сьогоднішній день існує значна кількість різноманітних підходів щодо визначення місця ринку фінансових послуг в структурі фінансового ринку. Під час проведення дослідження, нами

було з'ясовано, що більшість науковців при вивченні сегментної структури фінансового ринку взагалі не визначають ринок фінансових послуг як його окрему компоненту, тощо [6].

Для поглиблення дослідження, нами було визначено основні варіанти взаємодії між ринком фінансових послуг та фінансовим ринком (рис.1).

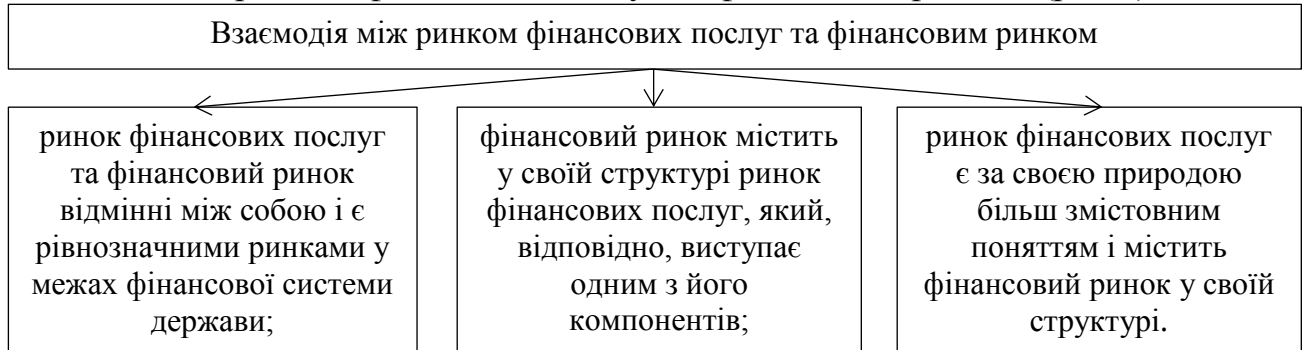

Рисунок 1 – Взаємодія між ринком фінансових послуг та фінансовим ринком

Джерело: побудовано автором з використанням матеріалів [6, с.23]

Отже, можемо зробити висновок, що фінансовий ринок є найважливішою складовою фінансової системи України, яка може успішно розвиватися і функціонувати лише в ринкових умовах. Ринок фінансових послуг перебуває на етапі розвитку. Його складові процеси є вкрай складними, динамічними та важкопрогнозованими. Однак, саме такий період є найбільш сприятливим для впровадження інноваційних, а часом і радикальних мір щодо реформування всього фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Ганоченко О. Б. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=2919>.
2. Зимовець В. В. Фінансове посередництво : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 288 с.
3. Осадча О. А. Ринок фінансових послуг: сучасний стан та перспективи розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 4(83). С. 36-41.
4. Бондаренко Є. П. Механізм регулювання ринку фінансових послуг України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Суми, 2011. 19 с.
5. Солошкіна І. Функціонування ринків фінансових послуг: теоретико-правовий аспект. *Legea si viata*. 2017. № 3. С. 152-156.
6. Дубина М. В. Дослідження особливостей взаємозв'язку фінансового ринку та ринку фінансових послуг. *Економічна наука*. 2016. №18. С.21-26.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**, канд. екон. наук,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Коровій В. В.

*кандидат економічних наук,
докторант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний
університет, м. Київ, Україна*

Державна фінансова політика економічного розвитку

Фінансова політика є дієвим інструментом впливу на інвестиційний та споживчий попит. За сучасних умов уповільнення темпів зростання світової економіки доцільним є подальший розвиток положень щодо оцінки можливостей використання заходів дискреційної фіскальної політики, їх обсягу та структури для активізації економічної діяльності. На даному етапі соціально-економічного розвитку країни, важливим є підвищення рівня обґрунтованості перспективних напрямів державної фінансової політики з урахуванням економічної циклічності. Вагомим є узгодження впливу та сфери дії економічних механізмів та важелів у процесі формування та реалізації бюджетно-податкової та монетарної політики. Особливого значення набувають питання запровадження системи державного стратегічного та середньострокового бюджетного планування. В процесі формування та реалізації фінансової політики, необхідним є забезпечення умов для відновлення довіри суб'єктів економічних відносин до фінансової системи.

У сучасних умовах трансформацій соціально-економічних відносин доцільним є удосконалення методологічних засад формування бюджетних програм, посилення рівня їх узгодження із державними цільовими програмами, значна частина яких спрямована на розвиток людського потенціалу. Пріоритетним завданням державної фінансової політики є підвищення якості планування індикативних значень результативних показників зазначених програм, що потребує подальшого удосконалення системи фінансово-економічного прогнозування. В процесі розробки та реалізації заходів бюджетно-податкового та грошово-кредитного регулювання мають враховуватись стратегічні пріоритети розвитку економіки та умови функціонування фінансової системи в суспільстві. Питання формування дієвого фінансового регуляторного механізму економічного розвитку є актуальним та взаємопов'язаним із розширенням функцій, які постають перед державою. Співвідношення між складовими архітекtonіки фінансової системи формуються з урахуванням державних та ринкових методів впливу на соціальні та економічні процеси [1].

Вагома роль у забезпеченні державного регулювання суспільного розвитку належить бюджетній політиці, яка може бути відтвореною за допомогою запропонованої структурно-функціональною моделі, яка ґрунтується на інтеграції інструментів і важелів бюджетного, податкового регулювання з урахуванням динаміки макроекономічних процесів та структурних перетворень системи державних фінансів. Застосування даної

моделі дозволяє підвищити дієвість бюджетної політики у сфері формування показників доходної та видаткової частини бюджету, дефіциту бюджету та державного боргу [2].

Важливим є удосконалення податкового адміністрування в частині проведення податкового моніторингу, що дозволить посилити дієвість прогнозування відповідної групи податкових надходжень до бюджету. Інституційні перетворення соціально-економічної моделі розвитку суспільства обумовлюють необхідність посилення дієвості фінансової політики. Важливим є підвищення ступеню координації між її складовими у сфері підтримки розвитку реального сектору економіки та забезпечення макроекономічної стабільності. Фінансово-бюджетна політика має ґрунтуватись на використанні сукупності заходів грошово-кредитного регулювання, реалізації виваженої бюджетної політики для забезпечення економічного зростання, достатньо низького рівня інфляції. З метою активізації структурних змін в економіці важливим є застосування збалансованого підходу до формування бюджету [3].

Доцільним є визначення підходів до дієвого розвитку системи державного фінансового регулювання, формування фінансової політики на середньострокову перспективу, забезпечення прозорості фінансового ринку. Удосконалення фінансової політики має здійснюватися з урахуванням структурних особливостей вітчизняної економіки та має супроводжуватись пошуком балансу між державним і саморегульованими механізмами, узгодженням концепції бюджетно-податкової політики з принципами і потребами соціального захисту населення. Державна фінансова політика має формуватися на основі науково обґрунтованої концепції розвитку фінансово-економічних відносин, спрямованої на створення умов для підвищення темпів економічного розвитку країни. Важливим є поглиблення економічної сутності фінансової політики як інструменту економічного зростання, подальший розвиток підходів щодо вдосконалення інституційних та методологічних засад державного фінансового механізму регулювання соціально-економічного розвитку країни на середньострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Павелко А. В., Канєва Т. В. та інші; за заг.ред. А. А. Мазаракі. К. :Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2015. 376 с.
2. Чугунов І. Я., Канєва Т. В., Пасічний М. Д. та інші. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки ; за заг. ред. І. Я. Чугунова. К. : Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
3. Чугунов І. Я. Бюджетні відносини в системі соціально-економічного розвитку країни. *Казна України*. 2014. № 6. С. 25-28.

Коваленко Д. В.

*здобувач вищої освіти кафедри фінансів
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна*

Видатки бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни

Економічна сутність видатків бюджету полягає у сукупності взаємовідносин, що виходять із формування, перерозподілу та використання фінансових ресурсів держави з метою його спрямування на вирішення цілей та завдань соціально-економічного розвитку країни. Важливим функціональним завданням держави є забезпечення стійкості, динамічності, збалансованості економічного зростання шляхом реалізації основних пріоритетів бюджетної політики. На планування видаткової складової бюджету як одного з основних елементів системи бюджетного регулювання, впливає формування дохідної частини бюджету та дефіцит бюджету. У бюджетній політиці у сфері видатків знаходять відображення пріоритетні напрями використання бюджетних коштів, які спрямовані на забезпечення економічного зростання, макроекономічну збалансованість. Формування бюджетної політики у сфері видатків здійснюється із врахуванням обґрунтованих напрямів соціально-економічного розвитку країни, спрямовується на забезпечення сприятливого макроекономічного середовища, стабілізацію та прозорість системи державних фінансів, достатніх темпів економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності економіки.

Розвиток інституційних засад системи формування видаткової частини бюджету, визначення принципів та основних пріоритетів здійснення бюджетних видатків, взаємопов'язані з трансформаційним процесом економіки країни. Необхідність забезпечення суспільного розвитку, ефективного виконання державою своїх функцій в умовах економічних перетворень вплинули на розробку нових науково-обґрунтованих методів планування видаткової складової бюджету. Визначалося місце та роль бюджетної політики, підходи щодо оцінки ефективності використання бюджетних коштів як передумови дієвого економічного розвитку країни. Запровадження механізмів формування основних напрямів бюджетної політики у сфері видатків з врахуванням пріоритетів економічної і соціальної стратегії розвитку посилює інституційні засади бюджетного регулювання. Реалізація завдань бюджетної політики впливає на рівень і умови виконання державою функцій, фінансову та соціальну збалансованість, досягнення еволюційних зрушень у важливих сферах економіки країни [1].

Посилення впливу бюджетного планування видатків на виконання завдань суспільного розвитку залежить від дієвості забезпечення бюджетного процесу, у тому числі прогнозування, планування та використання видатків бюджету, звітування про досягнення визначених бюджетними призначеннями завдань та цілей, контролю за станом використання коштів. Впровадження

складання бюджетних запитів, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, порядків використання бюджетних коштів надають можливість отримувати узагальнену інформацію стосовно основної мети, результативних показників діяльності головних розпорядників бюджетних коштів за минулий рік, прогноз очікуваних результатів у поточному році, завдань на плановий рік, обґрунтування розподілу граничного обсягу видатків бюджету за кодами економічної класифікації та напрямками діяльності, що сприяє удосконаленню системи управління бюджетними коштами [2].

Дієвість планування видатків бюджету, як одна із важливих складових системи управління бюджетом, має суттєве значення в питаннях забезпечення стабільності фінансової системи країни, стійкого економічного зростання. У системі головного розпорядника бюджетних коштів на стадії планування видатків дозволить підвищити рівень ефективності бюджетних програм підготовка стратегічних планів їх діяльності, оптимальна структура бюджетних програм у межах граничних сум середньострокового бюджету, деталізація завдань та напрямів бюджетних видатків з розмежуванням на видатки споживання та видатки розвитку, встановлення чіткого взаємозв'язку між запланованими обсягами коштів бюджету і очікуваними результатами. Важливим є здійснення підвищення рівня дієвості та прозорості механізмів порядку державних закупівель. Застосування при плануванні видатків бюджету підтримки пріоритетних галузей економіки позитивно впливає на створення нових робочих місць, підвищення якості відповідних суспільних послуг [3].

Рівень результативності виконання бюджетних програм відображає ефективність діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, якість виконання стратегічних планів їх діяльності, що мають узгоджуватися із національними програмами економічного розвитку, основними напрямками бюджетної політики та значним чином впливає на стан соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Чугунов І. Я., Павелко А. В., Канєва Т. В. та інші. Державне фінансове регулювання економічних перетворень ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2015. 376 с.
2. Чугунов І. Я., Канєва Т. В., Пасічний М. Д. та інші. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки ; за заг. ред. І. Я. Чугунова. К. : Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
3. Чугунов І. Я., Самошкіна О. А. Видатки бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 2. С.103-121.

Науковий керівник: **Чугунов І. Я.**, д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна, Україна

Коротунова А. Г.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Стан і перспективи розвитку фондового ринку в Україні

Однією з найважливіших складових фінансового ринку України є фондовий ринок та інструменти, які на ньому обертаються. Це один з найбільш ефективних механізмів регулювання фінансових ресурсів. Непроста політична ситуація в державі та економічна вразливість підприємств гальмують його розвиток. Процес функціонування фондового ринку необхідно розглянути у контексті нових подій, розкрити перспективи розвитку. Тому актуальним є вивчення питання стану і перспектив розвитку фондового ринку в Україні [1].

Фондовий ринок – це економічна система, яка знаходиться під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, одними з яких є: економічна та фінансова політика держави; фінансова структура макроекономіки; політична та соціальна стабільність суспільства; рівень економічної грамотності населення та довіри до фінансових інститутів [1].

Ринок цінних паперів, як ланка економіки України відображає розвиток ринку капіталу, а також усієї фінансової системи держави. Одним із найважливіших показників розвитку ринку цінних паперів є обсяги випуску цінних паперів.

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні-липні 2018 року, становив 30,83 млрд грн, що менше на 47,4 млрд грн порівняно з відповідним періодом 2017 року (78,4 млрд грн). Протягом січня-липня 2018 року Комісією зареєстровано 62 випусків акцій на суму 13,4 млрд грн. Порівняно з аналогічним періодом 2017 року обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 53 млрд грн. Значні за обсягом випуски акцій, які суттєво вплинули на загальну структуру зареєстрованих випусків акцій протягом зазначеного періоду, зареєстровано наступними підприємствами з метою збільшення статутного капіталу, зокрема: АТ «Банк Форвард». Комісією протягом січня-липня 2018 року зареєстровано 53 випусків облігацій підприємств на суму 3,4 млрд грн. Порівняно з аналогічним періодом 2017 року обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств збільшився на 349 млн грн [2].

Подальший розвиток фондового ринку залежить від конкретних заходів держави у сфері розбудови фінансової системи. Розвиток фондового ринку винятково на основі саморегуляції ринкових відносин є неможливим. Це можна пояснити тим, що ринкові відносини на нещодавно утворених ринках ще повністю не сформувалися. Перспективи покращення стану потребують вирішення низки проблем, а саме: недосконалість конкурентоспроможності фондового ринку, яка впливає з того, що недостатньо сприятливою є державна

політика стосовно оподаткування на фондовому ринку; проблема податкового стимулювання розвитку фондового ринку, яка потребує звільнення від обкладення податком на прибуток підприємств і податком на додану вартість некомерційних організацій фондового ринку; скасування плати за реєстрацію інформації про новий випуск цінних паперів; проблема корпоративного управління ринком, яка полягає у недосконалій системі розкриття інформації про вартість цінних паперів та об'єкти інвестування через інструменти фондового ринку; проблема розвитку ринку боргових зобов'язань, місцевих позик, акцій і деривативів [3].

Для подальшого ефективного розвитку фондового ринку в Україні слід вжити низку позачергових заходів, а саме: удосконалити законодавчу базу; підвищити роль держави на фондовому ринку [3].

Одним із основних елементів державного регулювання ринку цінних паперів є контроль за діяльністю емітентів, професійних учасників ринку, фондових бірж і самоврядних організацій, спрямованих на виявлення та своєчасне попередження порушень законодавства на ринку цінних паперів; створити сприятливі умови для реалізації прав інвесторів на придбання цінних паперів на міжнародних фондових ринках; розглянути питання зміцнення системи державного регулювання та нагляду [4].

Отже, напрями вдосконалення українського біржового ринку повинні бути засновані на вирішенні виявлених проблем розвитку. Концепція регулювання фондового ринку в умовах нестабільності економіки України повинна будуватися на принципах соціальної справедливості; надійності захисту інвесторів; прозорості, контролюваності; ефективності; правової упорядкованості.

Список використаних джерел:

1. Забучинська Т. В. Проблеми та шляхи підвищення ефективності державного регулювання фондового ринку України. URL: <http://ndi-fp.asta.edu.ua>.
2. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: http://www.ssmsc.gov.ua/user_files/content/58/1499943860.pdf
3. Краснова І. В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку. *Проблеми економіки*. 2014. № 1. С. 129-134.
4. Яцюк Г. В. Модернізація торгівельної інфраструктури ринку цінних паперів. *Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку: зб. тез Всеукр. наук.- практ. конф. К. : Криниця, 2013*

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Костанян А. А.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Шляхи реформування грошово-кредитної політики України

Сучасні зміни, що відбуваються в фінансово-кредитній та банківській системах України обумовлюють постійний пошук механізмів ефективної реалізації грошово-кредитної політики та виведення її на належний рівень прозорості й стабільності. Стабілізація сфери грошового обігу потребує розробки стратегії для проведення якісної грошово-кредитної політики, особливо в кризовий період, що сприяло б подальшому сталому економічному розвитку країни.

Проблеми, які наявні у вітчизняній грошово-кредитній політиці та шляхи підвищення її прозорості й ефективності досліджують багато вітчизняних учених, таких як: О. Дзюбенко, Є. Свірідов, В. Лагутін, О. Шульгіна та ін. Зокрема, О. Дзюбенко говорить про те, що сучасна практика грошово-кредитного регулювання передбачає використання традиційних методів, що набувають нового змісту в умовах посткризового періоду.

Враховуючи проблеми на фінансовому ринку України, для поліпшення його стану треба зробити грошово-кредитну політику більш жорсткою та послідовною. Є. Свірідов акцентує увагу на те, що монетарна політика, будучи одним із головних шляхів впливу держави на економіку, потребує тісного узгодження із пріоритетними цілями інших складових державного регулювання, а особливо бюджетно-податкової політики. [2]

На сучасному етапі пріоритетною метою грошово-кредитної політики згідно із законодавством є досягнення та підтримка цінової стабільності в державі.

Головним критерієм успішності проведення грошово-кредитної політики розглядається підтримання низьких стабільних темпів інфляції протягом 3-5 років.

Основні фактори, що негативно впливають на грошово-кредитну політику України [1]:

- проблемність взаємодії між центральним банком (НБУ) і урядом (діюча практика управління грошово-кредитної політики засвідчила, що її регулювання повністю залежить від рішень НБУ);
- несприятливе правове регулювання в державі, що знижує ефективність спеціальних цільових антикризових інструментів грошово-кредитної політики (недостатня прозорість добору одержувачів кредитів рефінансування, недостатньо жорсткі вимоги до заставної бази);
- відсутність механізмів залучення довгострокових гривневих ресурсів;
- недостатні обсяги будівництва житла та інфраструктури, що обмежує попит на іпотечні кредити та їх пропозицію тощо.

Для вирішення нагальних проблем та поліпшення стану фінансового ринку України уряду потрібно запровадити більш жорстку та послідовну грошово-кредитну політику, за допомогою наступних шляхів:

- значне зниження ставки рефінансування комерційних банків;
- виконання НБУ функції «кредитора останньої інстанції» та забезпечення рефінансування вибірково, залежно від вкладу банку в розвиток економіки країни;

- необхідно вжити рішучих заходів щодо зниження рівня впливу долара США на вітчизняну економіку, адже підриє довіри до національної грошової одиниці, а, отже, і до банківської системи, зумовлений передусім виконанням грошових функцій на території нашої країни іноземною валютою;

- ширше запровадження принципу плановості, що передбачає прийняття єдиного плану – основних засад грошово-кредитної політики, – як узгодженого плану дій Уряду і Національного банку України для встановлення єдиного державного узгодженого, скоординованого режиму реалізації грошово-кредитної політики [2, 308].

Оптимальним варіантом втілення принципу плановості (цілісність грошово-кредитної, економічної і фінансової політики) має стати узгоджене прийняття Верховною Радою України програми економічного і соціального розвитку, Державного бюджету та основних засад грошово-кредитної політики країни на відповідний рік, які б приймалися одночасно, а також координація дій Національного банку та органів державної виконавчої влади.

Отже, процес реформування грошово-кредитної політики в Україні буде тривалим і багатофакторним, в якому повинні враховуватись особливості сучасного етапу реформування економіки. Тому на сучасному етапі актуальним завданням є реформування державної грошово-кредитної політики України, зокрема забезпечення керованості всього зовнішнього боргу, включаючи поточну заборгованість. Також повинні здійснитися заходи щодо оновлення податково-бюджетної сфери, а особливо валютно-курсової політики, результатом якого було б забезпечення покращення макроекономічних показників, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних організацій та сприяння мінімізації валютних ризиків.

Список використаних джерел:

1. Шульгіна О. В. Інструменти грошово-кредитного регулювання в процесі реалізації антикризової структурної політики. *Вісник Хмельницького національного університету*. Т. 1. 2011. № 2.
2. Метлушко О. В., Основні засади грошово-кредитної політики: проблеми та перспективи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» серія «Економіка»*. 2013. № 23. С. 305-309.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Костерчук К.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Розвиток кіберзахисту в Україні

У сучасних умовах існує проблема кіберзахисту як фінансової сфери України, так і державних інформаційних хостів. Раніше цій сфері діяльності в нашій країні майже не приділялося уваги, так як кіберзагроз не виникало. У 2006 р. в Україні було прийнято Конвенцію про кіберзлочинність №994-575 від 01.07.2006 року [1]. А після подій у 2017 році, коли вірус Petya.A заповнив усі хости державних установ, банків, податкової, поліції та ін., виникло питання про посилення кіберзахисту в державі та оновлення законодавчої бази. Було прийнято рішення про підписання Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 2469-VIII від 21.06.2018 року [2], який став рушійною силою для створення центру ліквідації кіберзагроз CERT-UA - Computer Emergency Response Team of Ukraine що функціонує в рамках Держспецзв'язку [3].

CERT-UA являється основним і єдиним органом в Україні, який слідкує за кіберсистемою та виявляє кіберзагрози до їх настання. Запроваджено правила щодо захисту та імунітету хостів перед кібератаками.

Основні правила кібергігієни [3]:

1. Використання ліцензійних/легалізованих операційних систем, інших програмних продуктів, своєчасне й систематичне їх оновлення.
2. Користування антивірусним програмним забезпеченням з технологією евристичного аналізу.
3. Використання програмного міжмережевого екрану (брандмауеру) та штатних засобів захисту від шкідливого програмного забезпечення.
4. Здійснення регулярного резервного копіювання даних, збереження резервних копій на зовнішніх носіях інформації (SDD, HDD тощо) та налаштування функції «відновлення системи».
5. Заборона підключення флешек та зовнішніх дисків, CD та DVD тощо у комп'ютер, якщо відсутня довіра їх джерелу.
6. При підключенні пристроїв забезпечення їх автоматичної перевірки на наявність шкідливого програмного забезпечення.
7. Відключення автоматичного запуску змінних носіїв інформації.
8. Уникнення використання Інтернет-банкінгу, електронних платіжних систем, введення автентифікаційних даних під час доступу до Інтернету через загальнодоступні (незахищені) безпроводові мережі (в кафе, барах, аеропортах та інших публічних місцях), тощо.

Згідно з Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 2469-VIII від 21.06.2018 року, було встановлено принципи забезпечення кібербезпеки [2]:

- 1) верховенство права, законності, поваги до прав людини і основоположних свобод та їх захисту в порядку, визначеному законом;
- 2) забезпечення національних інтересів України;
- 3) відкритості, доступності, стабільності та захищеності кіберпростору, розвитку мережі Інтернет та відповідальних дій у кіберпросторі;
- 4) державно-приватна взаємодія, широка співпраця з громадянським суспільством у сфері кібербезпеки та кіберзахисту, зокрема шляхом обміну інформацією про інциденти кібербезпеки, реалізації спільних наукових та дослідницьких проєктів, навчання та підвищення кваліфікації кадрів у цій сфері;
- 5) пропорційність та адекватність заходів кіберзахисту реальним та потенційним ризикам, реалізації невід’ємного права держави на самозахист відповідно до норм міжнародного права у разі вчинення агресивних дій у кіберпросторі;
- 6) пріоритетність запобіжних заходів;
- 7) невідворотність покарання за вчинення кіберзлочинів;
- 8) пріоритетний розвиток та підтримка вітчизняного наукового, науково-технічного та виробничого потенціалу;
- 9) міжнародне співробітництво з метою зміцнення взаємної довіри у сфері кібербезпеки та вироблення спільних підходів у протидії кіберзагрозам, консолідація зусиль у розслідуванні та запобіганні кіберзлочинам, недопущення використання кіберпростору в терористичних, воєнних, інших протиправних цілях;
- 10) забезпечення демократичного цивільного контролю за утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами, що провадять діяльність у сфері кібербезпеки.

Отже, Україна перебуває на шляху становлення міцної системи кіберзахисту країни, в той час коли розвинуті країни світу мають 5-рівневу систему захисту та вдосконалюють її з кожним роком все більше.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про кіберзлочинність №994-575 від 01.07.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575 (дата звернення: 13.11.2019).
2. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2163-19> (дата звернення: 13.11.2019).
3. Computer Emergency Response Team of Ukraine. URL: <https://cert.gov.ua> (дата звернення: 13.11.2019).

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Кулаковська А. В.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Трансформація фінансової системи України в умовах економічних перетворень

В умовах сьогодення фінансова система України функціонує з метою посилення економічної незалежності та розвитку підприємницької діяльності, підвищуючи активну участь України у міжнародних фінансово-торгівельних відносинах, особливо в умовах євроінтеграції.

Проблеми трансформації фінансової системи України в умовах сьогодення вивчають такі науковці, як: Л. Чернюк [5], С. Науменкова [4], А. Гриценко [1], С. Єрохін [2], З. Луцишин та ін.

Проаналізуємо зміст поняття «трансформація» в науковій літературі. Так, до прикладу, Л. Чернюк [5] наголошує на тому, що трансформація в контексті перетворення економіки України означає процес адаптації, елементів економічних систем на макро-, мезо- й мікрорівнях та їх взаємозв'язків відповідно до закономірностей функціонування та розвитку ринкового господарства, який приводить до формування якісно нової структури [5, с. 29].

У працях С. Єрохіна [2], трансформація означає зміну структури будь-якого об'єкта в межах самоорганізаційного процесу [2, с. 13].

На нашу думку, трансформація фінансової системи означає її повне та структурне перетворення, що змінює її функції та організацію фінансової системи шляхом зміни зв'язків та відносин.

Останні роки для фінансової системи України стали певним випробуванням, що зумовило фінансову систему України переорієнтуватись на функціонування інтеграційних процесів. Трансформація фінансової системи України передбачає реалізацію системи взаємопов'язаних заходів, спрямованих на її подальшу розбудову та вдосконалення функціонування всіх її складових: фінансових інститутів, фінансових ринків та систем забезпечення.

Отже, фінансова сфера України на даний час готова до трансформації з метою посилення цільового характеру використання бюджетних коштів, пошуку нових шляхів наповнення бюджету, збалансування державних фінансів, впровадження механізмів покращення видаткових зобов'язань держави.

Проте, проблематика фінансової системи досліджується без урахування того, що в сучасних умовах глобалізації ринків капіталу повинен утвердитись ринковий підхід до розуміння фінансової системи та її структури.

Тому, на нашу думку, неодмінним в ефективній трансформації фінансової системи України є підтримка дієвого фондового ринку, який повинен функціонувати як ефективний механізм залучення та перерозподілу капіталу в українській економіці та стимулювати внутрішню інвестиційну активність, зміцнюючи позиції країни на світовому ринку капіталу. Підвищення стандартів

корпоративного управління державними банківськими установами та незалежності їх корпоративного управління від політичного впливу є необхідною умовою для успішної трансформації фінансової системи країни. Необхідно доопрацювати методики моніторингу та оцінювання виконання бюджетних та державно-цільових програм, зробивши акцент на досягненні завдань цих програм по суті, а не формально, повноцінно запустити програмно-цільовий метод.

Список використаних джерел:

1. Гриценко А. Фінансово-економічна архітектоніка – методологічна основа пошуку шляхів подолання сучасної кризи. URL: <http://ini21.ru/arhiv/2-09/346.php> (дата звернення: 01.11.2019).
2. Єрохін С. Структурна трансформація національної економіки: теоретико-методологічний аспект. К : Світ знань. 2014. 528 с.
3. Луцишин З. Сучасна світова фінансова архітектоніка: тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації. URL: <http://soskin.info/ea/2005/5-6/20050506.html> (дата звернення: 01.11.2019)
4. Науменкова С. Формування нової фінансової архітектури: основні питання та можливі виклики для України. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 1(167). С. 8-13.
5. Чернюк Л. Трансформаційні процеси в економіці України та її регіонах: проблеми та перспективи. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2011. № 1(48). С. 252-256.

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**, асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Лісова А. А.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Особливості інвестиційного фінансування об'єднаних територіальних громад

У сучасних умовах реформування територіальної організації влади відкриваються перспективи у досягненні нових можливостей щодо розвитку фінансування. Адже, досить часто об'єднання влади певних територіальних одиниць спонукає до пошуку джерел як самофінансування, так і фінансування інвестиційних проєктів.

Відповідно до «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні [1]. Забезпечення загальних потреб об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) може бути здійснене кількома джерелами фінансування: бюджетне, кредитне та інвестиційне. Найширший характер має бюджетне фінансування, адже складає основну частку фінансових ресурсів. Однак лише за рахунок бюджетного фінансування неможливо повністю забезпечити економічне процвітання кожної громади. Тому ОТГ мають перспективу на досягнення грантових та інвестиційних проєктів щодо розробки стратегії розвитку.

Інвестиційні ресурси можуть забезпечити різні економічні агенти, зокрема, місцеві та центральні органи влади, приватні суб'єкти господарювання, фінансові установи та неурядові організації, а також іноземні держави і міжнародні фінансові організації. Завдяки активізації даних агентів у майбутньому може зрости кількість спроможних ОТГ.

Спроможні територіальні громади – територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці [2].

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» надав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 ОТГ. До складу цих ОТГ увійшли більше 4000 колишніх місцевих рад. Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти визнають дуже високими [3]. Нові громади отримали ряд власних та делегованих повноважень, серед яких: залучення інвестицій та розвиток підприємництва, планування розвитку,

управління земельними ресурсами, розвиток міської інфраструктури, надання адміністративних послуг, тощо [4].

Ефективна робота інвестиційного процесу має ґрунтуватись на дослідженні джерел фінансування і вивченні їх особливостей. Основні позиції посідають нижче наведені джерела:

- державний фонд регіонального розвитку;
- субвенція із державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад;
- субвенції із обласних бюджетів місцевим бюджетам на фінансування обласних конкурсів проєктів місцевого розвитку.

Запропоновані та подані на впровадження інвестиційні проєкти мають містити в собі декілька обов'язкових умов: відповідність пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку, стратегіях розвитку регіонів та планам заходів з їх реалізації затвердженої регіональної стратегії розвитку до 2020 року, затвердженого плану заходів з реалізації регіональної стратегії регіонального розвитку; впровадження інвестиційних програм як проєктів співробітництва територіальних громад на основі договору про співробітництво територіальних громад, внесений у реєстр договорів про співробітництво територіальних громад; підтримка добровільно об'єднаних територіальних громад [5].

У сучасній літературі сформувалась значна увага до проблеми залучення іноземних інвестицій і практично відсутні роботи, у яких порушуються проблеми вітчизняного інвестування, зокрема інвестування ОТГ. Для вирішення даного питання в подальшому необхідним є визначення нових механізмів залучення ресурсів, аналітичних досліджень та розробка доцільних проєктів на довгострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Стратегія сталого розвитку — Україна-2020 від 12 січня 2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> (дата звернення: 10.11.2019).
2. Козіна В. Формування спроможних територіальних громад. Держслужбовець. 2015. № 5 URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2015/may/issue-5/article-7879.html> (дата звернення: 10.11.2019).
3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування 2018. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 10.11.2019).
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1.04.2014 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>. (дата звернення: 10.11.2019)
5. Державний фонд регіонального розвитку URL: <http://dfrr.minregion.gov.ua/region-news?NID=1810> (дата звернення: 10.11.2019).

Науковий керівник: **Мельник О. І.**, канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Мельник О. І.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Сіваченко А. В.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Перспективи розвитку страхового ринку України в умовах діджиталізації

Діджитал-страхування – це новий напрям у страхуванні, що має на меті використання Інтернет-технологій, а також застосування електронних пристроїв для забезпечення ефективної реалізації страхових послуг.

Впроваджуючи діджитал-страхування, страхові компанії мають можливість забезпечувати якісне обслуговування клієнтів за рахунок зниження витрат. Таке зниження відбувається шляхом використання онлайн-страхування, що безпосередньо допомагає відмовитися від послуг страхових посередників, зменшити комісійні винагороди, мінімізувати витрати на оренду приміщень тощо.

Поширення та розвиток діджиталізації на ринку страхових послуг зумовлено наступними факторами:

- поява нових технологій;
- потреба у мінімізації витрат;
- зростання конкуренції;
- високі вимоги споживачів страхових послуг.

У процесі дослідження особливостей страхового ринку України в умовах діджиталізації, варто відзначити зростаючу роль мобільних, ігрових та відео-технологій. Мобільні технології на сьогодні є визначальним напрямом розвитку. Згідно з сучасними прогнозами, до 2020 р. кількість мобільних телефонів у світі зросте до 3 млрд, а кількість операцій, що здійснюються за допомогою мобільних пристроїв, – до 450 мільярдів [1]. Поширення планшетів та смартфонів сприяють миттєвому налагодженню зв'язку зі страховою компанією в будь-якій ситуації.

Зауважимо, що в умовах цифровізації економіки змінилися й потреби страхувальників, тому мета діяльності страхових компаній повинна бути спрямована на задоволення цих потреб.

Страхові компанії також зацікавлені в автоматизації їх страхової діяльності, адже це надає ряд переваг:

- пришвидшує процес продажу та зменшує його затратність;
- зменшує кількість персоналу;
- зменшує можливість помилки через людський фактор;
- пришвидшує передачу інформації до електронних баз даних, в тому числі до баз даних Нацкомфінпослуг;

– створює передумови для переведення інших видів страхування в електронний канал продажу [2].

Поряд з цим, на сьогодні наявні фактори, які перешкоджають автоматизації страхової діяльності, головними з яких є:

- обмеженість бюджету;
- відсутність розуміння важливості автоматизації у керівництва страхової компанії;
- відсутність готових рішень для страхових організацій;
- нерозуміння специфіки страхового ринку постачальниками ІТ-послуг;
- нестача інформації щодо автоматизації страхового ринку;
- відсутність успішного досвіду впровадження ІТ-систем на страховому ринку [3].

Отже, діджиталізація відіграє визначальну роль у діяльності страхових компаній України, сприяє їх росту на ринку страхових послуг. Однак на сьогодні потрібно подолати ряд проблем, які заважають страховим компаніям користуватися усіма можливостями комп'ютерних технологій у своїй діяльності. Пошук напрямів і механізмів подолання зазначених проблем відкриває нові перспективи для подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Ильин Ю. Восемь главных трендов развития ИТ в страховании. PC Week/RE. 2012. № 15. URL: <http://www.pcweek.ru/idea/article/detail.php?ID=139323> (дата звернення: 10.11.2019).
2. Доманський О. П. Перехід страхового ринку в онлайн. URL: <https://insuranceukraine.online/statti/perehid-strahovogo-rinku-v-onlajn> (дата звернення 10.11.2019).
3. Корнієнко Ю. В. Вплив інформаційних систем і технологій на результативність надання страхових послуг URL: <http://pck.kneu.edu.ua/?p=445> (дата звернення 10.11.2019).

Мікуляк К. А.,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Попова К. О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Страхування підприємницьких ризиків в Україні

В умовах ринкової економіки ризики є невід'ємною складовою підприємницької діяльності. Під підприємницькими ризиками розуміють такі, що виникають при будь-яких випадках підприємницької діяльності, пов'язаних з виробництвом продукції, товарів і послуг, їх реалізацією; товарно-грошовими і фінансовими операціями; комерцією, а також здійсненням науково-технічних проєктів. Важливого значення набуває така форма захисту підприємця, як страхування на випадок можливих втрат або недоодержання очікуваного прибутку [2].

Висвітленню питань страхування підприємницьких ризиків у своїх наукових працях приділяли увагу науковці, до числа яких належать: А. Єрмошенко [1], В. Кравченко [2], О. Жабринець [3], М. Андрусь [5], А. Фрич [6] та ін.

Причини, що призводять до цього, можна розділити на дві групи:

- порушення процесу виробництва при настанні стихійних явищ, аварій та інших подій;
- зміни ринкової кон'юнктури, порушення договірних зобов'язань з боку постачальників або споживачів продукції.

Кожна з цих груп входить у сферу страхування підприємницької діяльності. Страхування підприємницької діяльності визначено Законом України «Про страхування» як страхування ризику збитків від підприємницької діяльності через порушення своїх зобов'язань контрагентами підприємця або зміну умов цієї діяльності за обставин, що не залежать від підприємця, у тому числі ризику неотримання очікуваних прибутків. Такий ризик може включати ризик перерви у виробничій і комерційній діяльності, ризик неплатежів, затримки в доставці товарів для користувача.

При страхуванні комерційних ризиків об'єктом страхування є кошти й інші ресурси, що інвестуються у виробництво або сферу послуг. Відповідальність страховика в цьому випадку полягає в необхідності відшкодувати страхувальнику втрати, що виникають унаслідок погіршення умов підприємницької діяльності та зміни ринкової кон'юнктури. Межа відповідальності в межах певного виду страхування може бути визначена двома способами:

1. Страхову суму визначають з урахуванням розміру капітальних вкладень страхувальника. Відшкодуванню підлягають витрати страхувальника, і тому воно одержало назву страхування інвестицій.

2. Страхова сума може включати не тільки капіталовкладення, а й частину прибутку, що очікується від вкладень у підприємницьку діяльність. Таке страхування визначається як страхування прибутку [1].

Страхування від збитків унаслідок перерв у виробництві – переважно новий вид діяльності у практиці страхування вітчизняних підприємств. Його мета – відшкодувати страхувальнику втрачених прибутків від діяльності його підприємства і доходів, які він міг одержати, якщо підприємство не призупинило діяльність. Такі втрати можуть виникнути унаслідок стихійного лиха, виробничої аварії. У випадку страхування майна відшкодовується основна сума збитків, але страхувальник не одержує повного відшкодування своїх збитків. Звідси виникає необхідність відшкодування втрат унаслідок тимчасової зупинки підприємства. Звичайно договір страхування щодо цього виду укладають на 1 рік, хоча цей термін може бути й довшим. Тривалість дії договору страхування залежить від можливостей страхувальника вийти на обсяги виробництва до настання страхової події. Умовами договору страхування обумовлюється, що сума претензій зі страхування від збитків унаслідок перерв у виробництві повинна виключати здійснення раніше виплати зі страхування майна або відповідальності. У цьому виді страхування досить важко розрахувати конкретний розмір збитків з певних причин. Якщо метою страхового відшкодування розглядати повернення страхувальника до стану, який був до настання страхової події, то у випадку страхування збитків від перерв у виробництві цей підхід не спрацює.

Розрахунки страхового відшкодування повинні враховувати максимальне наближення страхувальника до фінансової ситуації, в якій він міг би опинитися, якби відбувся страховий випадок [4].

Страхування забезпечує відшкодування збитків, створює механізм для зменшення та запобігання їм. Це можливо лише при наявності чітко відпрацьованої законодавчої бази, потужних страхових компаній, широкого переліку їх послуг, сучасних технологій страхового бізнесу, гарантій своєчасної та в потрібному обсязі виплати необхідних компенсацій і зацікавленості в потенційних клієнтах [5].

Найпоширенішим і навіть традиційним видом страхування підприємницьких ризиків є страхування майна промислових підприємств від вогню та інших небезпек. Страхування від вогню полягає у відшкодуванні збитків від раптових і непередбачуваних випадків пожежі або вибуху, а також деяких інших супутніх явищ. За цим видом укладаються основний та додатковий договори страхування. За основним договором страхуванню підлягає все майно, що належить підприємству [6]. Ставки страхових внесків за договорами страхування майна коливаються від 0,05 % до 0,5 % вартості майна (при страхуванні приміщень, меблів). При страхуванні обладнання промислових підприємств страховий збір коливається від 0,15 % до 1% їх вартості, а якщо страхуються дорогі марки автомобілів, то ставки страхових внесків можуть досягти 17 % [3]. Стандартний поліс вогневого страхування передбачає покриття таких ризиків: пожежа, удар блискавки, вибух газу. Якщо

страхувальник зазнав збитків при здійсненні заходів, спрямованих на врятування майна, запобігання пожежі та ін., то такі збитки підлягають відшкодуванню.

Підсумовуючи вищезазначене відмітимо, що підприємницька діяльність завжди супроводжується різного роду ризиками. Під підприємницькими ризиками розуміють такі, що виникають при будь-яких видах підприємницької діяльності, пов'язаних з виробництвом продукції, товарів і послуг, їх реалізацією; товарно-грошовими і фінансовими операціями; комерцією, а також здійсненням науково-технічних проєктів.

Отже, найпоширенішим видом страхування підприємницьких ризиків є страхування майна промислових підприємств від вогню та інших небезпек.

Список використаних джерел:

1. Єрмошенко А. М. Визначення поняття фінансової безпеки страховика та її категорій. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №4. С. 46-51.
2. Кравченко В. Міжнародна нормативна база управління ризиками підприємств та організацій і можливостей її застосування в Україні. *Страхування*. 2007. № 97. С. 26-29.
3. Жабинець О. Зарубіжний досвід державного регулювання страхового бізнесу. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2010. Спецвип. 14. С. 434-440.
4. Закон України «Про страхування» від 04.10.2001 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (дата звернення 19.03.2019).
5. Андрусь М. І. Проблеми розвитку особистого страхування населення в Україні. URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/160.pdf> (дата звернення 19.09.2019).
6. Фрич А. Напрями вдосконалення ринку особистого страхування в Україні. *Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка»*. 2017. Том 21. № 1. С. 276-283.

Олейніченко К. О.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Ринок фінансових послуг України: проблеми та перспективи розвитку

Ринок фінансових послуг – сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг. До ринків фінансових послуг належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів [1].

Дослідженням проблеми розвитку ринку фінансових послуг займалися такі видатні науковці: О. Барановського, В. Лютого, С. Онишко, В. Унинець-Ходаківську, В. Шелудько, А. Єрмошенка, Л. Волощенко, Л. Козинуву, серед зарубіжних вчених: Ф. Алена, Р. Бернарда, Б. Борна, А. Бута, М.Квинтина, Р. Левіна, А. Маддалоні, Я. Міркіна, М. Тейлора, П. Хартманата інших [2].

Ринок фінансових послуг України еволюційно проходить етапи свого формування. Ринок банківських послуг і банківський сектор пройшли через значні реформи і на даний момент більш-менш стабільно функціонують. А небанківські фінансові послуги та установи які їх надають, на даний момент лише розвиваються вони не працюють на широку громадськість [2].

Ринок фінансових послуг залишається дуже фрагментарним із низькою капіталізацією через нестабільні умови ведення бізнесу, незахищеність права власності та низький рівень корпоративного управління. Таким чином, однією з найважливіших цілей нинішнього етапу розвитку економіки країни є втілення обґрунтованих і системних реформ у фінансовому секторі для забезпечення додаткових джерел фінансування економічного зростання. Це в свою чергу вимагає розробки і послідовного впровадження довгострокової комплексної стратегії розвитку фінансового сектора України, враховуючи існуючі економічні реалії та стратегічні пріоритети України в умовах глобалізації світових фінансових ринків. Так, прийнята Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року, затверджена Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 11.06.2015 № 1367 [3].

Для вирішення цих проблем і формування досконалого вітчизняного ринку фінансових послуг, який згодом стане повноцінним учасником світової фінансової системи доцільно:

- удосконалити правову базу для усунення асиметричного розвитку серед представників фінансового посередництва з посиленням конкуренції, поміж яких створюватимуться передумови для подальшого розвитку ринку фінансових послуг [5];

Виділимо основні проблеми ринку фінансових послуг України (рис.1)

→	відсутність належних правових засад для повноцінного розвитку ринку фінансових послуг
→	розбіжності в законах, які регулюють діяльність як самого фінансового ринку, так і окремих фінансових установ
→	постійні зміни в законодавчій базі щодо функціонування ринку фінансових послуг
→	недостатнє державне регулювання та нагляд за діяльністю банківських і небанківських фінансових посередників, здатних забезпечити цивілізованість, відкритість і доступність ринку фінансових послуг
→	невідповідність законодавчого регулювання окремих видів фінансових послуг європейським нормам
→	відсутність концепції довгострокового розвитку банківських і небанківських інститутів на ринку фінансових послуг
→	нерозвиненість інфраструктури ринку фінансових послуг, зокрема – депозитарної системи
→	недостатність капіталу та низький рівень професійної підготовки працівників значної частини небанківських фінансових установ
→	відсутність якісної системи обліку, звітності, розкриття інформації щодо діяльності фінансових установ в Україні

Рисунок 1 – **Проблеми ринку фінансових послуг України**

Джерело: [4]

- сприяти регіональній збалансованості ринку фінансових послуг [5];
- затвердити чітку концепцію інтеграції України у світовий економічний простір [5];
- посилити чинники стабілізації фінансової системи через усунення наслідків фінансово – економічної кризи в Україні, яка спричинила роздробленість посередників на ринку фінансових послуг і потребує, як наслідок, укрупнення капіталів фінансових інститутів [5];
- створити фінансово потужного та конкурентоспроможного банківського сектора [5];
- формувати державну підтримку для фінансових посередників та інститутів, оскільки з них й починається стабілізація фінансової системи країни [5].

Отже, на даному етапі розвиток ринку фінансових послуг та його складових є вкрай складним та важкопрогнозованим. Однак саме такий період є найбільш сприятливим для впровадження інноваційних, а часом і радикальних мір щодо реформування всього фінансового ринку. Цілком є зрозумілим, що на ринку фінансових послуг необхідно впроваджувати кардинально нові фінансові інструменти та методи управління.

Список використаних джерел:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 2002 №1, ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення 08.11.2019).
2. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні. URL: <https://knute.edu.ua/file.pdf> (дата звернення 05.11.2019).
3. Шишпанова Н. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/1-2017/UKR/shyshpanova.pdf> (дата звернення 05.11.2019).
4. Основні проблеми розвитку ринку фінансових послуг України. URL : http://www.rusnauka.com/19_NNM_2007/Economics/22976.doc.htm (дата звернення 5.11.2019).
5. Лютий І., Дрозд Н. Вплив держави на ринок фінансового капіталу України. *Фінанси України*. №8. С. 63–72.

П'ятков І. Ю.,
здобувач вищої освіти факультету менеджменту,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Особливості коливань валютного курсу України

На сьогоднішній день Україна має привабливий інвестиційний клімат, відбуваються позитивні, ринково-орієнтовані реформи, а також лібералізація усіх сфер ведення бізнесу. Ці зміни є магнітом для потенційних закордонних інвесторів. Проте, через економічну нестабільність та корупцію інвестиції в країну мають недовгостроковий характер. Інвестиції спрямовуються в ті галузі, де можлива швидка економічна віддача [1].

Наслідком зазначеного є постійні коливання валютного курсу в Україні. Валютний курс – це вартість грошової одиниці однієї країни, виражена у валюті іншої країни, групі валют або міжнародних грошових одиницях [2]. За останні 20 років відбулося зростання курсу долара США майже в 9 разів відносно гривні (рис. 1).

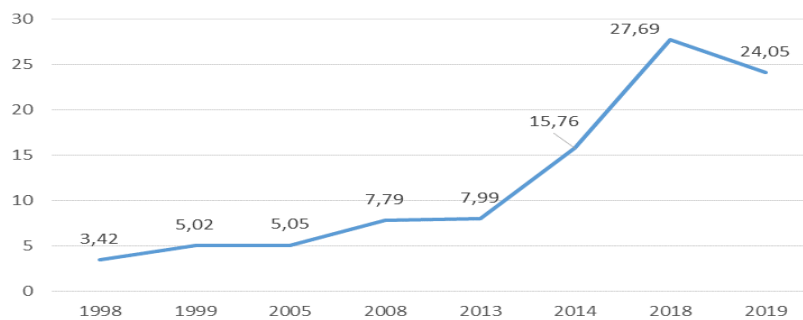

Рисунок 1 – Динаміка валютного курсу у 1998-2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [3].

Логічним буде порівняти валютний курс з дуже важливим показником, що характеризує зміни в часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання – індексом інфляції (рисунок 2).

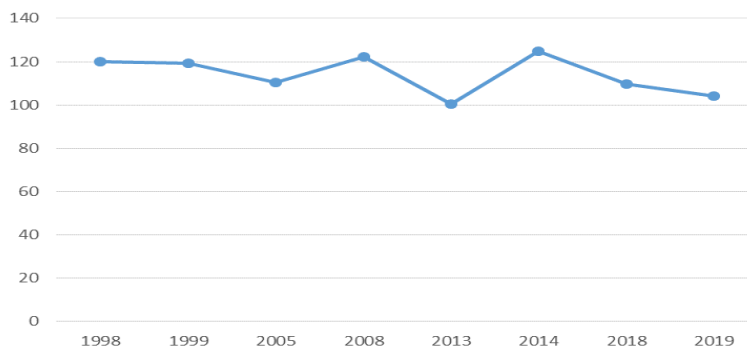

Рисунок 2 – Динаміка рівня інфляції у 1998-2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4].

При оцінці зв'язку інфляції та валютного курсу нами встановлено, що чим більша була нестабільність валютного курсу в певний період, тим більший був рівень інфляції. Стрибки курсу валют супроводжувалися зменшенням в ці періоди кількості підприємств. При цьому спостерігався ріст цін на товари і послуги.

Крім того, найбільші стрибки курсу валюти відбулися в політично нестабільні періоди. У 1998 та 2008 роках відбулися дві світових фінансових кризи, що призвели до проблеми з курсами валют у всьому світі. А у 2004 та 2014 роках – відбулися дві внутрішньо українських політичних кризи, які через наявні корупційні схеми та недосконале законодавство негативно вплинули не тільки на кількість потенційних закордонних інвесторів, а й на тих, що вже вклали гроші в Україну,.

Слід зазначити, що у періоди стабільності рівень інфляції суттєво знижується. Приємно констатувати, що за 2019 рік рівень інфляції становить (за виключенням двох останніх місяців) – 104,2%, тоді як у 2018 році рівень інфляції становив 109,8% [4]. Така ж ситуація відбувається і з курсом валют. Так, у 2018 році долар США коштував 27,69 грн, а на листопад 2019 року – 24,05 грн [3].

Отже, курсові коливання є однією із загроз національним інтересам. Першочергову роль у динаміці обмінного курсу відіграє група економічних факторів, зокрема рівень інфляції у країні, дефіцит Зведеного бюджету України, обсяг зовнішніх інвестицій.

Вважаємо, що для стабілізації курсу національної валюти України необхідно державне регулювання, створення оптимальних умов для ведення бізнесу в Україні та призупинення інфляційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Сучасна валютна політика та особливості її реалізації в Україні. Наук. ред. В. Юрчишин. Київ : Заповіт, 2016. 120с.
2. Вірт М. Я., Куцик П. О. Регулювання валютного курсу та його оптимальний режим для України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. № 21.3. С. 157–163.
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua (дата звернення: 01.11.2019).
4. Онлайн журнал Мінфін. URL: index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation (дата звернення: 01.11.2019).

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Райхерт Р. Е.,
магістр факультету економіки та менеджменту,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна

Система управління кредитними ризиками комерційного банку

Діяльність банківських установ тісно пов'язана з багатьма ризиками, особливо в Україні, вплив яких у сучасних умовах ринку підвищується. Серед чисельності ризиків особливе місце в системі управління ризиками є кредитні. Це обумовлено тим, що кредитні операції є основним джерелом доходу вітчизняних банків. Банківські установи постійно поліпшують свою політику управління різними видами ризиків, але часто кредитні ризики виникають через помилки під час оцінки кредитоспроможності позичальника, недосконалістю кредитного контролю та не вчасного виявлення проблемних кредитів. Системи управління ризиками різняться в залежності від цілей фінансової установи, проте оцінка кредитного ризику здійснюється з урахуванням вимог Національного банку України та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Можна виділити відносно установлені підходи та методи мінімізації кредитних ризиків банківських установ. Зокрема, поточна система контролю за кредитними ризиками АТ «Ощадбанк» забезпечує своєчасне виявлення, вимірювання, моніторинг, звітування, контроль і пом'якшення кредитних ризиків. Перш ніж надати кредит фізичним або юридичним особам банк повинен оцінити усі ризики та прийняти рішення щодо надання операції. Оцінювання кредитних ризиків в АТ «Ощадбанк» наведено на рис.1.

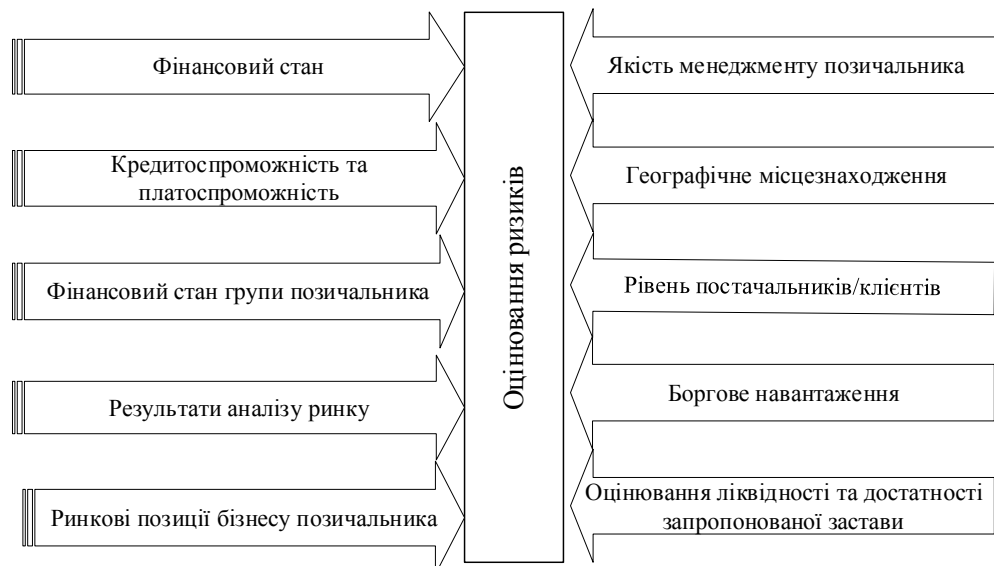

Рисунок 1 – Оцінювання ризиків в АТ «Ощадбанк»

Джерело: узагальнено автором

Першим етапом є порівняння ризиків. Після порівняння усіх ризиків, банк проводить оцінку потенційних позичальників використовуючи власну

внутрішню рейтингову шкалу (ВКР). Ця процедура запроваджена на методиках оцінки фінансового стану позичальника. Далі проходить стандартна процедура щодо надання споживчих кредитів. Максимальні ліміти встановлюються з урахуванням доходу позичальника, стабільності його майбутніх доходів, ліквідності та якості застави. Мета оцінки кредитних ризиків в АТ «Ощадбанк» – визначення очікуваних кредитних збитків від дефолту.

Стан кредитного ринку зазвичай дуже динамічно змінюється залежно від очікуваних грошових потоків і часу, тому оцінка кредитного ризику має бути комплексною та вимагати певного стандарту. Основним інструментом управління кредитними ризиками є встановлення лімітів ризику. Оперативний контроль здійснюється бізнес-підрозділами шляхом моніторингу дотримання встановлених лімітів повноважень та якості кредитного портфелю. Таким чином, моніторинг кредитних ризиків є основою контролю кредитних ризиків. В АТ «Ощадбанк» проводиться регулярна переоцінка кредитного ризику заборгованості позичальника, щорічний кредитний перегляд за юридичними особами. Крім того, структурні підрозділи раз в пів року звітують перед Правлінням банку щодо усіх питань діяльності підрозділів. Основна звітність щодо управління кредитними ризиками представлені на рис.2.

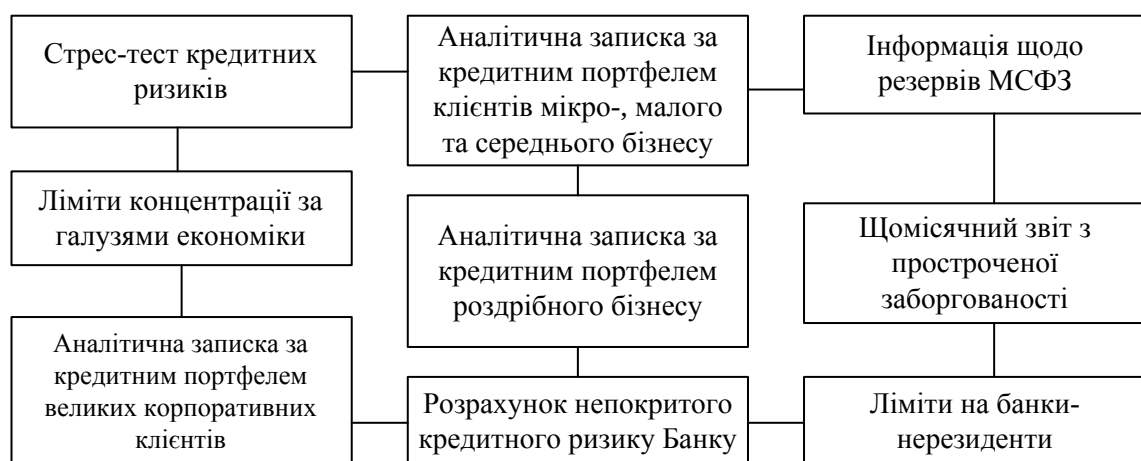

Рисунок 2 – Основні звіти щодо кредитних ризиків в АТ «Ощадбанк»

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, існуючі у вітчизняних банках системи управління кредитними ризиками спрямовані на їх своєчасне виявлення, моніторинг, попередження виникнення та мінімізацію наслідків.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: <https://www.oschadbank.ua/> (дата звернення 10.10.2019).

Науковий керівник: **Марина А. С.**, кандидат економічних наук, доцент
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна

Синюк А. В.

*здобувач вищої освіти кафедри фінансів
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна*

Бюджетна стратегія економічного зростання

Бюджетна стратегія як вагомий інструмент соціально-економічного розвитку країни впливає на економічні процеси, забезпечує фінансування структурної перебудови економіки, стимулювання розвитку її пріоритетних секторів, прискорює інтенсифікацію виробництва відповідно до рівня розвитку суспільства, забезпечує соціальну підтримку найменш захищених верств населення. У сучасному суспільстві бюджетна стратегія є складним, багатоаспектним інструментом державного регулювання економіки, що відображає компроміс у співвідношеннях соціально-економічних інтересів учасників фінансово-бюджетних відносин.

Підвищення ефективності управління бюджетним процесом передбачає формування бюджетної політики на основі сталого, довгострокового підходу. Розробка бюджетної стратегії надасть можливість для спрямування розпорядників бюджетних коштів на обґрунтоване визначення цілей і завдань та досягнення конкретних результатів; розробити довгострокові орієнтири формування і реалізації бюджетної політики, встановити баланс між поточними та капітальними видатками бюджету, що сприятиме забезпеченню стабільності бюджетної системи, оптимізації бюджетних видатків, посилення бюджетної стійкості та збалансованості в довгостроковій перспективі[1].

Метою бюджетної стратегії в умовах трансформації суспільних відносин є забезпечення макроекономічної стабільності, прискорення економічного зростання, розвитку людського потенціалу та підвищення його якості. З урахуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку країни бюджетна стратегія визначає необхідність вирішення наступних завдань: забезпечення стабільності, стійкості та динамічної збалансованості бюджетів всіх рівнів, що передбачає здійснення бюджетної політики на основі фіскальних обмежень, підтримання на безпечному рівні державного боргу та дефіциту бюджету, обґрунтованість бюджетного прогнозування, формування бюджетних показників виходячи з видаткових зобов'язань з урахуванням необхідності їх оптимізації; підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів, що передбачає розвиток програмно-цільового методу бюджетного планування та підвищення якості результативних показників, реформування підходів щодо бюджетних інвестицій, розвиток положень щодо застосування механізмів державно-приватного партнерства як інструменту зниження навантаження на бюджет з метою залучення ресурсів різних секторів економіки з позицій адаптації фінансової діяльності підприємств державного сектору до економічних перетворень та реалізації суспільно важливих програм; концентрацію бюджетних коштів на пріоритетних напрямках соціально-

економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та країни в цілому, зокрема диверсифікації вітчизняної економіки, соціальної модернізації та якісного оновлення інфраструктури життєзабезпечення [2].

Бюджетна стратегія є вагомим інструментом реалізації стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни, забезпечення створення умов для сталого економічного зростання, модернізації економіки і соціальної сфери, підвищення рівня і якості життя населення. Основу бюджетної стратегії складають напрями і завдання, які визначають довгострокову перспективу формування і використання фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів, шляхи вирішення завдань, що впливають з особливостей суспільного розвитку країни та циклічності економічних процесів, динамічну збалансованість, стійкість та стабільність функціонування бюджетної системи. Досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни залежить від ступеня врахування в бюджетній стратегії тенденцій розвитку інституційного середовища фінансово-бюджетного простору, динаміки суспільного розвитку [3].

Ефективність та дієвість бюджетної стратегії в умовах економічних перетворень залежить від ступеня узгодженості цілей, завдань та інструментів соціально-економічної, бюджетної, податкової та грошово-кредитної політики, що дозволить оцінити їх вплив на розвиток економіки та соціальної стабільності. Інституційні засади бюджетної політики ґрунтуються на інтеграції складових фінансового механізму у сфері формування доходів бюджету, планування видатків бюджету, регулювання міжбюджетних відносин, управління державним боргом, виходячи із циклічності економічного розвитку, запасу стійкості державних фінансів, оцінки якості та ефективності використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Чугунов І. Я., Канєва Т. В., Пасічний М. Д. та ін. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки ; за заг. ред. І. Я. Чугунова. К. : Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
2. Чугунов І. Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності. *Вісник КНТЕУ*. 2014. № 5. С. 64-77.
3. Чугунов І. Я., Павелко А. В., Канєва Т. В. та інші. Державне фінансове регулювання економічних перетворень ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. К. : Київський національний торговельно-економічний університет. 2015. 376 с.

Науковий керівник: **Чугунов І. Я.**, *д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна, Україна*

Терещенко К. О.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Пільгові умови сплати прямих податків

Розвинена податкова система є однією з важливих умов збалансованого економічного зростання. Вона відіграє роль акумулятора грошових коштів населення і підприємств, здійснюючи їх перерозподіл для оптимального функціонування державних інститутів. В Україні оптимізація податкової політики перебуває на ранній стадії свого розвитку і має деякі проблеми. Так, однією з них є збалансований рівень податкового навантаження кожного з учасників ринку, який є важливим фактором забезпечення належної динаміки практичної активності й зростання товаровиробництва в Україні.

Проблеми вітчизняного оподаткування у напрямі надання пільг щодо прямих податків з метою підвищення рівня економічного потенціалу в країні постійно перебувають у центрі наукових дискусій. Дану проблематику у своїх наукових роботах висвітлюють такі вітчизняні науковці як: С. С. Дегтярьова [1], О. Р. Жидяк [2], Т. В. Чижова [4] та інші. Проте, віддаючи належне результатам досліджень вищезазначених вчених, зауважимо, що деякі питання умов оподаткування щодо сплати прямих податків з впливом часу і зміною особливостей господарювання потребують подальшого вивчення і удосконалення.

Звертаючи увагу на економічно розвинені країни світу, можна говорити про те, що максимізувати стабільні і регулярні надходження до державного бюджету країни можливо шляхом раціональної політики податкового навантаження. Така політика полягає в помірному регулюванні податкових ставок, залежно від суб'єкта господарювання держава може збільшувати або зменшувати обсяги податкових пільг, що, у свою чергу, дасть можливість збільшити кількість платників податків, а відтак збільшити й обсяг бюджетних коштів держави.

При цьому саме прямі податки відіграють важливу роль під час формування податкової системи будь-якої держави, оскільки, виступаючи дієвим інструментом урегулювання процесів економіки, вони є суттєвим важелем у реалізації принципу соціальної справедливості. Шляхом використання прямого оподаткування країна спроможна вплинути на формування ділової активності учасників ринку, їх інвестиційну привабливість, сукупне споживання і на накопичення ними капіталу. Так, податок на прибуток можна використати як потужний механізм для інвестиційної діяльності та прискорення економічного розвитку. Фіскальна функція цього виду податку вже давно поступилася місцем регуляторній та стимуляційній [4].

Податкова пільга – це передбачене звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та

збору в меншому розмірі за наявності особливостей, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат [3; 5].

Податкові пільги за прямими податками надаються шляхом: податкового вирахування (знижки) (для податку на доходи фізичних осіб); зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору (для податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств); встановлення зниженої ставки податку та збору (для податку на прибуток підприємств); звільнення від сплати податку та збору (майже для всіх прямих податків) [3]. Право на застосування пільги виникає у платника податків з моменту виникнення відповідних підстав для її застосування протягом усього строку її дії [2].

Отже, на нашу думку, країни з розвинутою ринковою економікою використовують податкові пільги як стимул для розвитку депресивних регіонів. Для країн, що розвиваються, податкові пільги зазвичай виступають джерелом зловживань, легального уникнення сплати податків, відповідно, зменшення податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.

Список використаних джерел:

1. Дегтярьова С. С. Роль податкового навантаження як особливого складника податкової політики України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №5. С. 15-19.
2. Жидяк О. Р. Вдосконалення системи оподаткування підприємницьких структур аграрної сфери. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2092> (дата звернення: 03.10.2019).
3. Податковий кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.09.2019).
4. Чижова Т. В. Сучасні реалії пільгового оподаткування в Україні та перспективи розвитку. *Вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського*. 2017. Вип.20. С. 904-907.
5. Полторак А. С., Гнатенко Є. П. Аналіз податкових надходжень у структурі доходів зведеного бюджету України. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2015. № 2(5). С. 130-134.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний
аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Ткачук А. М.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Страхове шахрайство в сучасних умовах функціонування страхового ринку

На сьогодні однією з найважливіших ланок фінансової безпеки країни є страховий ринок. Один із багатьох чинників, що гальмують ефективне функціонування і розвиток страхового ринку та підвищення економіки є страхове шахрайство. Отже, дослідження сутності страхового шахрайства та методів боротьби з ним зумовлює актуальність дослідження.

Заєць О. М. вказує, що страхове шахрайство – це протиправна діяльність суб'єктів договору страхування, або третіх сторін, у разі чого суб'єкти договору страхування отримують можливість обертати капітал страхової компанії на свою користь на безоплатній та незаконній основі [1].

Існує велика кількість видів страхового шахрайства, вони присутні у всіх галузях страхування. Страхове шахрайство також варіюється від малої претензії до навмисно завданих збитків майну чи скоєних ДТП. Важливо зазначити, що шахрайські дії в сфері страхових послуг впливають на життя невинних людей, як через випадково завдані травми або ж навмисно чи матеріальну шкоду, так й побічні дії, адже ця протиправна діяльність несе за собою збільшення страховою компанією страхових премій.

Серед найбільш частих мотивів вчинення протиправних страхових дій дуже часто зустрічаються наступні [2]:

- отримання максимальної компенсації;
- бажання повернути гроші, які були витрачені на страхові внески;
- додаткове джерело прибутку для самих страховиків;
- інші причини матеріального або морального характеру.

В залежності від стадії розвитку страхового ринку страхове шахрайство і методи боротьби із ними має певні етапи.

На першому етапі кількість протизаконних дій на страховому ринку є невеликою і не має швидкої тенденції росту. Головним методом боротьби із шахрайством є підвищення страхових тарифів.

Другий етап характеризується більшою кількістю шахрайства, а наслідки стають чіткими і відчутними. Страхові організації не здатні самостійно протидіяти незаконним діям, водночас не легким є процес збирання інформації щодо протиправних шахрайських дій та ще важчим є покарання злочинців.

Третьому етапові притаманне зростання кількості страхових злочинів. Створюються злочинні групи, на противагу яким створюються контролюючі органи, відбувається співробітництво страхових компаній між собою та іншими організаціями, відбувається обмін інформацією для боротьби із страховими злочинами.

Останній етап є проявом виходу діяльності шахраїв за межі країни. Посилюється корупція серед працівників страхових компаній, поліцейських, митників, медпрацівників [1]. Такі шахрайства характерні для США та Канади. Україна знаходиться на перехідному етапі між другим і третім етапом, тобто кількість шахраїв зростає, проте їхні дії залишаються безкарними. В Україні шахрайські дії проявляються переважно у здійсненні страхової діяльності організаціями, які не пройшли процедуру реєстрації або ліцензування, а також видачею фіктивних страхових полісів і нанесення страхувальникам збитку у вигляді позбавлення можливості отримання страхової виплати.

В Україні найбільша частка антизаконних дій у сфері страхування припадає на страхування майна, зокрема на автострахування.

Боротьба із проявами шахрайства у сфері страхування змушує страховиків об'єднуватись і створювати союзи, а державу вживати дієвих заходів задля вирішення цієї проблеми.

Враховуючи колосальні втрати страхового ринку від шахрайських операцій на ньому, Нацкомфінпослуг разом із діючими в Україні об'єднаннями страховиків, дійшла висновку про необхідність запровадження зарубіжного досвіду щодо створення єдиної інформаційної бази страхового ринку, в якій будуть накопичуватися відомості про страхові випадки і відшкодування збитків, а також створення спеціалізованих підрозділів у самих страхових компаніях, які будуть вести контроль за продажем страхових полісів та перевіркою створеної бази даних страхувальників.

Великим недоліком є те, що на сьогодні в Кримінальному кодексі України немає терміну «страхове шахрайство», таким чином, відсутні норми, які б регулювали злочинну діяльність.

Беручи до уваги вище сказане, можна сказати, що шахрайство на страховому ринку товарів та послуг має значні наслідки, завдаючи значні втрати для суб'єктів страхового ринку, а також для держави. В цілому необхідним є удосконалення законодавчої бази відносно страхового шахрайства та використання досвіду провідних країн світу, які мають широкий досвід стосовно цього питання, створення єдиної бази застрахованих та страхувальників і консолідацію дій між страховиками та їх об'єднаннями та владою..

Список використаних джерел:

1. Чернявський С.С. Фінансове шахрайство: методологічні засади розслідування: монографія. 2010. 624 с.
2. Заєць О.М. Правопорушення у сфері страхування під час розслідування страхових випадків. Південноукраїнський правничий часопис. 2010. №2. С.10-11

Науковий керівник: **Шишпанова Н. О.**, канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний
аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Устінович Д. В.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Васильєва О. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Трансформація фінансової політики України в умовах глобалізації

Глобалізація має власну специфіку для країн з перехідною економікою. Україна не є виключенням, адже адаптація до вимог і викликів даного процесу, особливість нейтралізації ризиків пов'язаних з нею та наслідками, що знижують трансформацію економічної та фінансової системи. Фінансова система за організаційною структурою вміщує в собі сукупність фінансових органів та інститутів, які управляють грошовими потоками [1].

Даними питаннями в трансформацію фінансової політики займаються такі вчені, як: В.М. Опарін [3], О.М. Ковалюк [5], С.М. Іванов [1].

Професор В.М. Опарін відображає структуру фінансів окремих країн, до їх складу включено, такі аспекти: фінанси суб'єктів господарювання, страхування, державні аспекти міжнародні фінансові відносини, внутрішній фінансовий ринок [3].

Професор Ковалюк О.М. вважає, що фінансова система охоплює сферу фінансів, сукупність фінансових органів, фінансових механізмів [5].

У загальному контексті, спираючись на досвід розвинутих країн, до складу фінансових систем України доцільно включити: державні фінанси, фінанси підприємств суб'єктів господарювання, страхування, фінансовий ринок. В умовах фінансової глобалізації, Україні, необхідно створити власний механізм перерозподілу капіталу й забезпечення прозорості фінансових потоків. Як альтернатива, можливе збільшення обсягів залучених коштів за допомогою інвестицій. Тим самим, підприємство забезпечить ефективність та надійність інфраструктури, що значною мірою визначає довіру інвесторів до ринку цінних паперів. Формування страхових фондів з метою забезпечення відшкодування втрат фінансових ресурсів які призначені для соціальних, попереджувальних, відновних та інших цілей, є фундаментальною основою державного страхування, що належить до системи державних, та їх використання не має інвестиційного призначення [2].

Вирішення завдань адаптації фінансової політики в умовах глобалізації є прийняття Україною єдиних міжнародних стандартів, які забезпечують доступність та прозорість фінансових операцій. Це дає можливість, зміцнення фінансової системи та гарантування фінансової стабільності, створення потенціалу в економічному зростанні. Таким чином, національна фінансова система повинна використовувати не лише можливість залучення зовнішніх фінансових ресурсів на вигідних умовах, а й враховувати загрози поширення

негативних наслідків коливань світових фінансових ринків, запобігання поширенню спекулятивних впливів на національний фінансовий ринок [4].

Адаптація фінансової політики України в умовах глобалізації формує нову фінансову систему держави, яка передбачає трансформацію не тільки форм регулювання фінансів, але і їхню концепцію. Перехід від контролю фінансів до контролю результатів, як основних функцій забезпечить прозорість фінансових потоків. Всі нововведення повинні враховуватись відповідно до вимог міжнародних стандартів, роботою контролюючих органів, розвитку зниження ризиками, мінімізує трансакційні витрати і сприяє оптимальному розподілу ресурсів, а й забезпечує формування адекватної сучасним умовам фінансової системи держави.

Отже, всі складові фінансової політики, такі як: торгівля, інвестиції, фінанси, транспорт та зв'язок, інформаційні послуги, науково-технічний прогрес – є невід'ємними учасниками глобалізаційної системи. Тому, на жаль, дедалі вони менш залежить від національних рішень з певних об'єктивних причин. Але, це не означає, що треба підпорядковуватись під нові форми та прояви глобалізації.

Україна – це незалежна країна, яка має свої особливості і дуже багато можливостей. Тому, необхідним є розуміння, вивчення та запровадження механізмів, які б регулювали процес адаптації нашої вітчизняної фінансової політики до інтеграційних та глобалізаційних процесів в світовій економіці.

Список використаних джерел:

1. Іванова С. М. Вплив фінансової глобалізації на розвиток інститутів спільного інвестування. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2009. №1. С. 121-128.
2. Давидов О., Карайченцева Г. Фінансова глобалізація і стратегія формування фондового ринку в країнах з перехідною економікою. *Стратегічна панорама*. 2001. № 1-2. С. 38-42.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2002. 240 с.
4. Мостовенко Н. А., Забедюк М. С. Основные задания финансовой системы в условиях трансформации финансовой среды. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 236-241.
5. Ковалюк О. Фінансовий механізм економіки України. *Фінанси України*. 2006. № 9. С. 22-28.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Чопко К. І.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Сучасні тенденції формування дохідної частини державного бюджету

На сучасному етапі розвитку суспільства постають питання, які стосуються особливостей формування дохідної частини бюджету за рахунок податкових та неподаткових надходжень.

Проблеми формування достатнього обсягу доходів бюджету і забезпечення ефективного їх використання набувають особливого значення. Превалювання неефективних підходів до організації бюджетних відносин з одночасним спадом в економіці погіршують наповнення бюджету і, таким чином, забезпечення соціально-економічного розвитку держави. Зараз, у дуже складний і непередбачуваний час, існує багато суперечок з приводу формування та використання коштів державного бюджету України. Існує безліч важливих проблем, які потребують негайного вирішення. Однією з таких проблем є наповнення та ефективне використання державних коштів в Україні.

Питанням формування дохідної частини державного бюджету приділяють увагу вітчизняні науковці, до числа яких належать: В. Д. Базилевич [4], Р. Й. Бачо [1], С. І. Юрій [2] та інші. Однак, попри численні наукові дослідження, особливо актуальною і недостатньо дослідженою залишається проблема наповнення державного бюджету та ефективності використання фінансових ресурсів держави.

Державний бюджет – це невід’ємний атрибут кожної держави та важливий інструмент реалізації її економічної та соціальної політики [2]. Дослідження проблем формування дохідної частини державного бюджету України викликає інтерес, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення [3]. Через державний бюджет органи державної виконавчої влади здійснюють реалізацію державної внутрішньої і зовнішньої політики, державне регулювання і стимулювання економіки, фінансування соціальної політики з врахуванням довгострокових інтересів країни.

Збільшення асигнувань з державного бюджету сприяє зростанню сукупного попиту в економіці і, відповідно, збільшенню випуску продукції і зайнятості [2].

Основними проблемами формування доходів державного бюджету України в умовах сьогодення є:

– ухилення від сплати податків;

– відтік іноземних інвестицій та нестабільність національної валюти, що призводить до зменшення обсягів виробництва підприємств або взагалі їх закриття;

– зростання інфляції, що, перш за все, відображається на імпортних товарах, що є причиною зменшення ввезення товарів.

Отже, проведений аналіз дозволяє констатувати, що для формулювання ключових напрямів у контексті нарощування доходів державного бюджету, необхідно звернути увагу на:

– забезпеченні більшої прозорості формування дохідної частини. При викладенні структури доходів державного бюджету значно зменшено рівень їх деталізації, що свідчить про зменшення відкритості системи доходів та зумовлює появу більших можливостей для прийняття непрозорих рішень;

– детінізації економіки шляхом надання більших свобод і преференцій суб'єктам малого підприємництва, а не тотальному контролю за рухом фінансових ресурсів у частині готівкових розрахунків;

– подоланні політичної кризи, яка відлякує і без того нечисленних інвесторів, які могли б стати потенційними наповнювачами державної скарбниці.

Список використаних джерел:

1. Бачо Р. Й. Стан формування дохідної частини бюджету України в сучасних кризових умовах. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. 6 с.
2. Юрій С. І. Бюджетна система України. К. : НІОС, 2011. 400 с.
3. Полторак А. С. Ефективне управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки України. *Агросвіт*. 2015. № 1. 34 с.
4. Базилевич В. Д. Страхування. URL: <http://textbook.com.ua/starahova-sprava/1473453245> (дата звернення 21.10.2019).

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**, асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Hromnytska I. Y.,

Postgraduate PhD, Faculty of Finance,

Krasnova I. V.

Doctor of Economics, Associate Professor,

"KNEU after named V.Hetman», Kyiv,

Ukraine

The Effect of Non-Standard Monetary Policy in Ensuring Economic Growth

The rapid globalization processes, the problems of reducing unemployment and the constant competition of the G8 countries in the world have, the volatility of the oil market, which caused weak demand, trade wars and shale boom, have all shifted their focus on geopolitics. Given the rising geopolitical tensions between Saudi Arabia and Iran, Brexit and the strengthening of the dollar, it is clear that challenges and difficult decisions await the world economy, especially for the developed and developing countries.

The heavily export-oriented European Union (EU) economy in 2019 is under pressure from global demand, the uncertainty of Brexit, and has become one of the main victims of the USA-China trade confrontation. Against the backdrop of the inability to address these challenges and the constant attempts to stop the EU economy slowing down, the ECB has decided to pursue a quantitative easing policy. At the same time, they will push the global race for central banks to monetary stimulate national economies and hunt for high-yield investors. For Ukraine, this means more opportunities for debt financing. However, the economic problems of such a key trading partner as the EU, and the main employer of "earners" will affect the Ukrainian economy as well.

In addition to the unexpected introduction of a quantitative easing policy of 20 billion EUR on a monthly balance sheet expansion, the ECB has reduced its key rate and put in place mechanisms to provide synchronous fiscal stimulus to the economy.

Continuing its policy of eliminating quantitative easing, the USA Federal Reserve (FRS) has lowered its discount rate by 0,25 percentage points to 1,75-2% per annum since the global financial and economic crisis for the second time in the last two months (Figure 1).

The lower interest rate limit is the cost of repo loans to the Fed to support bank liquidity, and the upper limit is the deposit rate that the Fed pays to banking institutions to reserve free funds in a central bank account.

As part of the Fed's balance sheet reduction program since 2018, it started paying off securities purchased in the course of three rounds of Quantitative easing (QE) in 2009-2014 worth about 4 trillion USD [1], effectively removing dollar liquidity from the system.

The FRS has conducted operations to reduce its balance sheet, removing 50 bln USD for month from the system, which has shrunk by 486 bln USD since 2017. The process of reducing the balance lasted until the collapse of the USA stock market in

March 2019. It was a period of rising risks for the global economy that forced the FRS revise its monetary policy with the continuation of QE4.

Figure 1 – **Treasury Revenue and Fed Bid Level** [2]

For example, the FB Bank of New York on September announced its overnight repo for the first time in 10 years. In order to keep rates within the target range, the volume of federal funding for the FRS of New York provided 75 billion USD. The list of mortgage instruments includes treasury securities, bonds of federal agencies and mortgage bonds [3].

The decision of the leading central banks of the world causes the cheapening of resources and expansion of the base to accommodate them. Therefore, the market remains attracted to placements in profitable assets, which supports the demand for stocks and currencies of countries with underdeveloped markets and attractive assets. These countries belong to Ukraine.

The supply of cheap money will continue to fuel the investment climate in Ukraine, and its expansion will reduce the price. This will have a positive impact on inflation, the exchange rate and, accordingly, the foreign exchange market, and will reduce the pressure of external borrowing, both in terms of repayment of the principal and in its servicing.

Of course, further revaluation of the hryvnia is not desirable for the government, because the exchange rate which was pledged to the budget of 28,2 UAH/USD level, will be deflect the revenues from the projected values. However, the corresponding trends lead to sources of new revenue, which will have a positive effect on balancing the budget.

The key problem of under-implementation of the budget is the revaluation of the hryvnia. The current budget was overthrown at the average exchange rate of 28,2 hryvnias for the USA dollar, while the average rate for January-October was 25,6 UAH / USD [5].

The economy of Ukraine, like most developing countries, has had trouble because of the tight monetary policies of the world's leading central banks. Conversely, cheap loans have led to a Ukrainian construction and consumer boom, and growth in the PRC has strengthened the position of Ukrainian exporters, boosting demand for Ukrainian products.

Therefore, in the context of reduced interest rates and the introduction of quantitative easing in the world's leading economies, risks of capital outflows are reduced for Ukraine, and preconditions for increasing demand for raw materials are created, and prices of key export positions accordingly.

References:

1. Monetary Policy report. Chairman Ben S. Bernanke ; Report to the Congress Before the Committee on Financial Services, U.S. House of Representatives, Washington, D.C. / July 17, 2016. 60 c. URL: http://www.federalreserve.gov/monetarpolicy/mpr_default.htm.
2. Trading Economics, 2019. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/united-states/indicators>, 01.11.2019.
3. Federal Reserve System. URL: <http://www.federalreserve.gov/>
4. World Bank. URL: <http://www.worldbank.org>.
5. LAW OF UKRAINE «About the State Budget of Ukraine for 2019» (Verkhovna Rada (BBR) Bulletin, 2018, No. 50, Art. 400), as of 02.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>.
6. National Bank of Ukraine. URL: [http https://www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

Брашавецька О. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Закордонний досвід майнового оподаткування

Актуальним питанням для української економіки на даному етапі розвитку є зміцнення фінансового підґрунтя для стабільного формування соціально-економічних відносин і підвищення рівня фінансової безпеки держави. Одним із пріоритетних напрямів розв'язання цієї проблеми є реформування податкової системи України. Серед всіх напрямів особливого значення набуває підсилення ролі та ефективності оподаткування майна, адже ефективне оподаткування супроводжується можливістю збільшення надходжень до бюджетів та цільових фондів. Слід зауважити, що невіддільною частиною вдалого реформування є його практичний результат, тому необхідно звернути увагу на закордонний досвід системи оподаткування як приклад успішного застосування нововведень.

Дослідженню проблематики особливостей встановлення та реформування майна присвячені наукові роботи відомих вітчизняних та зарубіжних науковців і економістів: В. Л. Андрущенка [1], В. І. Блонської [2], М. І. Карліна [3], А. О. Нікітішина [4], Н. М. Бобоха [5], О. А. Фрадинського [6], а також А. Сінга, Е. Волфа, Н. О'Коннора та інших.

Більшість країн світу практикують майнове оподаткування. Така практика показала, що податки на майно стають вагомим джерелом наповнення місцевих бюджетів, забезпечуючи значну частину їх надходжень. Майнові податки існують приблизно в 130 країнах світу. У Нідерландах надходження від податку на нерухомість досягають до 95% в загальному обсязі доходів місцевих бюджетів, 81% – в Канаді, 52% – у Франції, в США рівень доходів від цього податку коливається в широкому діапазоні від 10 до 70 % в залежності від території [1; 2].

Сучасна податкова система України виділяє такі податки на об'єкти майна, як податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок та плата за землю. На відміну від української системи, у світі виділяють чотири основних підходи до сплати цього податку, а саме [3]:

- податки на окремі види майна – застосування окремого податку – плати за землю, транспортний податок, податку на нерухомість;
- чистий податок на майно – оподаткування комерційного та промислового майна, яке перебуває у власності платника податку. Такий податок застосовують у США, Німеччині, Канаді, Данії, Нідерландах, Франції;
- податки на перехід права власності на майно. Даний вид обов'язкового платежу активно застосовується у Швеції;
- податок на приріст капіталу – являє собою податок на доходи від реалізації активів, що перебувають у власності платника податку.

Водночас у світі набули поширення майнові податки, серед яких можна виділити податок на предмети розкоші, що не знайшли відображення у національному законодавстві [3].

США і Канада мають єдиний майновий податок і податкова база являє собою ринкову вартість землі зі всіма будівлями, які на ній знаходяться. У деяких штатах майновий податок стягується за рухоме майно і за нерухоме майно, яке включає також акції, облігації [4].

У Данії існує земельний податок, що базується на ринковій вартості землі, а також податок на нерухомість, базою якого є ринкова вартість споруд, що використовуються для комерційних та адміністративних цілей. В Японії в якості бази оподаткування застосовується ринкова вартість майна, оподатковується податком як земля, так і все, що на ній побудовано [4].

У Великобританії справляється єдиний майновий податок, базою якого є сума річної орендної плати за землю та споруди. У Франції існують 3 різних майнових податки, величина яких визначається сумою річної орендної плати: податок на забудовані ділянки землі, податок на житло [4].

Україна, реформуючи власну систему оподаткування, спирається на досвід Польщі, відповідно до якого для оподаткування землі використовують три податки: податок на нерухомість (земля, будинки, споруди), сільськогосподарський податок та лісовий податок. Особливістю обчислення податку на землю в цій країні є площа земельної ділянки, а не її ринкова вартість. Також досить важливим для України є болгарський досвід оподаткування: в Болгарії податок на нерухоме майно найнижчий в Європі, а базою оподаткування є оцінка нерухомого майна, яке визначається для кожного муніципалітету відповідною радою [5].

Схеми надання пільг в різних країнах також різні. Так, в Данії, Південній Кореї, Швеції, Японії пільги, що надаються, відносяться тільки до об'єктів нерухомості, а не до платників податків. В інших країнах пільги зазвичай поширюються на об'єкти. До пільгових платників податків відносяться пенсіонери та інваліди, крім того, в деяких країнах при наданні пільг враховується рівень доходів платника податків [3].

До видів нерухомості, повністю або частково звільнених від сплати податку, у більшості країн відносяться об'єкти культури, освіти, призначені для суспільних потреб, державного управління, для релігійних цілей. Звільнення від сплати податків можливе і на фіксований термін з метою стимулювання певних видів діяльності. Так, в Чилі, Швеції, Японії і деяких штатах США пільга надається по новобудовах протягом декількох років, а в Нідерландах – на період будівництва будинку [4].

Що ж стосується ставок майнового податку, то тут все залежить від конкретної законодавчої та економічної практики в тій чи іншій країні. У США середній розмір податкової ставки по всій країні становить 1,4% від вартості майна, в деяких штатах вона коливається від 2,5% – 6,75%. У Канаді податок на нерухо-мість стягується в розмірі 0,5-1% від вартості власності. Ставка різко підвищується, якщо нерухомість використовується для певних видів діяльності.

Так, податок з перукарні встановлюється в розмірі 30% від вартості будівлі, податок з адвокатських контор і лікарських кабінетів – 50%, а якщо будівля використовується для виробництва алкогольної продукції, податок на нерухомість складає 140%. У Німеччині податкова ставка на майно фізичних осіб до 1995 року була єдиною – 0,5%, після чого стала диференційованою, а максимальна ставка становить 1% [6].

Отже, щоб забезпечити стаке економічне зростання необхідно удосконалювати податкову політику, за основу взявши принцип підвищення соціальної справедливості. Із досвіду зарубіжних країн можна запозичити високу координацію діяльності різних відомств по збору, обробці та збереженню інформації про стан об'єктів нерухомості. Адаптуючи податкове законодавство України, на нашу думку, не слід брати за основу досвід якоїсь однієї з країн, краще адаптувати різні системи оподаткування до умов України, сформувавши власну модель оподаткування майна.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Л., Варналій З. С., Прокопенко І. А., Тучак Т. В. Податкові системи зарубіжних держав : навчальний посібник. К. : Кондор. 2012. 222 с.
2. Блонська В. І. Майнове оподаткування як елемент податкових систем в економіках добробуту. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.4. 134с.
3. Карлін М. І. Міжнародне оподаткування : навчально-методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2013. 360 с.
4. Нікітішин А. О. Використання іноземного досвіду при оподаткуванні доходів фізичних осіб. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2009. №9. 129с.
5. Бобох Н. М. Оподаткування землі як об'єкта нерухомого майна в Україні. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2011. Вип. 16. 87 с.
6. Фрадинський О. А. Вітчизняний та світовий досвід еволюції оподаткування нерухомого майна. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 6. Т. 4. 384 с.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Полторах А. С.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Паламарчук В. Ю.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Аналіз залучення кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій в Україні

Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями (далі – МФО) розпочалася після проголошення незалежності та прийняття Закону України № 2402-XII у 1992 р. [4], з метою забезпечення успішного впровадження реформ, різних програм, стабілізації фінансової системи країни, підвищення рівня економічного та соціального розвитку, виходу України на світовий ринок торгівлі, обслуговування зовнішнього боргу, підтримання стабільності національної валюти та інше [4].

Співробітництво держав із МФО має як позитивні, так і негативні наслідки. Країна-позичальник зобов'язана виконувати умови, які висуватиме організація-кредитор для отримання позики. Часто такі вимоги порушують впливають на рівень економічної безпеки держави-позичальника [5, с. 89]. Попри дані особливості, співпраця України, як і багатьох інших держав, з МФО може сприяти поліпшенню ситуації в державі, розвитку інфраструктури, подоланню кризи, розвитку малого та середнього бізнесу, реформуванню соціальної сфери, поліпшенню фінансових показників та інше.

Розглянемо стан заборгованості України за позиками перед МФО та її динаміку за 2005-2018 рр. (табл.1).

Таблиця 1 Динаміка заборгованості України за позиками, наданими МФО за ознакою умовності, 2005-2018 рр., млн грн

Роки	Європейське Співтовариство	ЄБРР	Світовий банк	Європейський Інвестиційний Банк	МВФ	МБРР	Фонд чистих технологій (МБРР)
2005	704,65	466,95	12156,07	0,00	0,00	0,00	0,00
2006	422,33	657,88	11739,23	0,00	0,00	0,00	0,00
2007	215,16	1024,93	11302,48	0,00	0,00	0,00	0,00
2008	157,40	2046,66	22351,93	0,00	0,00	0,00	0,00
2009	0,00	2735,45	25131,41	778,52	39118,78	0,00	0,00
2010	0,00	2637,95	24231,87	1564,82	54624,07	0,00	0,00
2011	0,00	3552,99	24084,69	2059,61	54647,11	0,00	0,00
2012	0,00	4161,45	0,00	3203,30	48393,65	24233,52	0,00
2013	0,00	4766,65	0,00	4283,13	28314,32	24539,55	0,00
2014	26156,75	9368,98	0,00	7652,99	57585,10	68318,98	7,10
2015	57953,12	13973,16	0,00	12136,80	128207,70	124747,13	20,51
2016	62813,95	16069,86	0,00	14522,38	140909,85	137460,51	67,58
2017	94122,14	18002,01	0,00	19356,83	137947,22	137872,52	167,30
2018	104973,80	15919,30	0,00	18849,40	95545,24	135056,62	397,89
Всього	347519,31	95384,22	130997,70	84407,79	785293,03	652228,83	660,37

Джерело: систематизовано авторами за даними Міністерства фінансів України [3]

Отже, проаналізувавши динаміку заборгованості за позиками, наданими міжнародними фінансовими організаціями (за ознакою умовності), з'ясовано, що Україна є активним позичальником кредитних ресурсів МФО. Найбільший обсяг позик Україні протягом 2005-2018 рр. надав Міжнародний Валютний Фонд (785 293,03 млн грн, що становить 37,46 % у загальній структурі заборгованостей за позиками МФО).

Доведено, що існує тенденція до збільшення розмірів заборгованостей за позиками міжнародних організацій економічного розвитку, що свідчить про активну співпрацю та впровадження спільних з МФО проєктів/програм, а також про зростання зовнішнього боргу. У подальших дослідженнях планується розглянути безпосередній вплив обсягів зовнішнього боргу на рівень боргової та, відповідно, фінансової безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Койло В. В. Формування фінансової безпеки України під впливом залучення кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій : дисертація ... канд. екон. наук, спец.: 08.00.08. Суми : СумДУ, 2018. 305 с.
2. Мицюк С. В., Мегей В. В. Сучасний стан та перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. Вип. 12. С. 31-38.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій: закон України від 03.06.1992 р. № 2402-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12> (дата звернення: 01.10.2019).
5. Полторак А. С. Архітектура наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері. *Modern economics*. 2018. № 10. С. 89–96. [https://doi.org/10.31521/modecon.V10\(2018\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V10(2018)-15).

Попова О. Ю.,
студент факультету економіки та менеджменту,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна

Порівняльний аналіз державного боргу України та Румунії

Одним з вагомих макроекономічних індикаторів розвитку економіки є показники державного боргу країни. Державний борг виникає внаслідок нестачі власних фінансових ресурсів держави. Передумовами державного боргу можуть бути економічні спади, зниження податкових надходжень, інфляція тощо. Неефективне використання залучених коштів приводить до зростання державного боргу країни. На думку Р. Василичина [1], розмір боргу визначає положення економіки та ефективність функціонування уряду й урядових структур. Він стверджує, що величина боргу – це взяті авансом податки, а функціонування муніципальних позик було б нездійсненним без податків. Податки забезпечують державі можливість розплатитися з кредиторами за початковою сумою боргу і виплатити відсотки за використання позики.

Відповідно до законодавства України, державний борг являє собою загальну суму боргових зобов'язань перед кредиторами. За умовами залучення коштів може бути зовнішнім і внутрішнім. Внутрішній державний борг – це зобов'язання наданні в середині країни шляхом придбання цінних паперів або державних кредитів громадян, а зовнішній борг передбачає собою боргове зобов'язання держави перед кредиторами на зовнішньому ринку. За валютними показниками державний борг поділяється на національну валюту та іноземну.

Для прикладу було вибрано європейську країну Румунію, тому що вона схожа за економічними показниками до України табл.1 та рис 1.

З 2016 по 2018 рр. румунська економіка зростає найшвидше у Європейському Союзі. На сучасному етапі кредитно-грошова політика цієї країни спрямована на зниження інфляції.

**Таблиця 1 Державний борг України та Румунії у 2014-2018 рр.,
млрд дол. США**

Показник	Україна					Румунія				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Загальна сума зовнішнього та внутрішнього боргу, у т.ч.	171,7	181,1	192,9	201,8	201,6	174,2	160,9	164,4	186,7	191,7
зовнішній	126,8	117,5	115,0	115,4	114,5	111,8	96,4	96,1	114,0	112,1
внутрішній	44,9	63,6	77,9	86,3	87,1	62,3	64,4	68,3	72,7	79,6

Джерело: складено автором за даними [2]

За даними табл. 1 можна зробити висновок, що протягом 2014-2018 рр. сума зовнішнього та внутрішнього державного боргу збільшилась на 29 875 млн дол. США в Україні та на 17 552 млн дол. США у Румунії.

Зовнішній борг країн значно більший за внутрішній, це може означати, що масштабне залучення запозичень на зовнішньому ринку та їх нецільове використання призвело до того, що залучення нових позик стало необхідним для виплати платежів за попереднім. В 2018 р. у порівнянні з 2014 р. спостерігається тенденція зростання внутрішнього боргу на 42 180 млн. дол. США в Україні та на 17 260 млн дол. США у Румунії.

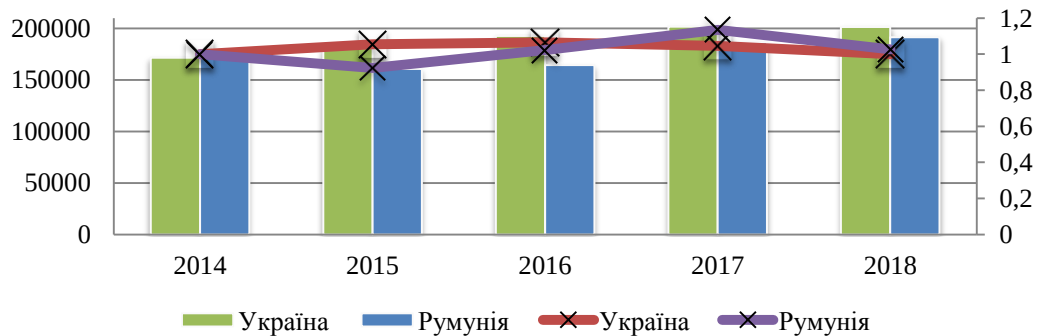

Рисунок 1 – Динаміка державного боргу України та Румунії з 2014 р. по 2018 р.

Джерело: узагальнено автором

На рис 1. спостерігається загальна тенденція до зростання сукупного державного боргу країн. На початку аналізованого періоду (2014 р.) обсяги державної заборгованості були майже на одному рівні. В 2015 р. сума державного боргу Румунії становить мінімальне значення в досліджуваному періоді, а в Україні з цього року починається стрімке зростання обсягу державної заборгованості.

Загальною тенденцією державного боргу аналізованих країн є збільшення суми заборгованості. Якщо в Румунії це зростання є менш інтенсивним, то в Україні воно є більш стрімким. Що стосується структури заборгованості, то співвідношення обсягів зовнішнього та внутрішнього боргу є майже тотожними, що свідчить про однаковий рівень наявних внутрішніх фінансових ресурсів. Таким чином, одним з напрямів державної політики обох країн має бути скорочення обсягів державної заборгованості для покращення інвестиційної привабливості країн та забезпечення сталості економічного розвитку в коротко та довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Васишин Р. Взаємозв'язок бюджетного дефіциту і державного боргу України. *Вісник УАДУ*. 2009. №4. С.200-207.
2. The World Bank. International Debt Statistics. URL: <http://datatopics.worldbank.org/debt/ids/country/rou> (Last accessed: 08.10.2019)

Науковий керівник: **Марина А. С.**,
кандидат економічних наук, доцент
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна

Ремешевська С. О.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Рак І. В.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Казначейська система виконання бюджету в Україні: досвід зарубіжних країн

У всіх країнах з розвиненою ринковою економікою і високоорганізованої бюджетною системою ефективно функціонують національні казначейства. Так, вивчення досвіду організації моделей казначейського виконання бюджетів в різних країнах має надзвичайно важливе значення для України, оскільки виконання державного бюджету – формування доходів і здійснення витрат відбувається за допомогою системи органів державного казначейства України починаючи з 1995 р. [4].

Роль казначейства в різних країнах може бути пасивною, коли казначейство лише виділяє ресурси бюджетним установам згідно із затвердженим бюджетом, і активною, коли казначейство санкціонує витрати бюджетної установи на основі заздалегідь обумовлених критеріїв, а також бере участь в управлінні державним боргом. Різні варіанти бюджетного устрою країни певним чином впливають на процес виконання бюджету і, перш за все, на організацію міжбюджетних відносин.

Основним призначенням національного казначейства у всіх країнах є сприяння оптимальному фінансовому управлінню державними ресурсами. Казначейство своєчасно забезпечує бюджетні установи необхідними засобами для їх функціонування. Однак міжнародний досвід показує, що установи, які називаються однаково - «Казначейство», виконують різні обов'язки з того діапазону функцій, що входять в управління державними фінансами [1; 2].

Отже, розглянемо системи казначейського виконання бюджету в деяких зарубіжних країнах з метою виявити спільне та відмінне, а також моменти, які підходять для вдосконалення української системи казначейського виконання бюджету. Цілком можливо, що деякі методи або моделі можуть бути успішно використані в Україні.

У Франції Казначейство було створено в 1806 р., спочатку під назвою «каса обслуговування», з 1914 р. – Управління руху фондів, а з 1940 р. – Управління Казначейства.[6]

Виконання державного бюджету в цій країні належить до повноважень Міністерства бюджету державних рахунків та державної служби Франції, до складу якого входить Головне управління з обліку державних фінансів – Казначейство Франції.

У Франції прийнята дворівнева бюджетна система: Державний бюджет та Бюджети місцевих органів влади.

Збір податків здійснюють органи Казначейства Франції, таким чином всі доходи місцевих органів влади зараховуються на його єдиний рахунок. Витрати по збору податків місцеві органи влади Франції не несуть. Доходи від платних послуг відразу зараховуються на особові рахунки комуни (адміністративно-територіальна одиниця місцевого управління у Франції).

Найбільший обсяг казначейських функцій в Італії на центральному рівні реалізується Міністерством економіки і фінансів. У складі цього Міністерства утворено чотири департаменти (Департамент казначейства, Департамент головної бухгалтерії держави, Департамент податкової політики та Адміністративний департамент), які, в свою чергу, включають в себе державні інспекції та / або відділи. Крім того, до складу Міністерства в якості самостійного структурного підрозділу входить апарат міністра (що включає канцелярію, відділ внутрішнього контролю та інші підрозділи).

Незважаючи на свою назву, Департамент казначейства Міністерства економіки та фінансів Італії займається певним чином схожими питаннями з Державним казначейством України. До його функцій належать: планування бюджетної політики; управління державним боргом спільно з Центральним банком Італії; міжнародні фінансові відносини; управління фінансовими активами, приватизація державного майна та ряд інших питань [6].

По суті Казначейство США (U.S. Department of the Treasury) – це ніщо інше, як Міністерство Фінансів США. Казначейство було створено в 1789 р. у процесі виконання федерального бюджету США велика увага приділяється прогнозуванню доходів, витрат, джерел покриття дефіциту бюджету і касових потоків. При складанні прогнозу застосовують два методи: високочастотне і структурне прогнозування. Прогнозування доходів, наприклад, ведеться на короткостроковий (до 2 років), середньостроковий (до 5 років) і довгостроковий (до 30 років) періоди. Протягом фінансового (бюджетного) року складається річний прогноз виконання бюджету, який поділяється на квартали, місяці і дні. Вся вищевказана робота виконується фахівцями Казначейства США.

У повноваження Казначейства входять: накопичення федеральних доходів, здійснення виплат, бюджетний облік і звітність, надання методичної допомоги. Для складання прогнозу в частині балансу касових операцій Казначейство збирає з агентств інформацію про передбачення великих витратах. Казначейством встановлені вимоги до прогнозування потоків грошових коштів у агентств.

Відмінною особливістю платежів, проведених казначейством, є переважання безготівкової форми перерахування коштів. З цією метою в Федеральному резервному банку, в казначействі і в агентствах впроваджені різноманітні системи електронних розрахунків і платіжні системи. [5; 7].

Сучасна казначейська система в Україні - це система контролю за напрямком і використанням бюджетних коштів, яка не має аналогів у світовій практиці і представляє «гібрид» різних казначейських систем, що дозволяє здійснювати облік виконання національного бюджету, веде до зміцнення

платіжної та фінансової дисципліни і знижує можливість неефективного використання бюджетних коштів.

Отже пріоритетними напрямками бюджетної стратегії на середньострокову перспективу мають стати вдосконалення інституційного середовища фінансового регулювання, підвищення дієвості фінансово-бюджетного планування і прогнозування, поступове та виважене зростання показника монетизації, вдосконалення механізмів валютного регулювання, утримання стабільного рівня цін.

Список використаних джерел:

1. Про Державне казначейство України. Указ Президента України від 27.04.95р. №335/95. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/335/95>.
2. Про невідкладні заходи щодо вдосконалення механізмів казначейського обслуговування. Указ Президента України від 05.12.02 р. №1133/02. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1133/2002>.
3. Про створення внутрішньої платіжної системи Державного казначейства. Постанова Кабінету Міністрів України та НБУ від 15.09.99р. №1721. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1721-99-%D0%BF>.
4. Про стан впровадження казначейського виконання кошторисів видатків. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.97р. №963. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/963-97-%D0%BF>.
5. Прокофьев С. Е. Казначейская система исполнения бюджета США и Канады. Бюджет, 2013, № 6. URL: www.old.fa.ru/chair/kgmu/Documents324-yekonomika-vestnik-6-2013/71-modeli-organizacii-kaznachejskoj-sistemy-ispolneniya-byudzheta-v-zarubezhnyh-stranax.html.
6. Прокофьев С. Е. Казначейская система исполнения бюджета Франции, Италии и Германии. Бюджет, 2015, № 3. URL: www.old.fa.ru/chair/kgmu/Documents-yekonomika-vestnik-3-2015.
7. Чечуліна О. О. Державне казначейство: правовий статус і напрямки діяльності // Економіка. Фінанси. Право. 2015. № 12. С. 18.
8. Державне казначейство України у документах, цифрах та особах 1995 – 2010 : зб. матеріалів, присвячений 15-й річниці створення Державного казначейства України. [С. І. Харченко, О. С. Даневич, Н. І. Сушко та ін.]. К. : Піраміда, 2010. 416 с.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Шишпанова Н. О.

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
Миколаїв, Україна*

Сокур В. В.

*начальник відділення Приватного акціонерного товариства «Українська
пожежно-страхова компанія» у м. Миколаїв*

Особливості страхування домашнього майна громадян в країнах ЄС та Україні

Страхування майна належить до тих сфер бізнесу, які досить стрімко розвиваються. Зростає значення страхування майна як одного з важливих механізмів захисту майнових інтересів підприємств і населення у цілому. Майнове страхування захищає страхувальника від ризику, що може загрожувати його майну у вигляді його повного знищення або часткового пошкодження. Саме майнове страхування виконує дві важливі функції. З одного боку, воно звільняє бюджет від видатків на відшкодування збитків у разі настання страхових випадків, а з іншого – виступає одним із найстабільніших джерел довгострокових інвестицій.

На страхування може прийматися все домашнє майно, яке є в господарстві, окремі групи предметів (наприклад, меблі, одяг, радіо-, теле-, відеоапаратура) або окремі предмети (лише персональний комп'ютер або телевізор). Найбільш цінне майно (вироби з дорогоцінних металів, коштовне, напівкоштовне каміння, картини, колекції, унікальні та антикварні речі тощо) може прийматися на страхування за спеціальними договорами [3].

Велику кількість об'єктів страхування зумовлює наявність великої кількості подій, у разі яких виплачується відшкодування. Страховик відповідає за збитки, що виникли внаслідок таких причин:

- стихійне лихо: повінь, буря, ураган, злива, град, обвал, зсув, вихід підґрунтових вод, осідання ґрунту, паводок, незвичні для даної місцевості тривалі дощі та великі снігопади, сель, блискавка, землетрус;

- пожежа, вибух, аварія опалювальної системи, водопровідної або каналізаційної мережі, проникнення води із сусіднього приміщення, викид газу, раптове зруйнування основних конструкцій житлових або підсобних приміщень;

- викрадення або неправомірні дії третіх осіб [3].

Залежно від конкретних потреб у страховому захисті страхувальник може застрахувати домашнє майно одразу від усіх або кількох перерахованих ризиків. Серед європейських країн страхуванням майна займаються майже 98% страхових компаній, зокрема, в Німеччині (564 страхові компанії станом на 2018 р.) та Великобританії (589 компанії станом на 2018 р.), які є світовими

лідерами на страховому ринку. В інших країнах Європейського союзу страхуванням майна громадян займаються менша кількість страхових компаній, приблизно на рівні 50-70%, середньоєвропейський показник – 149 компаній [2]. В Україні 48,5% всіх страхових компаній мають ліцензію на здійснення майнового страхування.

Необхідно зазначити, що дуже важливим показником високого попиту страхування майна громадян в країнах ЄС виступає рівень страхових виплат. Зважаючи, що в європейських країнах значною є частка страхування майна, за яким страхова виплата здійснюється обов'язково та включає також інвестиційний дохід, тому загальний рівень страхових виплат у країнах ЄС є високим і в середньому становить близько 80%. В Україні досягають лише 12%. Дослідження показують, що в деяких країнах в окремі звітні періоди показник рівня страхових виплат навіть перевищував 100% (наприклад, у Нідерландах у 2018р. становив 116%), а в Україні ж показник зі страхування майна є меншим в 6,5 разів [4].

Найнижчий рівень страхових виплат у 2018р. був зафіксований у Люксембурзі зі значенням 46,5%. В Україні страхові виплати є набагато нижчими від мінімального по Європі показника в 2,4 рази [2]. Звісно ж, причиною такої ситуації є невелика частка страхування майна в структурі страхового ринку України.

Досліджуючи рівень страхових виплат лише по страхуванню майна громадян в країнах ЄС засвідчимо, що в 2018 р. середнє значення цього показника становило 82%, що більш ніж вп'ятеро вище показника по Україні. Головними причинами надто низького рівня страхових виплат в Україні можна вважати неефективність роботи національних страхових компаній, низьку платоспроможність та їх не доброчесність у виплаті страхових відшкодувань.

Отже, вітчизняний страховий ринок демонструє значно нижчий рівень розвитку порівняно з європейськими країнами. Проведене дослідження виявило, що перспективний напрям учасники ринку страхування майна фізичних осіб страховики бачать у страхуванні приватних заміських будинків і дач. Нині попит на цей вид послуг зумовлений вимогами під час передачі такої нерухомості в заставу. З року в рік попит у цьому сегменті підвищується, оскільки число нових споруд також збільшується.

Список використаних джерел:

1. Database – Eurostat. European Commission URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (дата звернення: 20.10.2019).
2. European insurance in Figures URL: <https://www.insuranceeurope.eu/insurancedata> (дата звернення: 15.10.2019)
3. Журавка О. С., Васильчук А. Ю. Аналіз сучасного стану страхового ринку України. *Ефективна економіка*. 2017. №3 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 20.10.2019).
4. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfp.gov.ua> (дата звернення 13.09.2019).

Бабенко А. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства

У теперішніх ринкових відносинах фінансові ресурси є провідною умовою злагодженої дії підприємств. Ресурси відіграють важливу роль у досягненні зростання господарської діяльності, соціальних заходів та оплати праці, збільшенні й удосконаленні основних фондів. Ефективність господарювання будь-якого господарюючого суб'єкта економіки в основному залежить від результативності використання цих ресурсів та ефективності взаємодії між ними, а не лише від того, як доцільно він розпоряджається власними ресурсами, не завдяки обсягу використаних та залучених засобів. Варто виділити основні елементи фінансових ресурсів підприємства: трудові, матеріальні та фінансові.

Проблеми доцільного використання та результативного формування, сутність фінансових ресурсів підприємств вивчали такі вчені, як[3]: В.Л. Андрущенко, О.Д. Василик, С.А. Буковинський, І.В. Зятковський, А.І. Даниленко, Г.Г. Кірейцев, М.Я. Коробов, А.М. Мороз, В.М. Опарін, Г.О. П'ятаченко, В.М. Федосов та інші. Серед зарубіжних науковців слід виділити Ю.Д. Батрина, Є.О. Вознесенського, І.М. Карасьова, Е.С. Стоянова, В.М. Радіонову, М.І. Ткачук та ін.

Ресурси підприємств тісно пов'язані з процесами відтворення, вони є носіями матеріальних фінансових відносин, а також є обов'язковою умовою виконання розширеного відтворення в його формах. Результативність фінансових ресурсів в їх подальшому створенні та використанні фінансових ресурсів суб'єктів господарювання позначається на темпах зростання економічного показника країни, через те що вони обслуговують фундаментальну ланку суспільного виробництва, де формуються матеріальні і нематеріальні блага а також створюються додаткові державні фінансові ресурси.

Фінансові ресурси суб'єктів господарювання є сукупністю власних доходів, надходжень як і зовнішніх, так і накопичень грошових коштів та їх еквівалентів, що перебувають у розпорядженні суб'єктів та встановлені для виконання зобов'язань перед бюджетною і фінансово-кредитною системою. Склад ресурсів та їх обсяги залежать практично від організаційно-правової форми та розміру підприємства, виду його діяльності, об'ємів виробництва [1,2]. Більші обсяги виробництва і вища ефективність роботи підприємства, як наслідок є більша величина власних ресурсів підприємств, та навпаки.

Структура та склад фінансових ресурсів є різною у всіх галузях економіки. Вони визначаються багаточисельними факторами економічного, виробничого та організаційного порядку.

Відповідно до джерел формування фінансові ресурси розподіляють на три групи[3]:

1) фінансові ресурси, які були створені за власний рахунок і прирівняних до них засобів (прибуток від реалізації майна, від основної діяльності, прибуток від позареалізаційних операцій, надходження від засновників при створенні зареєстрованого капіталу, амортизаційні відрахування, додаткові пайові та інші внески, стійкі пасиви та ін.);

2) фінансові ресурси, створені за рахунок мобілізації ресурсів на фінансовому ринку (дохід отриманий від продажу акцій та емісії, облігацій та інших видів цінних паперів; кредити банків і позики юридичних й фізичних осіб, факторинг, фінансовий лізинг тощо);

3) фінансові ресурси, що надходять в порядку перерозподілу (страхові відшкодування, ресурси, отримані від концернів, асоціацій, головних компаній, дивіденди та відсотки за цінними паперами інших емітентів, бюджетні асигнування).

Можемо зробити висновок, що у підприємницькій діяльності роль фінансових ресурсів є визначною, адже ресурси спроможні трансформуватися в іншу галузь економічних ресурсів в короткі терміни і що саме головне, забезпечувати їх кругообіг. Достатня кількість ресурсів підприємств залежить від діяльності, надійності організації суб'єкта. В умовах сьогочасного ринку значно підвищується відповідальність суб'єктів господарювання за фінансування своєї діяльності, в наслідок чого з'являється потреба в кваліфікованому управлінні підприємством, його фінансовими ресурсами, з метою їх самозростання та корисного використання. Розвиток економіки підприємств ґрунтується на раціональному використанні джерел формування фінансових ресурсів, що є одним з найважливіших завдань в області правильної організації управління фінансами.

Список використаних джерел:

1. Балабанов А. І. Фінанси. 2000. 192 с.
2. Білолипецький В. Г. Фінанси фірми : курс лекцій. 2003. 298 с.
3. Вчені які досліджували питання URL: <http://www.uk.x-pdf.ru/6ekonomika/232188-1-udk-33664-kurinna-vikladach-kafedri-finansi-pidpri-mstv-akademiya-municipalnogo-upravlinnya-kiiv.php> (дата звернення: 01.09.2019).

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, *д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна*

Баришевська І. В.

*канд. екон. наук, доцент, доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування*

Сирцева С. В.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності

Одним з ключових напрямків забезпечення розвитку економіки країни і посилення її позицій на зовнішніх ринках є розвиток інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність – комплекс наукових, технологічних, організаційних, економічних та інших заходів, цільовою спрямованістю яких є розроблення інноваційних проєктів, їх реалізація через систему використання і комерціалізацію з метою виробництва конкурентоспроможної продукції та надання послуг (виконання робіт) з новими або вдосконаленими якостями.

У глобальному рейтингу інновацій за 2019 рік (Global Innovation Index 2019) Україна в загальному рейтингу зайняла 47 місце.

Глобальний інноваційний індекс - дослідження інноваційного клімату країни, яке проводить з 2007 року школа бізнесу INSEAD, а також Всесвітня організація інтелектуальної власності та Корнельський університет (США).

"Глобальний інноваційний індекс 2019" містить інформацію про інноваційну діяльність 129 країн світу. Для оцінки використовують 80 параметрів, які дають повну картину інноваційного розвитку, включаючи огляд політичної ситуації, стану освіти, рівня розвитку інфраструктури та бізнесу.

У підсумку Україна отримала за всіма показниками індекс 37,4 з 100 можливих. У розрізі показників України має таку ситуацію: політична та операційна стабільність – 125 місце з 129-ти, ефективність уряду – 95, верховенство права – 107, легкість початку бізнесу – 48, легкість вирішення проблеми неплатоспроможності – 115, освіта – 43, вища освіта – 37, інформаційні та комунікаційні технології – 81, урядові онлайн-послуги – 92, загальна інфраструктура – 95, екологічна стійкість – 120, кредитування – 91, легкість отримання кредитів – 29, кредитування приватного сектора – 86, інвестиції – 115, кваліфікація працівників – 45, створення знань (патенти, винаходи) – 17 (в цьому розділі за показником корисні моделі за походженням – 1 місце), вплив на знання – 47, поширення знань – 47, нематеріальні активи – 17, креативні товари і послуги – 91, креативність в онлайн – 43 [1].

Однією з головних причин низького інноваційного рейтингу України, в порівнянні зі світовими лідерами, є недостатні обсяги ресурсів, що спрямовуються в інноваційний процес.

Ресурси – це будь-які джерела та передумови отримання необхідних благ, які можна реалізувати при наявних технологіях і соціально-економічних відносинах.

Під інноваційними ресурсами підприємства розуміють детермінанти, що визначають здатність системи до інноваційної діяльності та стають її джерелами (кадрові, науково-технічні, виробничо-технологічні, фінансово-економічні).

У найзагальнішому вигляді під інноваційними ресурсами розуміють ресурси, за допомогою яких забезпечується діяльність в області інноваційного процесу суб'єкта господарювання. До інноваційних ресурсів дослідники відносять:

- матеріальні та технічні – це ресурси, які використовуються для розробки, запровадження та поширення інноваційних продуктів (сировина, матеріали, обладнання, обчислювальна техніка, лабораторії, новітні технології та ін.);

- фінансові – є різні джерела фінансування діяльності в сфері інновацій та забезпечують функціонування взаємодії інших видів ресурсів;

- організаційно-управлінські – це ресурси, що представляють різні механізми, методи і способи управління, систему організації діяльності в інноваційній сфері;

- кадрові – включають дані про співробітників (наявність науковців, фахівців вузького профілю та ін.), мотиваційну систему, корпоративну культуру, необхідні для забезпечення діяльності в сфері інновацій;

- інформаційні ресурси – пов'язані з процесами по створенню, передачі, застосування та зберігання інформації, необхідної для здійснення інноваційного процесу (нормативна, правова, науково-технічна інформація, дані про зовнішніх і внутрішніх ринках, споживачів, конкурентів і ін.);

- ресурси, які пов'язані з діловою репутацією компанії (імідж підприємства, гудвіл, досвід та ін.) [2].

Більшість вчених наголошують, що фінансові ресурси відіграють ключову роль серед інноваційних ресурсів, оскільки всі економічні відносини забезпечуються фінансовими потоками. Більш того, незважаючи на те, що на різних етапах життєвого циклу інноваційного проєкту потрібні різні види ресурсів, фінансові – є обов'язковим елементом на всіх стадіях розвитку інноваційного проєкту. При цьому, в силу нерозвиненості фінансового ринку, поганого інвестиційного клімату, наявності вузького переліку форм фінансування, низьку активність держави та інших чинників, вітчизняні підприємства стикаються з гострою нестачею фінансових ресурсів, що відбивається на структурі їх витрат по фінансуванню і ефективності інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Всесвітня організація інтелектуальної власності URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/ru/2019/ (дата звернення: 01.09.2019).
2. Жигаєв Г.В. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності підприємства. URL: <http://uecs.ru/uecs41-412012/item/1339-2012-05-12-05-44-50> (дата звернення: 01.09.2019).
3. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія. Миколаїв, 2010. 416 с.

Вовків С. Т.

*здобувач вищої освіти,
Національний університет «Львівська Політехніка»,
м. Львів, Україна*

Rolling Budget – альтернатива традиційному бюджетуванню

Будь-яка економічна організація (від приватного підприємця до держави в цілому) не може існувати, якщо вона не планує, а потім не оцінює свої дії у вартісному вимірі, зіставляючи свої доходи та витрати як у довгостроковій перспективі, так і в розрізі короткострокового періоду. Ефективне ведення бізнесу в сучасних умовах неможливе без оптимально побудованої системи фінансово-економічного управління, яким є бюджетування.

Бюджетування – це процес підготовки бюджету і здійснення контролю за його виконанням. Сучасна концепція бюджетування розглядає його, з одного боку, як процес складання і контролю бюджетів, а з іншого – як управлінську технологію, спрямовану на розроблення та обґрунтування управлінських рішень [1].

Протягом останніх років багато компаній витрачали значні ресурси на розробку бюджету, що по суті був статичним документом, який стає практично марним після першої ж непередбачуваної бізнес-події. Подібна невизначеність часто призводила до прийняття неправильних управлінських рішень, таких як дефіцит бюджетних коштів або неефективне використання активів. Щоб уникнути цього багато компаній перейшли від традиційного бюджетування до застосування «Rolling Budgeting».

Слово «Rolling» у перекладі з англійської мови означає безперервний. Термін «Rolling Budgeting» не має на сьогодні унормованого відповідника українською мовою, тому доцільно вживати англomовний термін. Іноді його перекладають як «змінне бюджетування», що не повною мірою відображає суть процесу автоматичного додавання нового періоду бюджетування.

Rolling budget – це новий, переглянутий набір фінансових планів на наступний звітний період, який використовувався для заміни попереднього у безперервній системі бюджетування. Іншими словами, це нещодавно оновлений бюджет, який змінює стару версію після закінчення терміну її дії [2].

У межах бюджетного періоду планові показники діяльності компанії постійно оновлюються відповідно до орієнтирів бізнесу на наступні планові періоди, тому часто вживається термін «rolling forecasting» – ковзкі прогнозування [3].

Експерти консалтингової компанії Carlson Management Consulting, що володіють багаторічним досвідом фінансового планування і аналізу, вважають, що є кілька причин для впровадження технології «ковзких прогнозів» як

альтернатива традиційному щорічному прогнозуванню. За їхньою оцінкою, «ковзкі прогнози»:

- визначають можливості і ризики в динамічному бізнес-середовищі;
- забезпечують планування на підставі зовнішніх факторів і сценарного аналізу «що, якщо»;
- гарантують гнучкість для перенаправлення ресурсів і пріоритетів у відповідності до стратегії;
- сприяють появі культури залучення персоналу та розширення його прав і можливостей.

Для того, щоб розробити ефективний процес ковзкого прогнозування, експерти рекомендують визначити ключові змінні, що впливають на бізнес, і оцінити терміни їх впливу на його функціонування. Якщо найбільш прибутковий продукт використовує сировину, вартість якого чутлива до коливання цін на сировинні товари, цю вартість враховують як дієвий чинника. Потім можна створити сценарії «що, якщо» для прогнозування різних варіантів ціни цієї сировини, щоб представити майбутній вплив на собівартість і прибуток.

Фахівці Carlson Management Consulting рекомендують уникати зайвої деталізації факторів і зосередитися на найважливіших з них, щоб ковзкий прогноз був керованим. Крім того, слід враховувати необхідність часто імпортувати в модель фактичні показники для аналізу відхилень, щоб дотримуватися наміченого плану [4]. Це підкреслює важливість наявності системи бюджетування і прогнозування, інтегрованої з джерелом фактичних даних. Ця інтеграція дозволить ідентифікувати проблеми на ранній стадії і переорієнтувати ресурси і пріоритети в міру необхідності.

Rolling budgeting vs traditional budget. Диференціація допомагає краще зрозуміти концепцію. Традиційний бюджет готується організацією на щорічно, тоді як rolling budget готується щорічно, але оновлюється щомісячно або щоквартально. Підготовка традиційного бюджету на наступний рік починається в четвертому кварталі року, тоді як rolling budgeting є безперервним процесом.

Іншим ключовим моментом у відмінності цих бюджетів є те, що традиційний бюджет не може бути змінений після схвалення. Проте, якщо відбуваються зміни в базових припущеннях, то покращення можна буде досягнути у бюджеті.

На основі правильного та поглибленого планування готується прогноз.

У свою чергу, директор Асоціації фінансових професіоналів Лариса Мельничук звертає увагу на недоліки *rolling budgeting*. Процес підготовки може бути складним і дорогим, якщо він не автоматизований, а прогноз переглядається і оновлюється кілька разів на рік, що занадто складно для бухгалтерів, які не пройшли спеціальне навчання. Безперервне прогнозування протягом року може призвести до збільшення завантаженості менеджерів. Координація центрів прибутку може знизитися через відсутність одного загального бюджету. Звідси, складніше буде здійснювати оцінку показників, що характеризують ефективність [5].

Rolling budgeting – досить трудомісткий процес, що вимагає значних матеріальних затрат. Не виключено, що компанія буде змушена спеціально створювати плановий відділ. Але чи могли б ви керувати кораблем, дивлячись при цьому назад і не розуміючи, що вас чекає попереду? Саме так виглядає застосування традиційного бюджету в порівнянні з rolling budgeting, а точніше ковзкого прогнозування (*rolling forecast*). Ми не живемо минулим, ми живемо сьогоднішнім і майбутнім. На закінчення хочеться ще раз підкреслити переваги ковзкого прогнозування: гнучкість, адекватність, залученість, контроль, доцільність витрат, адаптація до змін. Використання такого підходу для прийняття управлінських рішень дає можливість впевнено керувати кораблем навіть в шторм.

Список використаних джерел:

1. Батенко Л. П., Зінкевич Т. О., Кизенко О. О. Основи бюджетування: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. ; за заг. ред. Л. П. Батенко. К. : КНЕУ, 2010. 202с.
2. What is a Rolling Budget? URL: <https://www.myaccountingcourse.com/accounting-dictionary/rolling-budget> (дата звернення: 02.09.2019).
3. 5 Steps to Getting Your Business Onboard with Rolling Forecasts. Carlson Management Consulting URL: http://info.carlsonmc.com/thank-you/ebook-5-steps-rolling-forecasts?Submission_Guid=be423a49-437a-48ec-a491-becb5fa0a493 (дата звернення: 02.09.2019).
4. Rolling Forecasts: A Wish List Item Becomes a «Must Have». URL: <https://www.carlsonmc.com/episode-112-ethan-carlson-cfo-thought-leader/> (дата звернення: 02.09.2019)
5. Rolling Forecasts: 7 Factors for Success. URL: http://www.afponline.org/pub/res/news/Rolling_Forecasts__7_Factors_for_Success.html (дата звернення: 02.09.2019).

Науковий керівник: **Плекан М.В.**, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та аналізу, Національний університет «Львівська Політехніка», м. Львів, Україна

Гринчук Ю. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Попескул Н. М.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки

Складна економіко - політична ситуація, що склалася в Україні впродовж останніх п'яти років стала рушійним чинником в процесі оптимізації витрат на підприємствах. Наразі постає питання в виборі виваженої системи та оптимального розподілу витрат між поточною та інвестиційною діяльностями. Так як основним завданням та головною метою діяльності підприємств є отримання максимального прибутку, то досягнення такого ефекту можливе виключно за рахунок скорочення витрат та збільшення доходів.

Дослідженням та поширенням об'єктивних чинників управління витратами займалися як українських так і зарубіжні вчені серед яких: Л. І. Антошкіна, І. Є. Давиденко, Б. Нідлз, П. Атамас, О. Орлов. Проте дане питання досі залишається не в повній мірі розкритим та потребує подальшого доопрацювання.

Управління витратами – одна з найважливіших функцій економічного механізму будь-якого підприємства, що являє собою процес формування витрат, контроль їх рівня та пошуку стимуляторів їх зменшення в процесі господарювання підприємства.

Одним із етапів організації системи управління витратами є визначення центрів відповідальності за їх дотриманням, визначення місця формування витрат, розробка ієрархічної системи зв'язків (лінійних, функціональних) різних підрозділів, які виконують увесь комплекс облікових та виробничо-господарських операцій.

Формування витрат на підприємстві характеризується різними аспектами управління витратами, серед яких: організаційний, мотиваційний, фінансовий. Отже, для управління витратами використовую численні методи управління, а саме: standard-cost; target-costing; LCC-аналіз; absorption-costing; метод EVA; kaizen-costing; CVP-аналіз; кост-кілінг; direct-costing; бенчмаркінг витрат.

Визначимо основні переваги та недоліки даних методів (табл.1).

Таблиця 1 Аналіз методів управління витратами

Метод	Загальна характеристика методу	Переваги	Недоліки
Кост-кілінг	Скорочення витрат відбувається в результаті зменшення витрат на оплату праці працівників або в разі скорочення штату працівників	найбільш поширений метод в Україні; швидкий темп скорочення витрат	соціальне роздратування працівників
LCC-аналіз	Ідентифікування та оцінювання витрат за конкретним видом продукції протягом усього його життєвого циклу	групування усіх витрат	залучення додаткових витрат на отримання додаткової інформації, відсутність конкретної періодизації в плані отримання фінансового результату
Бенчмаркінг витрат	Проведення порівняльного аналізу стану управління витратами на конкретному підприємстві з підприємствами-лідерами	покращення конкурентоспроможності позиції підприємства	високий рівень ризику, через обрання неправильного підприємства-лідера;
Стандарт-костинг	Встановлення норм витрат на кожну одиницю продукції	своєчасний контроль за відхиленнями від нормативних показників	обов'язковою умовою є складання норм за технологічною картою виробництва
АВС- метод	Всі витрати обліковуються за окремими видами діяльності	детальний облік витрат за окремими видами продукції	значні затрати на ведення обліку
Директ-костинг	Метод передбачає використання виключно змінних витрат при розрахунку собівартості	можливість визначення залежності витрат від обсягів виробництва	неточні та складні прорахунки ціни, яка б покривала постійні та змінні витрати в процесі господарювання підприємства

Джерело: розроблено авторами

У результаті дослідження основних методів управління витратами було визначено, що наразі не існує універсального методу, який задовольняв би потреби підприємств усіх форм власності, застосування кожного конкретного методу доцільно лише за певних умов і цілей, тому керівництво само обирає який саме метод є найбільш доцільним.

Список використаних джерел:

1. Атамас П.Й. Управлінський. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.
2. Баришевська І. В., Богачук М. І., Резніченко А. М. Теоретичні аспекти управління витратами на сільськогосподарських підприємствах. *Modern economics*. 2019. № 13. С. 13-17.
3. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія. Миколаїв, 2010. 416 с.

Науковий керівник: **Баришевська І.В.**, канд .екон .наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Гуменюк К. В.,
здобувач вищої освіти, Вінницький торговельно-економічний інститут
КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

Особливості управління поточними витратами підприємства

На підприємстві здійснюється управління поточними витратами. Таке управління відбувається з метою отримання максимального прибутку, запобігання банкрутству, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства та продукції, яку воно вготовляє.

Від економічно грамотного використання ресурсів залежить ефективність діяльності підприємства. Зважаючи на це управління витратами варто розглядати як комплексну систему, яка забезпечує створення та розробку управлінських рішень, бо ці управлінські рішення прямо впливають на кінцеві результати функціонування підприємства. Постійно знижувати витрати не можна, адже від них залежить ефективність виробництва та якість виготовленої продукції. Оптимальний рівень витрат потрібно розраховувати на стадії планування.

Процес управління витратами вимагає співставлення запланованих та фактичних даних. Після співставлення цих даних відбувається прийняття правильних ефективних рішень, що вирішують проблемні питання на підприємстві.

Даний процес містить певні аспекти:

- відстеження та корегування величини витрат на закупівлю необхідної сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, оплату праці;
- аналізувати та корегувати діяльність, яка спричиняє виникнення витрат: пошук шляхів зменшення матеріало- та трудомісткості без загрози втрат якості продукції [1].

Важливе місце в управлінні витратами займає класифікація витрат. Вона є дуже важливою для того, щоб розуміти, як правильно управляти витратами. Для того, щоб керувати своїми витратами, підприємству доцільно використовувати системний підхід, який буде забезпечувати оптимальне використання ресурсів та підвищуватиме ефективність виробництва. У процесі управління витратами здійснюється вибір щодо номенклатури товарів, виробництва та реалізації продукції [2]. Якщо на підприємстві існує налагоджена система управління витратами, то вона сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства, збільшенню доходів, закріплює стабільність підприємства на конкурентному ринку.

Як було зазначено раніше, однією із важливих складових частин процесу управління підприємством є управління його витратами. Даний процес досить складний. Він включає в себе елементи:

- зовнішні та внутрішні джерела інформації;
- створення інформаційної бази для ефективного управління витратами;
- аналіз індикаторів управління витратами (рівень витрат, їх структура);

- вибір напрямків управління витратами;
- встановлення параметрів управління витратами на підприємстві;
- розробка та оцінка ефективності моделі управління витратами;
- застосування обраної моделі управління витратами [3].

Це означає: аналізувати структуру витрат та їх вплив на підприємство, планувати рівень витрат, контролювати рівень витрат та здійснювати заходи, які будуть їх мінімізувати, приймати обґрунтовані управлінські рішення. Ця система містить певні вимоги, основні з них: недопущення зайвих витрат, удосконалення інформаційного забезпечення, наявність комплексного характеру управлінських рішень, управління витратами має здійснюватися на різних стадіях життєвого циклу продукції.

Для зменшення витрат на виробництво потрібно : економно використовувати матеріали та сировину, енергію, паливо, збільшити використання виробничої потужності, що сприятиме зниженню цін на продукцію. Мінімізація витрат сприятиме підвищенню виробітку продукції внаслідок того, що покращиться використання основних фондів, зменшаться витрати сировини та матеріалів, що призведе до збільшення прибутку підприємства. Крім того, у діяльності керівників підприємств найважчим та найважливішим завданням є управління витратами, адже саме від динаміки та рівня витрат залежить прибуток підприємства. Ця система повинна бути забезпеченою детальним аналізом витрат, що передбачає глибоке розуміння їх сутності, збору достовірної інформації про них та запровадження оптимальної методики аналізу.

Отже, управління витратами є важливим процесом, який дозволяє здійснювати постійний контроль витрат та оптимізувати їх. Якщо витрати будуть контролюватися, то підприємство зможе підвищити рентабельність господарських процесів, оптимізувати структуру витрат, уникнути банкрутства. Управління витратами повинне здійснювати керівництво підприємства, бо саме від нього залежать результати господарської діяльності фірми. Якщо ж на підприємстві не буде здійснюватися управління витратами, то це може призвести до зменшення прибутку та зниження рівня його конкурентоспроможності, що не є вигідним для підприємства.

Список використаних джерел:

1. Спіцина В. В., Сіренко Н. М. Механізми управління витратами сільськогосподарських підприємств в умовах економічної невизначеності. *Молодий вчений*, 2017. № 1(41). С.705-709.
2. Збиранник О.М. Економічна сутність поняття витрат виробництва та їх класифікації в умовах сучасної економіки. *Економіка проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць*. 2005. Вип. 199. Т. 1. С. 177-182.
3. Атамас П. Й Управлінський облік : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.

Науковий керівник: **Супрун С. Д.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

Жукова Л. М.

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування*

Батюк М. В.

*студент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна*

Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства

Перебіг більшості соціально-економічних процесів в Україні за ринкових умов характеризується нестабільністю, стрімким розвитком технологій, суттєвою залежністю від політичних трансформацій в суспільстві, що в сукупності зумовлює системність криз економічних систем усіх рівнів, формує умови невизначеності та різного роду загроз. Додаткові загрози сталому функціонуванню економічних систем створює відкритість та взаємна залежність національних економік, інформатизація суспільства, зміщення акцентів у взаємодії між партнерами з реальної площини у віртуальну.

У таких умовах проблеми забезпечення економічної безпеки стають особливо актуальними як для держави в цілому, так і для окремих господарюючих суб'єктів, оскільки економічну безпеку держави неможливо забезпечити без стабільного функціонування суб'єктів господарювання на макрорівні. Витоками невизначеності у підприємницькій діяльності є самостійність суб'єктів господарювання та їх відповідальність за результати своєї діяльності.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить також від суб'єктивних рішень власника або керівника, які, у свою чергу, також можуть спричинити загрози для стабільного функціонування підприємства. Управління економічною безпекою є інструментом, за допомогою якого підприємства мають можливість захищати результати власної господарської діяльності. Проблеми забезпечення економічної безпеки особливо гостро впливають на економічну діяльність підприємства, де ступінь загроз та ймовірність їх виникнення високі, а рівень управління захистом низький. Успішне управління підприємствами потребує розробки та впровадження комплексних систем забезпечення економічної безпеки. Окремим завданням при цьому є визначення пріоритетних напрямків підвищення рівня економічної безпеки підприємств.

Це актуалізує проблему вдосконалення системи методів оцінки рівня економічної безпеки підприємства, яка дозволяє на основі отриманої та, відповідним чином, опрацьованої інформації не тільки ідентифікувати стан підприємства, але і визначити його пріоритетні напрямки захисту та розробити механізми підвищення економічної безпеки на майбутнє.

Виходячи з визначення сутності досліджуваної економічної категорії, забезпечення економічної безпеки підприємства передбачає необхідність

здійснення управлінських дій, спрямованих на уникнення або мінімізацію втрат від негативних впливів зовнішнього та внутрішнього середовища.

До основних функціональних цілей управління економічною безпекою підприємства можна віднести [1, с. 100]: формування необхідних ресурсів (фінансових, трудових, технічних, інформаційних, інтелектуальних та інших видів ресурсів); стратегічне і тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; планування заходів забезпечення економічної безпеки за її функціональними складовими; контроль рівня економічної безпеки. Виконання кожної з перерахованих цілей економічної безпеки підприємства є істотним завданням для досягнення його головної мети.

Реалізація зазначених цілей управління потребує створення цілісної системи забезпечення економічної безпеки у вигляді впорядкованої сукупності елементів (організаційної структури, методів, інструментів), які знаходяться у взаємодії та взаємозалежності [2, с. 32; 3, с. 281].

При побудові системи економічної безпеки підприємства мають враховуватись специфіка його діяльності та умови конкурентної боротьби. Необхідно відзначити, що незважаючи на загальні риси, система економічної безпеки кожного підприємства індивідуальна. Її повнота та ефективність багато в чому залежать від існуючої законодавчої бази, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, що виділяються керівництвом на економічну безпеку, розуміння кожним із співробітників підприємства важливості забезпечення його економічної безпеки, а також від рішень, прийнятих керівництвом при побудові системи економічної безпеки [4, с. 371].

Отже, умовою формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства є визначення системи пріоритетних інтересів підприємства та її гармонізація з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. При цьому необхідно враховувати збалансованість інтересів, якщо підприємство і суб'єкт зовнішнього середовища, з яким воно взаємодіє, знаходяться в рівних умовах, а також адаптацію до інтересів більш сильного партнера, яка за своїм характером може бути як пасивною, так і активною.

Список використаних джерел:

1. Грибіненко О., Шагоян С. Сутність та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 22. Ч. 1. С. 98-100.
2. Денисенко М., Колісніченко П. Пріоритетні напрями посилення економічної безпеки. *Економіка та держава*. 2017. № 3. С. 31-35.
3. Касперович С. Л., Дербинская Е. Л. Экономическая безопасность предприятия: сущность, цели и направления обеспечения. *Труды БГТУ*. 2016. № 7. С. 278-282.
4. Економічна безпека бізнесу : навч. посіб. / [Г. О. Швиданенко та ін.] ; за заг. ред. проф. Г. О. Швиданенко ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К. : КНЕУ, 2011. 510 с.

Каблуча Ю. С.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Сучасні мотиваційні аспекти управління персоналом на підприємствах

На сьогодні в існуючих нестабільних умовах функціонування вітчизняних підприємств система забезпечення їх розвитку набуває таких рис, як необхідність, закономірність та надійність ефективної й плідної роботи персоналу. Управління персоналом підприємств неможливе без розуміння сутності, змісту і ролі процесу мотивації. Це призводить до необхідності у його вивченні, тобто проведенні поглибленого дослідження потреб, мотивів і стимулів працівників [1].

Дослідженням мотиваційної діяльності на підприємствах розглядали у своїх роботах такі вчені-економісти, як К. Альдерфер, А. Маслоу, А. Сміт, Ф. Тейлор. Також значну увагу поетапному розвитку мотивації та стимулюванню персоналу присвятили такі науковці: Д. Пінк, С. Фішман, Є. Петренко, Н. Хілл, Т. Хрипкова.

Мотивація – це процес спонукання працівників до активної трудової діяльності для задоволення їхніх власних потреб, інтересів у поєднанні з досягненням цілей організації [2]; це сукупність стійких мотивів, що визначаються характером особистості, її ціннісною орієнтацією та спрямовуючою діяльністю [3].

Як відомо, мотивація існувала ще за первісних часів, коли найголовнішим для людей було виживання та інстинкт захисту. Тобто, якщо ти не їси, то помреш з голоду, а для того, щоб їсти, треба працювати. Така мотивація має назву «Мотивація 1.0». На жаль, і в 21 столітті є приклади цього: війни, катастрофи, кризи. У вимушеній ситуації цей мотив для кожного із нас буде першочерговим. Ми звикли, не замислюючись, користуватися перевагами технологій і розраховувати на цивілізоване оточення, але, коли середовище різко змінюється, вижити допоможе тільки включення цього рівня. І в цьому ми однакові в порівнянні з усіма живими істотами на планеті.

Далі з розвитком людства та науково-технічного прогресу виникла «Мотивація 2.0» («батіг і пряник» – вплив на поведінку ззовні). Це вже рівень соціального оточення. Для того, щоб бути прийнятим в співтоваристві, нам треба виконувати його вимоги. Починаючи від батьків і вихователів, більшу частину життя на нас впливають методом «батога і пряника».

Мотивація 2.0 передбачає грошову винагороду чи премію за ефективно виконану роботу. А чи дійсно ця робота буде ефективною? Не завжди. У людини перед очима стоїть ціль не як ефективно та якісно виконати певну роботу, а як отримати винагороду найближчим часом. Людина не сфокусована на роботі, не приділяє їй певної уваги та не застосовує творчих доробок. Згодом, для працівника стає це нормою, та його робота з кожним разом буде

менш плідною. Таким, чином така мотивація знижує ефективність роботи та знижує внутрішню мотивацію.

На сьогодні, актуальною є Мотивація 3.0, основним критерієм якої є сам характер праці: праця повинна бути творчою і результат праці належати автору. Вона базується на трьох ключових елементах:

- свобода вибору (автономія);
- майстерність;
- наявність гідної мети (цілеспрямованість).

Ці складові формуються працівниками самостійно, а завдання керуючих створити максимально комфортні умови для їх втілення.

За такою мотивацією проживає переважно населення таких країн як США, Німеччина. В Україні, на жаль, менш поширена така практика, менталітет нашої країни більш пристосований до системи Мотивації 2.0. Але деякі компанії все-таки поступово застосовують цей принцип, особливо в ІТ-сфері.

Отже, для того щоб забезпечити зацікавленість управлінського персоналу та інших працівників у реалізації ідей стосовно ефективного розвитку підприємства, необхідно створити умови для мотивації персоналу у стійкому підвищенні результативності праці та забезпеченні життєздатності підприємства.

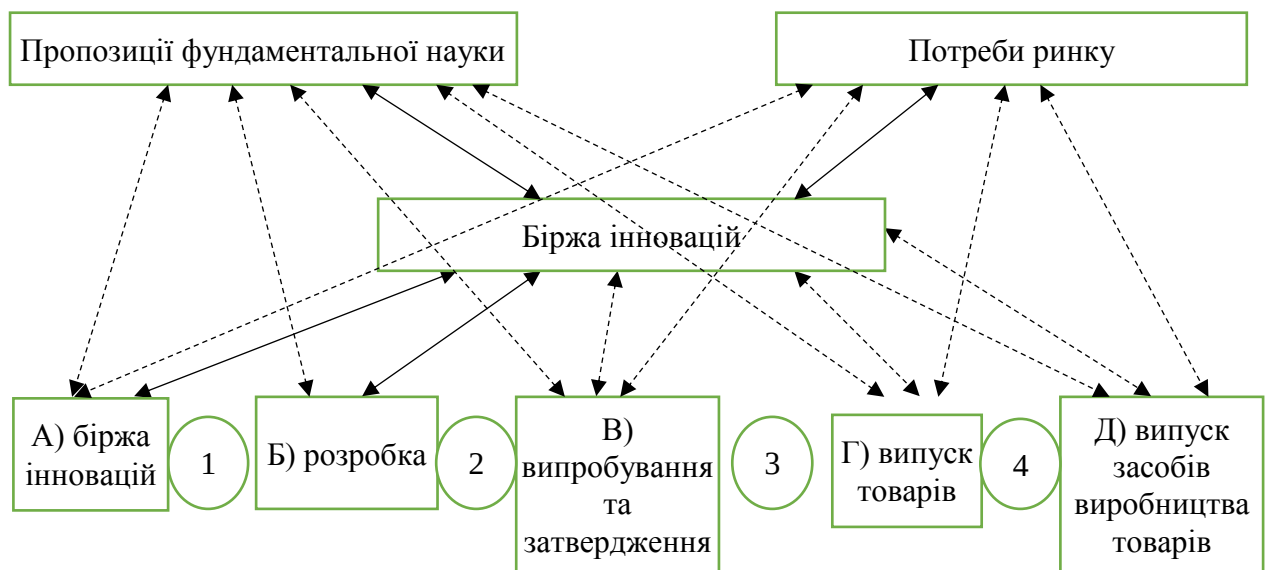
Список використаних джерел:

1. Квасній Л. Г. Роль мотивації і стимулювання персоналу в системі забезпечення розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. №11.
2. Колот А. М. Мотивація персоналу: підруч. К. : КНЕУ, 2002. 345 с.
3. Лівощко Т. В. Складові системи мотивації праці персоналу на підприємстві. *Економічний вісник запорізької державної інженерної академії*. 2013. №4.

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Каламан О. Б.*канд. екон. наук, доцент, докторант, Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса, Україна***Модель стратегічної мережі як важливий напрям інноваційного розвитку сучасного підприємств**

Сьогодні основними проблемами країни є акцентування уваги на потребах (їх формування, виникнення, задоволення) і зниження значення фундаментальних досліджень і знань під час розробки інновації, що забезпечує задоволення нових потреб. Крім того, зниження швидкості інноваційного розвитку з безлічі причин, особливо це стосується збільшення посередників в інноваційному процесі і, отже, збільшення трансакційних витрат на кожному етапі передачі нововведення. По-третє, значне збільшення кількості новацій на «вході», що тягне за собою високі витрати на обґрунтування вибору впровадженого нововведення. По-четверте, значно ускладнився процес розподілу відповідальності і інноваційної ренти серед учасників інноваційного процесу. Подолання проблем лягло в основу розробки моделі «стратегічної мережі» (рис. 1), яка покликана вирішити проблеми, що виникають в процесі управління інноваційним розвитком змішаної господарської системи, де взаємодіють ринкові механізми функціонування реального сектору економіки і планові методи державного регулювання їх інноваційної активності.

Рисунок 1 – Модель стратегічної мережі

Джерело: запропоновано автором

Вона є різновидом неокласичної нелінійної моделі, але водночас володіє специфічними характеристиками змішаного механізму управління, яка властива господарській системі країни. Визначальну увагу в моделі приділяється деталізації функцій управління інноваційним розвитком на першому етапі, де обирається проєкт (ідея), який в подальшому і повинен буде стати новим продуктом з новими споживчими властивостями або менш

витратним – від правильності зробленого вибору залежить отриманий результат. На цьому етапі враховуються два імпульси новацій, з яких буде вибиратися конкретний проєкт: по-перше, це потреба в інновації, по-друге, існуючий доробок у фундаментальній науці.

Особливе значення в розташуванні, взаємозв'язку і взаємозалежності елементів відводиться біржі інновацій, сполучному елементу всіх прямих і зворотних зв'язків в інформаційному просторі інноваційного розвитку господарської системи (другий, середній, рівень моделі), так як вона пронизує практично всі етапи інноваційного процесу і визначає напрям і методи реалізації інноваційного проєкту [1].

Розроблена модель «стратегічних мереж» і функціонуюча в її рамках «біржа інновацій» покликана подолати інформаційну асиметрію, яка існує між виробником і споживачем інновації за рахунок: деталізації потреб споживача і можливостей виробника; можливості повернення до попередніх стадій з метою усунення виявлених недоліків; участі в розподілі інноваційного прибутку наукового сектора, задля стимулювання даного сектора щодо ефективної співпраці. Для вирішення названих проблем в рамках функціонування біржі інновацій пропонується використовувати можливості єдиного інформаційного інноваційного інтерфейсу, що з'єднує в собі механізми ринкового і державного регулювання інноваційного розвитку господарської системи країни. Це дозволить знизити рівень інноваційного ризику та приверне на ринок інновацій більшу кількість і споживачів і виробників інновацій. Управління інноваційними ризиками, що враховує постійну зміну зовнішнього і внутрішнього середовища, є головною умовою сталого інноваційного розвитку, спрямованого на здатність здійснювати інноваційне оновлення [2].

Резюмуючи вищевикладене, можна сказати, що за останні півстоліття інноваційний процес значно еволюціонував і сьогодні має складний багатоаспектний характер. Джерелом інновації можуть виступати наукові дослідження, потреби ринку, існуючі знання, які отримані в процесі навчання, знання, отримані на власному досвіді і ін. Завданням державного регулювання інноваційного розвитку національної господарської системи є використання не тільки традиційних методів кредитно-грошової і фіскальної політики стимулювання процесів, але і формування сучасних інститутів інноваційної інфраструктури, які повинні оптимізувати інноваційний процес за рахунок зниження ризиків і трансакційних витрат на ринку інновацій.

Список використаних джерел:

1. Godin B. The making of science, technology and innovation policy: conceptual frameworks as narratives, 1945-2005. Institutnationaldelarecherchescien- tifique 2009.
2. Kliner J., Rosenberg N. An overview of innovation; in Landau R., Rosenberg N. (eds). The positive sum strategy: harnessing technology of economic growth. Washington, D.C. : National academy press, 1986.

Калнауз Д. В.

керівник відділення «Миколаївське», МРУ АТ КБ ПриватБанк

Богатий О.В.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Бублич К.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Фінансова безпека банківського сектору

Серед проблем захисту банківської діяльності від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру все більш актуальною стає необхідність забезпечити охорону фінансових ресурсів, інформації, майна банків, створити дієві механізми фінансового захисту банківської системи.

Проблематикою економічної і фінансової безпеки банків і банківського сектору загалом займалися такі вітчизняні вчені, як Р.Вовченко, В. Джулай, М. Зубок, О. Хитрін проте так ці питання залишились не досить добре дослідженими.

Забезпечення фінансової безпеки банків — це процес досягнення стану захищеності економічних інтересів банку, що виявляються у процесі реалізації його статутних цілей та завдань і полягає у створенні сприятливих умов для реалізації всіх передбачених статутом видів банківської діяльності. До ключових характеристик фінансової безпеки банків відносять:

- забезпечення стабільного фінансового стану банку;
- сприяння ефективній діяльності банку;
- визначення на ранніх стадіях проблем та вплив на їх усуненню;
- нейтралізація кризових ситуацій та запобігання банкрутству [1].

Сутність фінансової складової безпеки банківської діяльності полягає в забезпеченні організаційно-управлінських, режимних, технічних і профілактичних заходів, що гарантують якісний захист прав і інтересів комерційного банку, зростання статутного капіталу, підвищення ліквідності активів, забезпечення зворотності кредитів, схоронність фінансових і матеріальних цінностей.

Завдання безпеки банківської діяльності: захист законних інтересів банку і його працівників; профілактика й попередження правопорушень і злочинних посягань на власність та персонал банку; своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз банку, проведення заходів щодо їх нейтралізації; оперативне реагування елементів структури банку на загрози, що виникають, та негативні тенденції розвитку зовнішніх та внутрішніх обставин; виявлення внутрішніх та зовнішніх причин, а також умов, які можуть сприяти заподіяння банку, його працівникам, клієнтам і акціонерам матеріальної та іншої шкоди, що заважає їхній нормальній діяльності; послаблення шкідливих наслідків від акцій конкурентів або злочинців, спрямованих на підрив безпеки банку [2].

Фінансово безпечний банківський сектор національної економіки є гарантом фінансової безпеки держави, оскільки, залежно від свого якісного стану, він може бути чинником як прискорення, так і гальмування економічного зростання.

Для ґрунтовних та локальних досліджень доцільно застосовувати деталізовані класифікації загроз банкам. До зовнішніх належать загрози, які є результатом впливу зовнішнього середовища на діяльність банку. Внутрішні загрози характеризуються чинниками, які або безпосередньо генеруються банком, або є частиною його внутрішнього середовища [4].

Найчастіше спостерігається взаємний вплив цих загроз. Наприклад, невідповідність правової бази та реально існуючої ситуації може спричинити недотримання банком норм, установлених НБУ.

Для своєчасного виявлення існуючих та потенційних недоліків у сфері забезпечення комплексної фінансової безпеки банківського сектора економіки України необхідно визначити її відповідні індикатори та провадити постійний моніторинг із метою вжиття необхідних заходів.

Серед показників-індикаторів безпеки банку найчастіше використовують такі: темпи зростання прибутковості, показники виконання економічних нормативів, встановлених центральним банком, та коефіцієнти ліквідності, обсяг боргових зобов'язань банку, зокрема частка зовнішніх зобов'язань, структура дебіторської заборгованості банку, обсяги ресурсної бази, валютна та термінова структура кредитного портфеля банку [6].

Важливим узагальнюючим показником фінансової безпеки банківської системи та головним індикатором значущості останньої для економіки країни є відношення її активів до ВВП.

Основною причиною, яка зумовлює серйозні труднощі в проведенні досліджень, присвячених аналізу фінансової безпеки банківського сектору національної економіки, є відсутність її чіткого визначення, виокремлення різновидів та розробки основних критеріїв і показників. Наукове опрацювання цієї проблематики залишається недостатнім, відсутній усталений методичний підхід до оцінки фінансової безпеки банківського сектору національної економіки, невизначені критерії оцінки, що стримує формування цілісної системи забезпечення фінансової безпеки.

Отже, питання підвищення фінансової безпеки банківського сектору в Україні є комплексним і досить проблемним, вирішення такої проблеми потребує системного підходу, організації належної координації зусиль всіх учасників вітчизняного ринку банківських послуг із дотримання та підвищення рівня фінансової безпеки банківського сектору країни. Від адекватної оцінки наявного рівня фінансової безпеки банківської діяльності багато в чому залежить повнота, своєчасність та результативність управлінських заходів із запобігання наявним та потенційним загрозам банківській системі, а разом з нею – всій вітчизняній економіці. Показники фінансової безпеки банківського сектора залежать від швидкості розвитку реального сектора економіки, а його фінансові можливості – від банківського кредитування. Це вказує на

необхідність використання комплексного підходу щодо вирішення взаємопов'язаних проблем реального та фінансового секторів вітчизняної економіки. Для підвищення та підтримки фінансової безпеки банківського ринку необхідно вжити заходів, що сприятимуть послабленню дії загроз, а саме: удосконалити законодавство та усунути факти його порушення в сфері державного регулювання банківської діяльності; нарощувати капітал комерційних банків, що підвищить їх конкурентоспроможність та створить передумови для успішної інтеграції України до Європейського Союзу; уникати експансії іноземного капіталу в банківській системі, що сприятиме фінансовій незалежності країни; відновити довіру населення до банківського сектора, в тому числі розробити чітку стратегію захисту вкладників банків, що дасть змогу формувати внутрішні інвестиційні ресурси, які є необхідною умовою економічного розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>. (дата звернення: 12.11.2019 р.)
2. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств. К. : КНЕУ, 2004. 412 с.
3. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. Львів : Вид-во “Центр Європи”, 1997. 576 с.
4. Грачов В. І. Управління фінансовою санацією. Харків : ВД“ІНЖЕК”, 2004. 208 с.
5. Історія законів про банкрутство в США. URL: :<https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/bankruptcy> (дата звернення: 12.11.2019 р.)
6. Бурковська А. В., Сацура О. Ф. Визначення та забезпечення фінансової стійкості комерційного банку України. Modern Economics : МНАУ. 2017. №3. С.31-40.

Коротунова А. Г.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Особливості використання методів розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності підприємств

Зовнішньоекономічна діяльність є прибутковим видом діяльності для української економіки, але дуже ризиковим. Від правильного вибору покупців і продавців залежать швидкість і гарантія оплати, розмір витрат, пов'язаних зі здійсненням розрахунків, запобігання збитків. Проблеми вибору ефективних форм і методів організації розрахунків за експортно-імпортними операціями здебільшого відокремлено, а оцінка впливу методів платежів і форм розрахунків на фінансовий стан господарюючих суб'єктів при здійсненні експортно-імпортних операцій не були предметом наукових досліджень. Актуальність дослідження зазначеної проблеми зумовлена тим, що її успішне вирішення позитивно вплине на загальний фінансовий стан українських господарюючих суб'єктів і їх подальший успіх на міжнародному ринку.

Напрями зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання досить розгалужені, найбільш поширеними з них є експортно-імпортні операції. Ефективність експортно-імпортної діяльності залежить практично від всіх факторів дестабілізації: змін правової бази, митних правил, ліцензування, квотування, кон'юнктури ринку та коливаннями валютного курсу, транспортних тарифів тощо.

Міжнародні розрахункові операції провадяться за грошовими вимогами і зобов'язаннями, що виникають під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності між державами, суб'єктами господарювання, іншими юридичними особами та громадянами, які перебувають на території різних країн [1-4]. Міжнародні розрахунки на відміну від внутрішніх регулюються не тільки національними нормативними і законодавчими актами, а ще й міжнародними законами, банківськими правилами. Головна особливість міжнародних розрахунків полягає у тому, що вони здійснюються в різних валютах. [1]. З одного боку, на їх ефективність впливає динаміка валютних курсів, з іншого – нормальне функціонування міжнародних товарно-грошових відносин досягається лише за умови вільного обміну національної валюти на валюту інших країн, безперешкодного руху грошей. Таким чином, найефективніше включення тієї чи іншої країни в міжнародний поділ праці та міжнародні валютні розрахунки можливе тільки на основі конвертованої валюти [2].

Проведення платежів в іноземних валютах також зумовлює використання різних форм міжнародних розрахунків.

У міжнародній практиці використовується широка система грошових і негрошових форм розрахунків. Зокрема, розрізняють такі форми міжнародних

грошових розрахунків, як акредитив, інкасо, банківський переказ, розрахунки за допомогою чеків, векселів, розрахунки по відкритому рахунку тощо.

Серед усіх видів розрахунків в Україні найбільш поширеними є авансові платежі, банківський переказ, акредитив та інкасо. Розвиток вексельної форми розрахунків відбувається дуже повільно, що зумовлено наявністю значної кількості ускладнень в оподаткуванні вексельних операцій.

Найбільш безпечний спосіб платежу для експортера — отримання повної оплати авансом перед відвантаженням товару. В цьому випадку експортер не має ризику відмови іноземного покупця від платежу за товари, що вже доставлені або мають бути відвантажені. Одночасно він може бути небезпечним для імпортера, оскільки є ризик невиконання зобов'язань постачальником [4].

Українські підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, використовують документарну форму акредитиву під час розрахунків за імпортними операціями з розвинутими країнами Західної Європи, Північної Америки, Японією. Це пов'язано з тим, що ці регіони враховують підвищений ризик України в політичній та економічній сферах і низьку платоспроможність українських партнерів. Під час експортних розрахунків із країнами третього світу українські компанії та банки також використовують акредитиви, зважаючи на низьку платоспроможність таких країн-партнерів. Акредитивна форма розрахунків є достатньо дорогою порівняно з іншими міжнародними розрахунками, наприклад інкасо та переказами.

Отже, застосування документарних переказів вітчизняними підприємствами під час здійснення експортно-імпортних операцій дозволить значно мінімізувати комерційні та фінансові ризики при відносно дешевій вартості такої форми розрахунків. Для ефективного існування українському банківському сектору необхідно вдосконалювати систему міжнародних розрахунків, спираючись на сучасні тенденції.

Список використаних джерел:

1. Боднар О. А. Мельник О. І. Запровадження фінансових інновацій у вітчизняній банківській практиці. *Modern Economics*. 2018. № 8. С. 102-111.
2. Шуба Т. П., Колосовська О. Д., Оніщенко В. С. Мінімізація ризиків при веденні зовнішньоекономічної діяльності українськими підприємствами. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20.
3. Тюріна Н. М., Карвацка Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2013. 408 с.
4. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб. Б. С. Івасів, Л. М. Прийдун, В. Я. Рудан. Тернопіль : Вектор, 2013. 572 с.
5. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках : посібник. К. : Видавничий центр "Академія", 2012. 376 с.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**,
канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Лункіна Т. І.

*д-р. екон. наук, доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування*

Бурковська А. В.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Соціальне підприємництво: сучасні тенденції розвитку

Інноваційним інструментом соціальних перетворень та міцного розвитку громади є соціальне підприємництво, яке покликане розв'язувати сучасні проблеми суспільства, здійснюючи комерційну діяльність. Попри активне поширення соціального підприємництва у світі та зростання інтересу науковців до проблеми соціального підприємництва, сутність, можливості й особливості функціонування соціального підприємництва все ж залишаються предметом дискусії.

У наукових публікаціях термін «соціальне підприємництво» можна знайти в публікаціях Б. Дрейтона – засновнику «Ашока» (1972 р.). «Ашока» (Ashoka) – найбільша міжнародна організація, що об'єднує лідерів соціального підприємництва з усього світу, чия діяльність спрямована на системне розв'язання найгостріших соціальних проблем. Б. Дрейтон визнає соціальне підприємництво як інноваційний підхід, шляхом якого індивіди можуть розв'язати серйозні соціальні проблеми, які виникають в суспільстві.

Б. Дрейтон підкреслює, що соціальне підприємництво є беззаперечно важливим інструментом для економічного та соціального розвитку не лише для слаборозвинутих, але й для країн, що розвиваються та розвинутих країн [3].

Особливості соціального підприємства, що відрізняють його від решти суб'єктів господарювання обумовлюють необхідність впровадження специфічних інструментів, методів та способів і як управління таким підприємством, так і державного сприяння їх розвитку. Вагомою складовою цього процесу є розробка організаційних механізмів [1].

На сьогодні соціальне підприємництво є визнаним у світі специфічним видом підприємництва, що спрямоване на створення соціальних та економічних умов розвитку. Попри короткий термін існування (приблизно 20-25 років), воно набуло значного поширення у світі і зайняло гідне місце з такими загальновизнаними трендовими напрямками розвитку підприємництва, як корпоративна соціальна відповідальність, благодійність, венчурна філантропія.

Ініціативність соціальних підприємств поширюється практично на всі види діяльності – від виробничої сфери до суспільних послуг, охорони природи, ресурсоощадження та інше. На процеси його формування та розвиток впливає характерний соціально-економічний і культурний розвиток, а також традиції вести бізнес, самоорганізація населення у реалізації суспільних

проблем, що і створило виникнення двох основних концепцій соціального підприємництва: американської та європейської, тобто це основні погляди та розуміння соціального підприємництва у США та Європі [2].

Соціальне підприємництво формується на основі соціального капіталу громадських організацій і стає досить дієвим у контексті місцевої громади. Такий інноваційний інститут розвитку повинен задовольнити ті потреби членів громади, які державний сектор не в змозі задовольнити, а приватний ігнорує.

Розвиток соціального підприємництва в Україні можна розділити на три етапи. Перший етап може бути датований періодом 1991-2010 рр., коли перші міжнародні донори (наприклад, USAID) почали впроваджувати концепцію соціального підприємництва в Україні і піклувалися про повільне, але неухильне становлення цього сектора. Другий етап розвитку соціального підприємництва відбувся в період між 2010 і 2016 роками. Він характеризується формуванням важливих взаємодій, які призвели до розробки конкретних програм, а також перших публікацій статей і книг з даної теми. Третій етап розвитку соціального підприємництва в Україні розпочався близько 2016 року. Наразі в Україні налічується 46288 (червень 2019 р.) соціальних підприємств.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, варто відмітити, що соціальне підприємництво є важливим напрямом ефективного розвитку сучасної економіки, так як допомагає розвивати громади, залучаючи до громадського життя соціально вразливі групи населення, забезпечуючи їхніх членів роботою; збагачувати професійний досвід людей, які працюють на соціальних підприємствах, задля подальшого працевлаштування за сучасних ринкових умов; створювати робочі місця; розширювати активність громадян, які можуть самостійно розв'язувати свої проблеми та брати відповідальність за своє життя; посилювати увагу до соціально вразливих груп населення, не стільки надаючи їм благодійну допомогу, скільки забезпечуючи їх корисною соціально значущою роботою; відроджувати сільські та міські території та поліпшувати їхню соціальну інфраструктуру тощо. Все це дозволить зменшити соціальну напругу в країні та, як наслідок, підвищити економічний, екологічний та соціальний її розвиток.

Список використаних джерел:

1. Горішна Н. М. Феномен соціального підприємництва : сутність і критерії. *Вісник Ужгородський університет. Сер. Педагогіка. Соціальна робота*. 2016. Вип. 2 (39). С. 58-59.
2. Плахова Е. Н. Социальное предпринимательство, как фактор развития гражданского общества в Украине. *Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління*. 2009. Том X. Сер. Соціологія. С.55-62.
3. Про соціальне підприємництво. URL: <http://www.socialbusiness.in.ua/index.php/baza-znan/biblioteka-sotsialnohopidpriyemtsia> (дата звернення: 01.11.2019).

Мєхова О. М.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Сучасний стан фінансової системи України

Фінансова система виникла з появою держави і нерозривно пов'язана з її функціонуванням. За допомогою фінансової системи, держава збільшує та використовує фінансові ресурси для виконання своїх функцій. Від збалансованої функціонуючої фінансової системи країни, залежить фінансове забезпечення різних сфер суспільного життя. Чим розвиненіші ринкові відносини, тим ефективніші й різноманітніші зв'язки в державі та складніша фінансова система.

Фінансова система – сукупність відособлених, але взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми й методи обміну, розподілу і перерозподілу ВВП, система фінансових органів та інститутів. Фінансова система притаманна кожній державі незалежно від рівня економічного розвитку [1].

В науковій літературі дослідженням фінансової системи займаються такі науковці як: В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик, К. В. Клименко, О. К. Малютін та ін., проте питання фінансової системи та її сучасного стану в Україні є актуальними та потребують подальших досліджень.

В основі функціонування фінансової системи лежить кругообіг фінансових ресурсів. У кожному новому циклі вони повинні зростати, тобто фінансова система повинна стимулювати залучення всіх тимчасово вільних коштів і заощаджень. Саме низький рівень доходів домогосподарств є однією з причин недостатнього розвитку страхового і фондового ринків, що зумовлює проблеми з ресурсним забезпеченням економіки та стримує рух інвестицій. Фінансова система і фінанси використовуються як індикатор національної економіки, збільшення добробуту громадян, обмеження негативних моментів у економічному зростанні. За допомогою фінансової системи держава збирає та використовує засоби для утримання апарату і направляє їх на виконання своїх функцій [1].

Варто виокремити характерні риси фінансової системи України :

- кожна ланка фінансової системи має характерні їй методи мобілізації коштів для створення фондів фінансових ресурсів та свої напрями й методи їхнього використання;
- кожна ланка фінансової системи є відносно самостійною, має власну специфічну сферу застосування;
- між ланками фінансової системи існують тісний взаємозв'язок і взаємна обумовленість, кожна ланка може успішно функціонувати лише при досконалій та ефективності системі в цілому;

– фінансова система держави досягає найбільшої ефективності лише тоді, коли відлагоджена та законодавче закріплена діяльність кожної її ланки;

– залежно від факторів, що впливають на організацію фінансів, насамперед на формування й використання фондів фінансових ресурсів, кожна ланка фінансових систем може поділятися на менші підрозділи [2].

Однією з основних проблем нестійкості фінансової системи України є відсутність належного державного контролю. Оскільки контроль – важлива функція держави, за допомогою якої забезпечуються адекватні умови для функціонування фінансової системи, дефіцит належного контролю призвів до зловживань та порушень у сфері фінансових відносин. Також серед основних проблем фінансової системи України слід виокремити також неефективну систему державного регулювання, що унеможлиблює сталість її розвитку.

Ще однією проблемою неефективного розвитку фінансової системи на сьогодні для України залишається нерівномірність у видатках та доходах бюджету, а також значне зростання державної заборгованості та нераціональний розподіл витрат. Для розв'язання зазначених питань, на нашу думку, необхідно здійснювати контроль за витрачанням коштів, їх доцільністю та належним чином відслідковувати грошові потоки [3].

Отже, для покращення стану фінансової системи України необхідно переглянути ключові напрями стабілізаційної політики: розвиток страхового механізму пенсійного забезпечення, медичного обслуговування, страхових принципів фінансування для отримання вищої освіти. Це призведе до зменшення навантаження та сприятиме удосконаленню функціонування фінансової системи для країни. Для зменшення заборгованості Україні слід відновити свій імідж та отримати довіру населення, емітуючи при цьому державні облігації з метою залучення додаткових коштів. Разом з тим, у довгостроковій перспективі потрібно створити відповідні механізми, спрямовані на стимулювання розвитку фінансів домогосподарств, оскільки, як свідчить практика зарубіжних країн, домогосподарства посідають провідне місце у формуванні доходної частини бюджетів усіх рівнів.

Список використаних джерел:

1. Закон України про «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
2. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія. Миколаїв, 2010. 416 с.
3. ТОП-5 датчиків для сільського господарства. URL: <https://aggeek.net/ru-blog/top-5-datchikiv-dlya-silskogo-gospodarstva-u-2018-rotsi>.
4. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс (основи інноваційного менеджменту) : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2013. 858 с.

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, *д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна*

Підшивалова О. Є.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Попова Ю. С.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Автоматизація сільського господарства як поштовх до інноваційного розвитку підприємства

На сьогодні інноваційна діяльність займає значне місце в усіх галузях господарювання та ведення бізнесу. Тому виникає необхідність на розвиток інноваційної діяльності для успішного і вдалого бізнесу та добробут у суспільстві.

Відповідно до Закону України про «Про інноваційну діяльність» під інноваційною діяльністю розуміють саме діяльність, яка спрямована на використання та розвиток інноваційних досліджень, продуктів, товарів [1].

Сільське господарство – одна із провідних галузей виробничої сфери, яка займається вирощування сільськогосподарських культур і розведенням тварин.

Основним завданням сільського господарства є забезпечення населення продуктами харчування та постачання сировини для промисловості.

Розглянемо інновації для ефективнішого та якіснішого обробітку ґрунту на сільськогосподарському підприємстві (табл. 1).

Таблиця 1 Технології обробітку ґрунту в сільському господарстві

Назва технології	Характеристика
CropX	Датчик ґрунту другого покоління, який аналізує стан ґрунту в певній зоні поля. Оптимальна вологість ґрунту позитивно впливає на розвиток кореневої системи рослини, що дозволяє їй отримати більшу кількість поживних речовин і підвищує врожайність.
Система датчиків Semios	Екологічно чистий метод управління популяціями шкідників з використанням RF-модулів на базі SNAP і шлюзів. Пристрої розміщуються по всьому полю. Вони дозволяють відслідковувати наявність шкідників у певній зоні. Якщо виявляється перевищення їх критичної кількості - надсилається відповідне повідомлення фермеру.
Craft Scanner	Датчики для вимірювання глибини ґранту під час оранки.

Джерело: узагальнено автором із використанням матеріалу [3]

Існує дуже багато інноваційних продуктів при використанні яких відчувається покращення якості ґрунту та збільшення врожайності.

Але не всі малі підприємства можуть дозволити використовувати у господарстві новітні технології. І цей фактор несе негативний наслідок як для сільського підприємства так і країни в цілому. Інноваційний розвиток може нести ризик для сільського підприємства так як нестабільний ринок впливає як на інновації так і послуги. Тому велика кількість підприємств не використовує технології для розвитку підприємства. Інноваційний розвиток є проблемним

пунктом для країни так як з боку держави не існує відповідного фінансування проєктів інноваційного рівня [4].

Новітня техніка на території країни майже вся іноземних брендів та компаній відповідно ціна на неї також велика. Всі фактори є взаємопов'язаними у галузях тому державі необхідно виділяти фінансування на інноваційний розвиток розробляти вітчизняного виробництва техніку, що буде більш доступнішою для населення і в подальшому понесе за собою покращення в галузі підприємств та країни. Кращий обробіток ґрунту це більша врожайність, підприємці мають змогу отримати більший дохід, а економіка країни зможе мати тенденцію до збільшення доходів. Отже впровадження новітніх технологій, це є дуже важливо, так як головною складовою для успіху є застосування інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

5. Закон України про «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
6. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія. Миколаїв, 2010. 416 с.
7. ТОП-5 датчиків для сільського господарства. URL: <https://aggeek.net/ru-blog/top-5-datchikiv-dlya-silskogo-gospodarstva-u-2018-rotsi>.
8. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс (основи інноваційного менеджменту) : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2013. 858 с.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Сіренко Н. М.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри
фінансів, банківської справи та страхування*

Мікуляк К. А.

*асистент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Фінансово-кредитне забезпечення розвитку суб'єктів аграрного сектору

Складність архітекτονіки ринкових відносин, недосконала стратегія впровадження західноєвропейського досвіду проведення реформ без корекції згідно з особливостями економічної та ментальної спадщини України, незбалансованість повноважень як між органами влади, так і між ринковими та державними інструментами впливу призвели до руйнування фінансово-кредитного забезпечення розвитку суб'єктів аграрного сектору. Такий стан справ пов'язаний з процесом трансформаційних кроків, які здійснювались без врахування системного підходу, а також впливом світової фінансової кризи.

Дослідженню питань фінансово-кредитного забезпечення розвитку суб'єктів аграрного сектору приділяли увагу науковці, до числа яких належать: Р. М. Безус [1], В. М. Березовик [2], Л. В. Кузнєцова [4], М. Й. Малік, А. В. Маніло, П. Т. Саблук та ін. Однак постійні зміни законодавчо-нормативного забезпечення та нестабільність економічної ситуації зумовлюють необхідність дослідження сучасного стану фінансування розвитку аграрного сектору.

Враховуючи обмеженість ресурсів взагалі, і фінансово-кредитних, зокрема, держава повинна постійно визначати, що важливо для розвитку аграрного виробництва на даний момент та у майбутньому, які ресурси необхідні для цього, як швидко вони забезпечать позитивні результати, які будуть отримані кінцеві ефекти функціонування системи аграрного виробництва в сучасних трансформаційних умовах [2].

Основними джерелами фінансування підприємств аграрного сектору економіки є: державне фінансування; власні фінансові ресурси підприємств; кредитні ресурси та інвестиції.

Державна фінансова підтримка розвитку фермерських господарств включає: часткову компенсацію вартості закупленого у суб'єктів насіння с.-г. рослин вітчизняної селекції; часткову компенсацію витрат, пов'язаних з наданими с.-г. дорадчими послугами; часткову компенсацію вартості придбаної с.-г. техніки та обладнання вітчизняного виробництва; часткову компенсацію відсоткової ставки за залученими у національній валюті кредитами, наданими державними банківськими установами. Державна підтримка галузі тваринництва передбачає: часткову компенсацію відсоткової ставки за банківськими кредитами; надання часткової компенсації вартості будівництва

та реконструкції об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів [4].

Державна підтримка розвитку підприємств АПК станом на 13.11.2019 р. відображена на рис. 1.

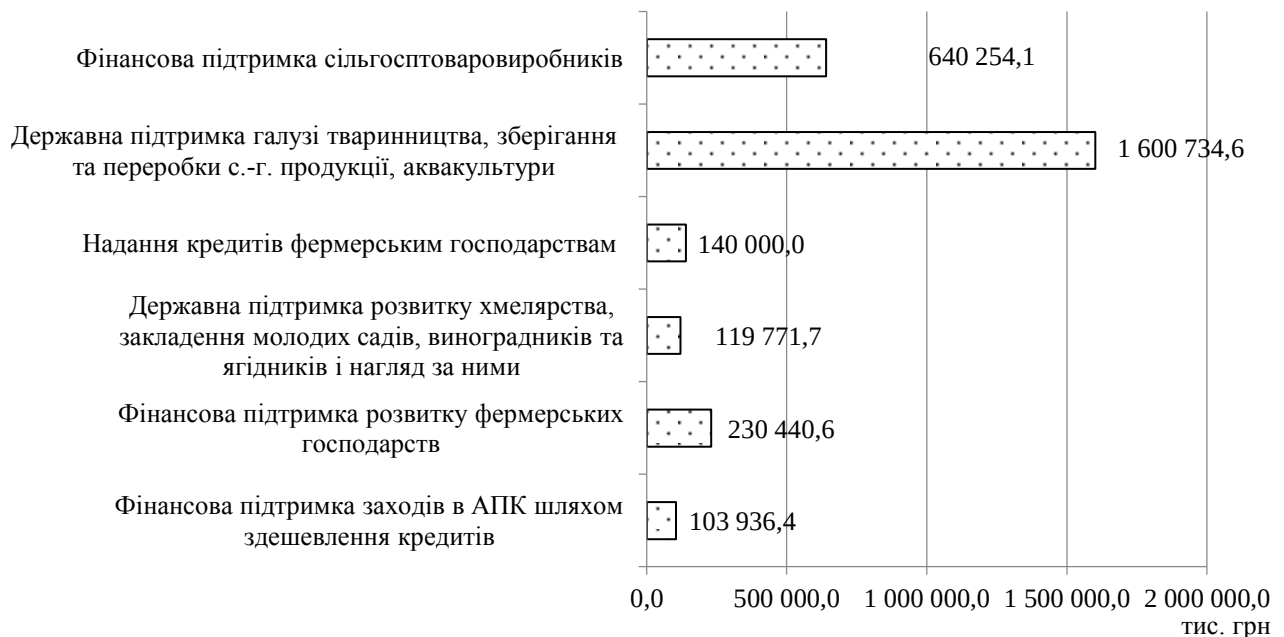

Рисунок 1 – Фінансування державної підтримки розвитку підприємств АПК станом на 13.11.2019 р. за рахунок загального фонду державного бюджету, тис. грн

Джерело: побудовано авторами з використанням даних [4]

Так, за рахунок загального фонду державного бюджету найбільше видатків спрямовано на підтримку галузі тваринництва, зберігання та переробки с.-г. продукції та аквакультури – 1 600,7 млн грн, фінансову підтримку сільгосптоваровиробників – 640,3 млн грн, найменше – на фінансову підтримку заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів – 103,9 млн грн.

Економічні відносини банківських установ та підприємств аграрного сектора у процесі кредитування реалізуються в умовах неоднозначності протікання реальних соціально-економічних процесів, розмаїття можливих станів і ситуацій реалізації рішення, в якому у майбутньому можуть опинитися господарюючі суб'єкти [2].

Державна фінансова підтримка суб'єктів господарювання АПК у 2018 р. у розрізі комерційних банків державної форми власності відображена на рис. 2.

Так, серед комерційних банків державної форми власності, найбільші обсяги фінансової підтримки для розвитку фермерських господарств направляє ПАТ КБ «ПриватБанк» – 78,1 млн грн та сільгосптоваровиробників – 380,2 млн грн, проте галузь тваринництва зовсім не підтримується.

ПАТ «Укресімбанк» та ПАТ КБ «Укргазбанк» підтримують галузь тваринництва, а саме частково компенсують відсоткову ставку за банківськими кредитами на 178,5 тис. грн та, відповідно, на 3,4 млн грн.

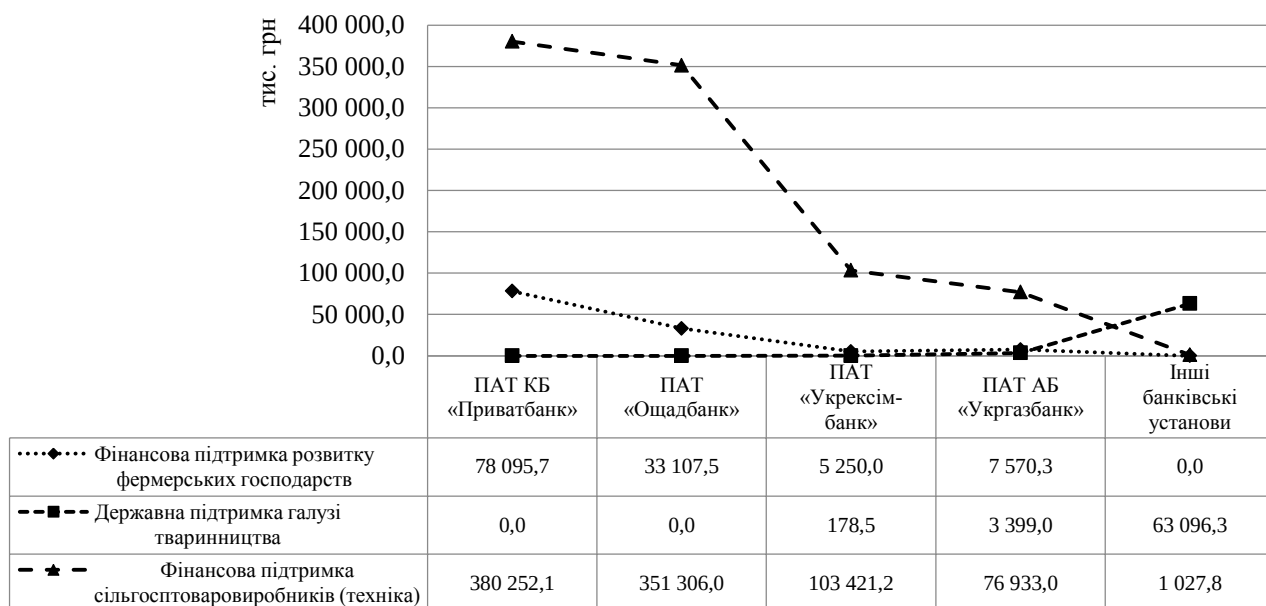

Рисунок 2 – Державна фінансова підтримка суб'єктів господарювання АПК у 2018 р., тис. грн

Джерело: побудовано авторами з використанням даних [4]

Створення ефективної системи підтримки розвитку суб'єктів аграрного сектору має поєднувати банківські установи та небанківський фінансово-кредитний сектор, налагоджуючи підґрунтя для здійснення гнучкої кредитної політики, ефективного фінансування аграріїв. Вирішення питань, пов'язаних із фінансово-кредитною підтримкою малих підприємств, надасть змогу суттєво посилити роль цього важливого сегмента економіки в поглибленні ринкових відносин сільської місцевості.

Список використаних джерел:

1. Безус Р. М. Особливості банківського фінансування аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2014. № 1. С. 27-30.
2. Березовик В. М. Проблеми розвитку кредитних відносин комерційних банків з підприємствами агропромислового комплексу України. *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки*. 2002. № 2. С. 291-295.
3. Кузнєцова Л. В. Банківський кредит як джерело фінансового забезпечення розвитку АПК України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 9-1. Частина 1. С. 183-186.
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/pidtrimka/stan-finansuvannya-program-pidtrimki-apk-u-2019-roci>.
5. Sirenko N., Burkovska A., Lunkina T., Mikulyak K. Prospects for organic production development in the market environment. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. vol. 41. no. 3. pp. 318-331.

Собко А. О.

здобувач вищої освіти,

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

Про деякі аспекти інноваційно-інвестиційної привабливості сучасного підприємства

Економічний розвиток господарювання підприємства та його складових у сучасних умовах усе більше залежить від технологічних зрушень на базі інновацій. Уміння формувати й ефективно використовувати інноваційний потенціал стає вирішальним фактором забезпечення конкурентоспроможності та розвитку вітчизняних підприємств. Підприємство спрямовує свою увагу на подолання кризового стану, розвитку та забезпечення конкурентних переваг в сучасних умовах. В умовах глобалізації та жорсткої конкурентної боротьби підприємства повинні приділяти особливу увагу інноваційному розвитку, адже він впливає на загальний стан господарювання. Цим і обумовлюється актуальність обраної теми дослідження.

Питання інвестиційної привабливості та шляхів її підвищення, в тому числі й для сфери інноваційної діяльності, у своїх працях розглядали такі вчені: І. Бланк, Е. Брігхем, А. Буренін, У. Гетце, М. Грідчина, М. Зинюк, А. Калина, М. Конєва, Т. Малова, В. Федоренко, Б. Щукін, В. Ященко та інші [1, 2].

Сучасне підприємство має бути спроможним до інновацій. Крім того без розвитку інноваційної діяльності неможливий без інвестицій. Саме тому розглянемо більш детально окремі аспекти інноваційно-інвестиційної привабливості. Більшість вчених визначають інноваційну діяльність, що пов'язана з капітальними вкладеннями в інновації [3]. Під інноваційною привабливістю розуміють спроможність підприємства залучати внутрішні і зовнішні інноваційні проекти та мінімізувати ризик щодо досягнення мети учасників проектів, яка зумовлюється рівнем інноваційного потенціалу підприємства. Важливою ознакою привабливості підприємства є не тільки оцінювання результатів його господарювання та кількість і якість ресурсів, які йому належать, а й рівень його підприємницької діяльності у відповідному ринковому середовищі з певною ємністю секторів ринку; взаємозв'язками з партнерами, органами влади, сукупністю поширених на його діяльність податкових пільг тощо [1,2]. При достатньому рівні фінансового забезпечення підприємство має можливість успішно здійснювати інноваційну діяльність. У свою чергу, ефективна інноваційна діяльність привертає увагу інвесторів та забезпечує підприємству високий рівень інвестиційної привабливості. Привабливість підприємства можна представити як таку характеристику, що враховує суперечливі цілі інвестора, а саме максимальний прибуток при мінімальному ризику на певному об'єкті.

Інноваційна привабливість залежить від зовнішнього середовища. Це підтверджується тим, що будь-яке підприємство функціонує не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку з зовнішнім середовищем. Особливо гостро ця

«відкритість» виявляється саме в умовах глобалізаційних перетворень. Будь-які внутрішні процеси є прямим або опосередкованим наслідком більш глобальних змін у зовнішньому середовищі. Цим впливом ні в якому разі не можна нехтувати, оскільки мезо- та макросередовище надає підприємству як сприятливі можливості (ринкові можливості) для нарощування свого інноваційного потенціалу, так і обмежує використання наявних ресурсів для інноваційного розвитку [4].

Для успішної реалізації інноваційної діяльності варто створювати: спеціальні території пріоритетного розвитку, де запроваджується спеціальний режим інвестиційно-інноваційної діяльності з метою освоєння випуску нових видів інноваційної продукції, організації високотехнологічних виробництв та створення нових робочих місць; науково-технічні зони, де діє офіційний правовий режим, орієнтований на розвиток наукового і виробничого потенціалу регіону шляхом стимулювання фундаментальних досліджень з подальшим впровадженням наукових розробок у виробництво.

Промисловим підприємствам України, доцільно звернути увагу на шляхи підвищення інвестиційної привабливості. Основними, найбільш часто впроваджуваними, заходами є [5]: розробка довгострокової стратегії розвитку; бізнес планування; юридична експертиза і приведення правостановлюючих документів у відповідність із законодавством; створення кредитної історії; проведення заходів з реформування (реструктуризації) організаційно-виробничої структури, акціонерного капіталу, активів тощо;

За результатами проведеного дослідження стає зрозумілим, що для досягнення головної цілі «Покращення інноваційної привабливості підприємства» потрібно вивчити стандарти та нормативну базу, забезпечити інтегрованість підприємства в інфраструктуру регіону, забезпечити наявність ресурсозберігаючих технологій, набирати персонал за схемою створення робочих місць для ключових працівників, забезпечити актуальність продукції.

Список використаних джерел:

1. Шпортько Г. О., Козенкова Н. П., Козенкова В. Д. Оцінка інвестиційної привабливості промислового підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. №11.
2. Пилипенко О. І. Методика аналізу інвестиційної привабливості підприємства: макро- і мікроекономічний аспекти. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*.
3. Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємств міського господарства : Конспект лекцій для студентів спеціальності «Економіка підприємства» Димченко О. В.
4. Манків Г. Н. Макроекономіка : підручник для України ; пер. з англ.: С. Панчишин ; пер. з англ.: [та ін.] ; наук. ред.: С. Панчишин. Київ : Основи, 2000. 588 с.
5. Маленко Е. Инвестиционная привлекательность и ее повышение. Е. Маленко, В. Хазанова. Корпоративный менеджмент : библиотека управления.

Науковий керівник: **Супрун С. Д.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

Товстенко М. Ю.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Система фінансово-економічної безпеки підприємства

На сучасному етапі розвитку економіки України, коли підприємства отримали право самостійного встановлення правил відносин із суб'єктами ринку, питання забезпечення фінансово-економічної безпеки все частіше стають перед керівниками підприємств різних форм власності. При розгляді фінансово-економічної безпеки будь-якої економічної системи будь-якого рівня необхідно виходити з її здатності протистояти небезпекам та загрозам для досягнення поставлених цілей. А це неможливо без формування відповідної системи фінансово-економічної безпеки.

Дослідження наукових результатів багатьох вчених показують, що поняття фінансово-економічної безпеки немає однозначного тлумачення. У більшості наукових досліджень фінансова та економічна безпека підприємства розмежовуються.

На думку Іващенко О. О., Четверікова П. М., фінансово-економічна безпека – це результат комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів [1].

Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. пропонують трактувати фінансово-економічну безпеку підприємства як такий фінансово-економічний стан підприємства, який забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах [2, с. 15].

Кириченко О. А. трактує фінансово-економічну безпеку як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат по цінних паперах підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів [3, с.23].

Отже, на сьогодні не існує конкретного визначення фінансово-економічної безпеки, про те є єдиний підхід, що така сформована система повинна забезпечувати захист підприємства від всіх фінансово-економічних небезпек.

Метою даного дослідження є обґрунтування термінології та формування системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.

Система фінансово-економічної безпеки підприємства формується з метою своєчасного виявлення та запобігання всіх можливих загроз для забезпечення фінансової стійкості та економічного розвитку підприємства [1].

Головною метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства можна вважати досягнення максимальної стабільності його функціонування та створення умов для подальшого фінансово-економічного розвитку шляхом попередження внутрішніх і зовнішніх загроз.

Формування системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно здійснювати з урахуванням властивостей, які повинні бути притаманні даній системі. Урахування цих властивостей спрямоване на комплексне забезпечення стабільності підприємства, ефективну побудову стратегії забезпечення її безпеки [4, с. 181].

Управління фінансово-економічною безпекою підприємства спрямоване на виконання таких завдань: встановлення системи фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту в процесі функціонування підприємства, зокрема пошук ефективних методів максимізації ринкової вартості підприємства; ідентифікація та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз реалізації фінансових інтересів підприємства; забезпечення ефективної нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства [5].

Таким чином, фінансова діяльність підприємства у всіх її формах пов'язана з численними ризиками, ступінь впливу яких на результати цієї діяльності істотно зростає в сучасних умовах господарювання. Для забезпечення фінансової стійкості та економічного розвитку підприємство повинне створити таку фінансово-економічну систему, яка зможе захищати його від найбільш небезпечних ризиків. Система захисту підприємства від усіх фінансових небезпек може бути покладена на спеціальну службу безпеки, що включає напрямок забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Іващенко О. В., Четверіков П. М. Система фінансово-економічної безпеки підприємства. Scientific researches and their practical application. modern state and ways of development (2–12 October 2012).
2. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. Львів, 2011. 380 с.
3. Кириченко О. А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. *Інвестиції*. 2009. № 10. С. 22–26.
4. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2т.]. Дніпропетровськ : «ФОРМ Дробязко С.І.». 2014. Т. 2. 349 с.
5. Полтораки А. С., Тимошенко Ю. С. Ефективне управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки України. *Агросвіт*. 2015. № 1. С. 34–39.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Церуш К. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Особливості функціонування та роль фінансів домогосподарств в Україні

Домогосподарство – окрема економічна одиниця, на роботі якої позначаються безліч соціальних-економічних, політичних та психологічних факторів. Забезпечення інформаційної основи відносно комплексного обстеження рівня матеріального добробуту населення виконує помітну роль для їх оцінки. Розвиток ринкових відносин у сучасній економіці та необхідність впровадження процесів економічного зросту зумовлює необхідність залучення додаткових обсягів інвестиційних ресурсів. Одним із важливих джерел інвестицій в Україні, де на сьогоднішній день присутня ринкова економіка, на рівні з фінансовими залученнями держави, суб'єктів господарювання, міжнародних фінансових асоціацій є грошові накопичення домашніх господарств.

Вагомий внесок у дослідження проблем функціонування фінансів домашніх господарств України зробили відомі вітчизняні вчені, серед яких, Гай О. М. [2], Глухов В. В. [3], Ковальов В. В. [4], Мосесян М. А. [5]. Проте, аналіз новітньої економічної наукової літератури свідчить про те, що в Україні фінанси домогосподарств в своєму розвитку є доволі мінливими та нестабільними, тому потребують детальнішого вивчення.

Із початком розвитку ринкової економіки науковці зрозуміли важливе значення домашніх господарств відносно забезпечення економічного та соціального піднесення суспільства та розпочали вивчати дане суспільно-економічне явище. Це, у першу чергу, пов'язано з тим, що позиція фінансів домогосподарств у більшості країн із розвинутою ринковою економікою за рівнем їх інвестиційних можливостей може бути порівняна із державними та корпоративними інвестиціями в реальний сектор економіки, а за деякими іншими оцінками – з обсягами валового внутрішнього продукту країни.

Важливу роль у процесах аналізу домогосподарств займають джерела формування їхніх доходів. Сума доходів, необхідна для максимального фінансування видатків домашнього господарства є прямо залежною від вимог його членів, що можуть задовольнятися у вигляді матеріальних благ та сукупності послуг. Усі фінансові ресурси, що були набуті самостійними членами домогосподарства деякий час можуть знаходитися у володінні окремої особи, проте з часом будуть витрачені на задоволення потреб усіх членів домогосподарства. У структурі доходів українських домогосподарств 41% займає заробітна плата, 37,1% – трансферні платежі; прибуток та змішані доходи займають 16,8%, і лише 5,6% припадає на доходи від власності. Це

означає, що для більшості вітчизняних домогосподарств основним джерелом доходів є зарплата [6].

Основними факторами, які значно впливають на функціонування фінансів домогосподарств в Україні відносять:

- надмірний рівень доларизації національної економіки, а саме обумовлення високої питомої ваги валюти у заощадженнях, доходах та видатках населення. Масове використання населенням іноземної валюти проявляється через недовіру до сучасної нестабільної економічної політики держави;

- важливе місце у формуванні доходів домашніх господарств України, як і раніше, мають тіньові доходи та економіка, які отримуються як у формі заробітної плати найманих працівників, так і у вигляді підприємницького прибутку. Однією із головних причин розвитку тіньової економіки є відсутність узгодженої законодавчо-нормативної бази та оптимального нагляду за функціонуванням домогосподарств.

Аналізуючи вищезазначене, можна зробити висновок про те, що домогосподарства у фінансовій сфері реалізують функцію розпорядження фінансовими ресурсами, які їм фактично належать. Навіть на рівні домашніх господарств, сімей та окремих індивідів в умовах ринкової економіки приймаються важливі фінансові рішення. В умовах ринкової економіки суб'єкти домогосподарств повсякденно вирішують питання відносно управління їхніми фінансовими ресурсами, а саме: дохідною та видатковою частиною грошових ресурсів. Таким чином, домашні господарства усе у більшій мірі набувають якостей господарюючого суб'єкта. Фінансові відносини домогосподарств в більшості випадків залишаються поза межами нормативно-правового регулювання, за допомогою якого держава могла б прямо впливати на фінансові процеси. Для цього необхідна державна допомога у створенні ефективних програм підтримки домогосподарств. Перспективою подальших досліджень визначення та обґрунтування пріоритетних напрямів державної політики з розвитку домогосподарств в Україні.

Список використаних джерел:

1. Вітлінський В. В., Гай О. М. Управління депозитним портфелем домогосподарства. *Фінанси України*. 2004. № 10. С. 131-140.
2. Глухів В. В. Заощадження та інвестиції домашніх господарств. *Фінанси і кредит*. 2008. № 19. С. 59-63.
3. *Фінанси в питаннях і відповідях* : підручник / за ред. Іванова В. В., Ковальова В. В. : Проспект, 2003. С. 272.
4. Мосесян М. А. Функції фінансів домашніх господарств в реалізації ощадної функції населення. *Вектор науки ТГУ*, 2011. № 2 (16). С. 305-308.
5. Україна у цифрах у 2017 році. База даних «Державна служба статистики України»: стат. збірник / за ред. Жук І. М. Київ, 2018.

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Благун І. І.

*канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту і маркетингу
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна*

Розвиток альтернативних фінансів як чинник дезінтермедіації фінансового ринку

Розвиток фінансового ринку знаходиться під впливом багатьох чинників, серед яких вагому роль відіграє розвиток сучасних фінансових технологій. Саме фінтех спричинив появу та досить ефективне функціонування, хоча ще не в значних масштабах «альтернативних фінансів» або «коллаборативних фінансів» як альтернативи традиційним фінансовим відносинам, що виникають за участі фінансових посередників, при здійсненні традиційних фінансових операцій. Коллаборативні фінанси забезпечують процес фінансування різноманітних проєктів через використання цифрових платформ та, виключаючи із процесу фінансового посередника.

Сам термін «коллаборація» означає співпрацю, і в науковій літературі розглядається найчастіше з точки зору організаційного та процесного підходів, при цьому організаційний підхід передбачає «дослідження, аналіз діяльності суб'єктів та вивчення структури системи. Відповідно до процесного підходу діяльність коллаборації розглядається як набір процесів».

На думку Ен Томсон та Джеймса Перрі «коллаборація є вищою, інтерактивною формою кооперації» [1]. На думку О. Іншакова, «коллаборація визначається як процес спільної трудової, виробничої або господарської діяльності двох і більше суб'єктів господарювання (індивідуальних або групових) для досягнення загальних цілей, при якому на принципах згоди і довіри відбувається взаємовигідний обмін знаннями, навчання учасників для підвищення їх компетентностей, виробництво інноваційних продуктів зі значним інтелектуальним компонентом для просування на ринок і досягнення значущих кумулятивних ефектів» [1]. Крім того, автор також зазначає, що «в коллаборації відбувається конвергенція інтересів найбільш передових суб'єктів глобальної економічної системи, що прагнуть до модернізації або трансформації товарів / рішень за допомогою створення таких продуктів наступних поколінь або переходу до принципово нових продуктів» [2].

До коллаборативних фінансів дослідники відносять такі категорії фінансових транзакцій як краудфандінг, Р-2-Р кредитування, Р-2-Р страхування, що здійснюються безпосередньо між економічними агентами індивідуально з використання відповідних інтернет-платформ, при цьому не вдаючись до послуг традиційних фінансових інститутів – посередників. Наразі вже існує низка досліджень щодо формування та розвитку краудфандінгу, зокрема досить вдале визначення надано О. В. Добровольською як «альтернативного методу фінансового забезпечення, що здійснюється за принципом мультиканального акумулювання фінансових ресурсів від невизначеного кола

фізичних та юридичних осіб (віртуального товариства) на базі спеціалізованої інтернет-платформи з метою фінансування конкретних проєктів та отримання вигоди фінансового та/або нефінансового характеру» [3]. Останнім часом все більше краудфандингові платформи використовуються для фінансування конкретних проєктів. Свій розвиток краудфандинг з подальшою його спеціалізацією на пірингове кредитування а також краудінвестинг завдячує світовій фінансовій кризі, а саме посиленню вимог щодо оцінки кредитоспроможності позичальників та формування, у першу чергу, банками власних кредитних ризиків і, як наслідок, відмов клієнтам, особливо малого та середнього бізнесу в кредитуванні. Наявність якісного проєкту, його продумана маркетингова політика та транспарентність дозволяє залучати достатні суми коштів для його реалізації, не вдаючись до послуг фінансових посередників, у тому числі банків.

Краудфандинг, починаючись як суто благодійницький проєкт, наразі перетворюється у альтернативний механізм банківського кредитування. Зараз його розвиток не є відчутним для банків, але з часом фінансування малого та середнього бізнесу без фінансових посередників може бути відчутним. Це також є альтернативою у пошуку об'єктів інвестування, зокрема банківським депозитам, беручи до уваги низький рівень відсоткових ставок або навіть їх мінусове значення в економічно розвинених країнах. Краудфандинг та його різновиди (краудлендінг, краудінвестинг та інвойс-трейдинг) спричинили появу такого явища як дезінтермедіація фінансового ринку, тобто відмови в потребі фінансового посередника (банку, фондової площадки, страхової компанії) для фінансового забезпечення економічних агентів. Свідченням посилення впливу краудфандингу є поява в законодавчій базі європейських країн позицій щодо регулювання краудфандингових платформ, а також формування річних звітів, щодо стану їх розвитку [4].

Водночас, попри те, що сьогодні сформувалась досить одноставна позиція серед дослідників, що колаборативні фінанси є альтернативою фінансового ринку, на нашу думку, це лише питання часу, доки немає чіткого законодавчого регулювання функціонування краудфандингових платформ, які за рядом формальних ознак можна віднести до інститутів інфраструктури фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Thomson A.M., Perry J.L. Collaboration Processes: Inside the Black Box. *Public Administration Review*. 2006. Vol. 66. s1. Pp. 20-32. DOI: 10.1111/j.1540-6210.2006.00663.
2. Иншаков О.В. Коллаборация как глобальная форма организации экономики знаний. *Экономика региона*. 2013. № 3 (35). С. 38-45.
3. Добровольська О.В. Фінансове забезпечення природного агровиробництва України в контексті сталого розвитку. Дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Дніпро, 2019. 497с.
4. Identifying market and regulatory obstacles to cross-border development of crowdfunding in the EU. Final report. 2017. 530 p.

Богущька О. А.,

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна*

Fintech в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку

Серед актуальних глобальних трендів, що мають вплив на трансформацію сучасної фінансової системи України, особливо місто займають інноваційні фінансові технології (*Fintech*), що вписано в Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року. У рамках цієї програми у 2019 р. розпочато підготовку нового стратегічного документа, спрямованого на забезпечення стійкого розвитку фінансової системи України [1].

Цифрова трансформація є не метою, а інструментом, яка дозволяє використовувати знання для розвитку інноваційної економіки, виробництва майбутнього, однак, без готовності економічних агентів до використання цифрових інструментів, сучасна економіка не може бути конкурентоспроможною ані на внутрішньому, ані на зовнішньому ринках. Сучасний стан розвитку *Fintech* в країні відображає індекс готовності країн до використання цифрових грошей (*Digital Money Readiness Index*) [2]. Складовими цього індексу є державна та ринкова підтримка, фінансова та технологічна інфраструктура, наявність рішень для цифрових грошей, схильність до запозичень.

Україна у 2019 р. зайняла 58 місце серед 84 країн світу у рейтингу готовності країн до використання цифрових грошей, піднявшись на 6 пунктів з позиції, яку займала у 2014 р. (64 місце). За структурою цього індексу найнижчі показники в країні приходяться на рівень державної та ринкової підтримки і фінансову та технологічну інфраструктуру.

Цифрова трансформація фінансового сектору стримується низкою факторів. Цифрова трансформація – не просто заміна одного елементу бізнес-процесу на інший (наприклад, серверу), а зміна культури. За думкою аналітиків, основним фактором, що стримує цифрову трансформацію, є необхідність змінювати культуру, і, отже, інститути. По-друге, відсутність чіткого бачення стратегії цифрової трансформації. За даними опитувань, майже 50% респондентів зазначають, що впровадження цифрової стратегії в масштабах всієї організації – найбільша проблема, особливо при відсутності чітких цілей і часових рамок і в умовах, коли існуючі системи і так працюють. По-третє, брак знань і ресурсів. Окремі фінансові організації часто зазнають труднощів, намагаючись здійснити перехід до цифрових перетворень без відповідних знань. Як наслідок, при отриманні сучасного інструменту, що обіцяє підвищення динамічності компанії, і впровадженні його в умовах традиційної культури, на виході часто не отримують відповідного ефекту, оскільки не мають необхідних внутрішніх ресурсів і компетенцій для підтримки цифрових ініціатив.

Перспективним напрямом використання цифрових технологій, які принципово змінюють традиційну структуру банківської системи і, відповідно, усього фінансового сектору, є поява мобільних банків – цифрових банків нового покоління, які почали з'являтися у всьому світі після 2008 р. спочатку на базі наявної банківської інфраструктури, а пізніше – як нові самостійні банки [3, с. 77]. Специфіка діяльності мобільних банків полягає в тому, що вони функціонують в онлайн-режимі на основі використання технологій цифрового доступу та управління рахунками, що є у мобільному додатку. Співробітництво з традиційними банками дає таким банкам офіційне право на проведення операцій і дозволяє мінімізувати свої витрати за рахунок економії на персоналі та приміщеннях. В Україні перший мобільний банк – *Monobank* [4] створено у 2017 р. Відкриття і використання рахунку в цьому банку безкоштовні, а клієнт підключається до платіжної системи *MasterCard*. Сьогодні *Monobank* працює у партнерстві з ПАТ «Універсал банк» та активно формує власну клієнтську базу.

Ці фінансові інновації можливі завдяки використанню технології блокчейн, під якою розуміється система, побудована по принципу зв'язку блоків даних, які формують цілісний ланцюг інформації. Блокчейн забезпечує високий рівень безпеки при зберіганні та передачі даних, а також прозору мережеву інфраструктуру, децентралізацію та низьку вартість операцій. Це сприяє підвищенню якості банківських послуг та збільшенню доходів [5].

Таким чином, цифрова трансформація поступово змінює систему фінансових відносин. Для сприяння розвитку *Fintech* в Україні необхідно: стимулювання розвитку платформного бізнесу взагалі. Специфіка ринку інформаційних технологій полягає у його саморегулюванні, а державі необхідно лише створити для цього сприятливі умови; розробка та затвердження базового закону у сфері *Fintech*, який визначатиме мету, принципи, інструментарій фінансових відносин; усунення законодавчих і адміністративних бар'єрів для «нових фінансів». На підставі затвердженого базового закону у сфері альтернативного фінансування необхідним є внесення коректив до нормативно-правових актів, необхідність коригування яких буде виявлена в ході функціонування «регулятивних пісочниць» та формування системи саморегулювання ринку альтернативного фінансування.

Список використаних джерел:

1. Реформа фінансового сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/about/refactoring> (дата звернення: 25.10.2019).
2. Digital Money Index 2019. Citi. Imperial College London. URL: https://www.citibank.com/icg/sa/digital_symposium/digital_money_index/.
3. Міщенко В. І., Міщенко С. В. Маркетинг цифрових інновацій на рику банківських послуг. *Фінансовий простір*. 2018. № 1 (29). С. 75-79.
4. Monobank / Universal Bank. URL: <https://www.monobank.com.ua>.
5. Стойка В. С. Перспективи застосування технології блокчейн у банківській діяльності. III International Scientific Conference Economy and Society: the Modern Foundation for Human Development: Conference Proceedings, April 26th, 2019. Leipzig, Germany: Baltija Publishing. 156 pages. P. 121-123.

Давидюк А. О.

здобувач вищої освіти

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

Інформаційні технології в системі управлінні підприємством

Динамічний розвиток світового ринку інформаційних технологій (ІТ) здійснює потужний вплив на розвиток світового господарства, розробка та втілення нових інформаційних технологій оптимізує процеси виробництва, що дозволяє більш ефективно використовувати ресурси, сприяє прискоренню обміну інформацією. Інформаційні технології активно охоплюють сучасне життя, враховуючи і організацію виробничого процесу, діяльність якого вже неможлива без визначеної системи управління.

Так, під інформаційними технологіями розуміють процес, що використовує сукупність засобів і методів збору, обробки і передачі даних для отримання інформації нової якості про стан об'єкта, процесу або явища [1, с. 7]. Система управління підприємством включає в себе сукупність предметних областей з організації, мотивації і контролю виробничих процесів підприємства. Сфера управління є достатньо різноманітною, саме тому необхідно розділити сфери застосування інформаційних технологій на такі аспекти:

- інформаційні технології введення, обробки і зберігання інформації по функціональним областям;
- інформаційні технології захисту інформації;
- інформаційні технології управління виробничими процесами.

Введення і обробка даних на сучасному підприємстві займають важливу частину його роботи. На сьогоднішній день підприємство не уявляє робочий процес без використання комп'ютерних засобів управління інформацією. До цієї групи можемо віднести такі види інформаційних технологій:

1. Технічні засоби (ПК, офісна техніка, пристрої зовнішньої пам'яті, пристрої забезпечення локальної мережі і доступу в Інтернет). Все це є інструментом управління масивами інформації.

2. Програмні засоби (програмні продукти введення та обробки інформації). До даної групи належать операційні системи і програмні продукти, які безпосередньо беруть участь у процесі введення і обробки інформації. При цьому можна виділити як загальні, так і спеціальні програмні продукти. До загальних програмних продуктів відносяться загальноприйняті, стандартизовані програми, які використовуються переважно на всіх підприємствах (*Office*, програми доступу в інтернет і ін.). До спеціальних програм відносяться програмні продукти, призначені для вирішення конкретних завдань: обробки зображень, проєктування, моделювання та інше.

Завдяки інформаційним технологіям, підприємство має можливість перейти на шлях до досягнення конкурентних переваг, а саме: швидкого, якісного і надійного виконання процесу отримання, обліку, зберігання і

обробки інформації; значного скорочення управлінського персоналу підприємства, який займається роботою по збору, обліку, зберіганню і обробці інформації; забезпечення у потрібні терміни керівництво і управлінсько-технічний персонал підприємства якісною інформацією; своєчасного і якісного вводу аналізу і прогнозування господарської діяльності підприємства; швидкого і якісного прийняття рішення по усіх питаннях управління підприємством.

За допомогою всієї цієї ефективної інформатизації значно підвищується керованість процесами соціально-економічного розвитку підприємства, здійснюється поліпшення якості і рівня прийнятих управлінських рішень, оперативності інформаційних процесів і послуг, які, у свою чергу, призводять до поліпшення соціально-економічних, науково-технічних, культурних та інших показників життя [2].

Правильний набір цих технологій, а також їх логічне взаємодія один з одним, дають можливість підприємству чітко та згідно вимог вибудувати функціонування всіх галузей. Інформаційні технології управління виробничими процесами включають в себе програмні засоби і методи прийняття рішень в різних областях діяльності компанії: фінанси, виробничий цикл, управління якістю, проектування. Отже, інформаційні технології розглядаються як важіль для оптимізації бізнес-процесів підприємства на основі наскрізної автоматизації складових їх бізнес-функцій, адже автоматизація – це один із способів досягнення стратегічних бізнес-цілей. Сьогодні існує безліч програмних засобів для автоматизації того чи іншого виробничого процесу як загальних, так і спеціальних (галузевих). Залежно від потреб, компанія обирає програмний продукт і інтегрує його в систему управління. Сучасне підприємство представляє суб'єкт, життєдіяльність якого забезпечується цілим комплексом інформаційних технологій. У результаті, сучасні інформаційні технології є не стільки засобом, що здійснює допоміжні дії і забезпечення сервісу, а засобом, що забезпечує цілі виробничі комплекси і процеси.

Список використаних джерел:

1. Максимов Н. В., Партика Т. Л., Попов І. І. Сучасні інформаційні технології: Навчальний посібник. М.: Форум, 2013. 512 с.
2. Новаківський І. І. Вплив процесів інформатизації на організаційну структуру підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 425. С. 285-286.
3. Жигалкевич Ж. М., Онопко А. С. Інформаційні технології в управлінні підприємством. Сучасні підходи до управління підприємством : збірник тез доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 28 квітня 2016 р. К: Вид-во «Політехніка», 2016. 104 с.

Науковий керівник: **Супрун С. Д.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

Дубочинський М. М.
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Запровадження автоматизаційних процесів казначейського обслуговування в Україні

Сьогодні, з метою закріплення інтеграційних позицій України у світовій спільноті відбувається цифровізація її економічних процесів, яка передбачає впровадження новітніх концепцій розвитку вітчизняної казначейської системи. Державна казначейська служба України є безпосереднім учасником управління потоками державних та місцевих фінансових ресурсів, а, також, кредитних і фінансових ризиків, підвищення рівня дієвості і ефективності функціонування казначейських органів сприяє забезпеченню платоспроможності і ліквідності, цільового використання бюджетних коштів, поліпшенню якості фінансових послуг, зниженню ризику операційних витрат, а як наслідок – підвищенню дохідності бюджету України. Так, тенденції розвитку сучасної розробки та освоєння комп'ютерних систем і їх програмного забезпечення відкривають для казначейської служби широкі можливості вдосконалення процесів виконання бюджетів різних рівнів, що обумовлює актуальність тематики даного дослідження.

Дослідженням питань автоматизації вітчизняного казначейства займалися такі вчені, як: Бурковська А. В. [1], Голинський Ю. О. [2], Корабахіна А. Ю. [1], Лункіна Т. І. [1], Луців Л. М. [2], Момот Т. В. [3], Скорик О. Ю. [4] та ін. У своїх працях науковці розкривають сутність і значення автоматизації казначейської системи, обґрунтовують сучасний механізм її впровадження, розкривають причинно-наслідкові зв'язки раціонального впровадження новітніх систем. Дана тема дослідження є актуальною і потребує подальшого вивчення.

Державну казначейську службу України можна представити як повноважного учасника бюджетного процесу, що функціонує як злагоджений механізм у роботі з концентрації бюджетних коштів в єдиній системі рахунків підпорядкованих структур, створюючи єдину інформаційну базу, готує фінансову та бюджетну звітність. Інформація, яку надає Казначейство України Уряду, дає змогу провести оцінку ефективності роботи органів державного управління з подальшим виявленням економічних наслідків бюджетної політики.

Звертаючи увагу на практику країн світу, можна виокремити два шляхи створення і розвитку інформаційних систем з управління суспільними фінансами, а саме такі як централізація, тобто формування за принципом максимально можливої уніфікації й інтеграції функціональних областей управління, і децентралізація, тобто використання локальних систем. Централізація спостерігається у країнах з функціонуючими інформаційними системами управління державними фінансами (Австрія, Канада, США,

Франція). Децентралізація лежить в основі інформаційної системи Великобританії [1,4].

Щодо України, то застосування автоматизації в казначействі сприятиме створенню єдиного інформаційного простору, який охопить усі функціональні області бюджетної сфери і всіх учасників бюджетного процесу. Основою формування єдиного інформаційного простору бюджетної сфери є повна автоматизація процесу касового виконання бюджету, що забезпечить оптимізацію комплексного бюджетного обліку, фінансового контролю і ефективного управління державними фінансовими ресурсами.

Головним призначенням автоматизації казначейства є забезпечення узгодженості під час взаємодії казначейських органів усіх рівнів між собою та з іншими учасниками бюджетного процесу, прискорення інформаційного забезпечення, організація системи зв'язку і централізованої передачі даних. Сьогодні в автоматизованих інформаційних системах казначейства окремо формується інформація, пов'язана з рухом грошових і негрошових потоків. Відбувається їх відображення в інформаційній системі, тобто автоматизована обробка даних грошових і не грошових потоків є вирішальним фактором зростання рівня оперативності, аналітичності і достовірності інформації про стан і рух бюджетних ресурсів [2].

Під час побудови моделі автоматизованого управління казначейською системою вирішується кілька завдань, які дають змогу досягти зазначеної мети – результатів виконання бюджетів (рис. 1).

Рисунок 1 – **Модель автоматизації інформаційної системи казначейства**

Джерело: розроблено автором за матеріалами [3,4]

Автоматизовані інформаційні системи, використання яких відбувається нині в системі казначейства, постійно удосконалюється, що пов'язано з появою більш модернізованих програм. Це дає змогу проводити повноцінне реагування на вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, забезпечувати ефективне управління фінансовими ресурсами держави.

Сьогодні, технологічні інновації дають змогу використовувати широкий спектр інструментів. Серед них можна виокремити Distributed Ledger Technology (DLT), технологія Blockchain або інші рішення, які направлені на забезпечення виконання завдань і функцій органів державної влади і місцевого самоврядування впродовж бюджетного періоду. Технологія розподілених реєстрів (Distributed ledger technology, DLT) представляє собою інтегровану технологію зберігання інформації, ключовими особливостями якої є спільне використання і синхронізація цифрових даних відповідно до алгоритму консенсусу. Крім того, вона містить географічний розподіл рівнозначних копій в різних точках по всьому світу за відсутності центрального адміністратора. Блокчейн представляє собою технологію з розподілення баз даних, що дозволяє створювати цифровий реєстр транзакцій і ділитися ними всередині розподіленої мережі пристроїв. Завдяки використанню крипто-графії, кожен учасник мережі управляє реєстром без централізованого адміністрування. Вони використовують незалежні комп'ютери (ноди, вузли) для запису, спільного використання та синхронізації транзакцій в своїх відповідних електронних леджерах (реєстрах) [3].

Таким чином, підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок про те, що впровадження сучасних інформаційних технологій у казначейське обслуговування є необхідністю, що сприяє створенню якісно нових форм організації діяльності органів Державної казначейської служби України.

Список використаних джерел:

1. Бурковська А. В., Лункіна Т. І., Корабахіна А. Ю. Вплив фінансової децентралізації на суспільно-економічний розвиток регіонів України. URL : http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2002/1/Стаття_Бурковська%2C%20Лункіна%2C%20Корабахіна.pdf (дата звернення: 27.10.2019).
2. Голинський Ю. О., Луців Л. М. Модернізація інформаційної системи казначейського обслуговування бюджетів. *Наук.вісник ХДУ*. 2015. №15. С. 149-152.
3. Момот Т. В., Крайвська І. А., Крайвський Б. Б., Тумієтто Д. Бюджетна безпека в умовах реформування системи управління державними фінансами в Україні : виклики та протиріччя. *Комунальне господарство міст*. 2018. Вип. 6(145). С. 54-61.
4. Скорик О. О. Інформаційні технології системи казначейського обслуговування: сучасний стан та перспективи їх удосконалення. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. 2018. №28. С. 682-687.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**,
канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Кулинич М. Б.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

Тенденції цифрової економіки у формуванні управлінської облікової інформації

Під дією світових глобальних перетворень прослідковуються зміни у всіх без винятку сферах життя людини. Їх прискоренню сприяє стрімкий розвиток цифрових інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовлює перехід економіки на новий, якісно вищий щабель розвитку – цифрову економіку. Важливим ресурсом і мірилом цифрової економіки залишається інформація. Даний ресурс має значну цінність, і в межах господарюючого суб'єкту може бути представлений як нематеріальний актив.

В управлінському аспекті формуючи облікову інформацію, ми отримуємо знання про суб'єкт господарювання. Ідея цифрової економіки полягає не у поданні готового продукту (товару) або послуги споживачеві, а інструментарію створення облікової інформації на підставі конкретного запиту, додаткового укомплектування вдосконаленими або додатковими частинами. Таким чином, споживач інформації стає її виробником, оскільки повноцінно бере участь у процесі створення споживаного продукту.

Важливою складовою системи бухгалтерського обліку виступає інформаційна складова двох підсистем: фінансового та управлінського обліку. Зазначається переорієнтація з контрольної функції на інформативну, що базується на організації цифрової трансформації підприємства. Як зазначає Т. Карпова П. необхідною є розробка нових показників, способів збору і обробки не тільки фінансової інформації, але і достатності її інтеграції з інформацією про інші сторони бізнесу та зовнішнього середовища [1].

Уявлення про бізнес змінилося: в наші дні компанія не повинна бути фізично великою і налічувати тисячі співробітників, щоб з успіхом конкурувати на ринку. І звичайно, якщо в умовах традиційної індустріальної економіки клієнту доводилося задовольнятися тим, що йому пропонували виробники, то споживачі цифрової епохи диктують ринку власні правила гри. Відповідно, гаслом будь-якої цифрової компанії стає «клієнтоорієнтованість».

Головною «цінністю» підприємства в цифровій економіці є клієнт, який стає ключовою фігурою в процесі економічної діяльності, тому що без нього немає сенсу в ній самій. Клієнт вибирає товар покладаючись на поради, особистий досвід і рекламу, продавець не має можливості особисто контактувати з покупцем. При цьому реклама, так само має свою значущість, оскільки наповнюється з інтернет-середовища: інтернет-реклама, інтернет-мода, інтернет-друзі, інтернет-захоплення і т. д. Як вважає А. Кокорєв, закономірним у розвитку цифрової економіки зі зміною векторів в управлінні підприємством, є:

- орієнтація на конкретного споживача і всебічне використання інформації як рушійного ресурсу;
- облік конкретних особливостей клієнта у певному місці;
- широке впровадження технологій цифрових перетворень реальних бізнес-процесів [2].

«Клієнтоспрямованість» стане у майбутньому тим визначальним вектором, по якому буде рухатися фірма. Це своєрідний віртуальний показник діяльності фірми, який характеризує її масштабність і ефективність. Саму по собі базу даних про клієнтів не можна оцінити у грошовій вартості з точки зору понесених витрат, але її значущість є очевидною з точки зору визнання «ресурсом», що приносить економічну вигоду [3].

За умов ринкової економіки для оцінки і стратегії подальшого розвитку підприємства необхідно було розраховувати точку беззбитковості й оптимальні розміри, для цифрової економіки це не важливо: підприємство може бути дуже маленьким і при цьому успішно розвиватися.

Це зумовлює необхідність формування нових показників, визнання і оцінки нових облікових об'єктів, в якості яких виступають інтелектуальний людський капітал, клієнтська база, інноваційні продукти, тощо. Відповідно, облікова інформація має нефінансовий характер (якість клієнтської бази, реалізація та стан соціальної відповідальності, наявність ризиків економічної безпеки, ступінь застосування енергозберігаючих технологій, тощо).

Отже, на основі сучасних розробок нових інформаційних технологій таких як, хмарні технології, відкриті технологічні платформи, електронні довідково-інформаційні системи, створення єдиного міжнародного формату і змісту фінансової звітності в електронному вигляді, створюється можливість побудови такої інформаційної облікової системи, де інтегруються показники для характеристики стану внутрішніх бізнес-процесів організації та зовнішнього середовища, показники інтеграції різних видів обліку.

Список використаних джерел:

1. Карпова Т. П. Направления развития бухгалтерского учёта в цифровой экономике. *Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета*. 2018. № 3 (111). С. 52-57.
2. Кокорев О. С. Цифровая экономика: смена ценностей и ориентиров в управлении предприятием. *Московский экономический журнал*. 2019. № 1. DOI: 10.24411/2413-046X-2019-11028.
3. Кулинич М. Б., Жиленко Л. Поглиблення змісту об'єктів і методу бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. № 2(18). С. 128-135.

Опенько І. А.

*канд. екон. наук, доцент кафедри геодезії та картографії
Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ*

Blockchain технології як передумова ефективного лісового виробництва в Україні

Блокчейн (англ. Blockchain – ланцюжок блоків) – це розподілена база даних, у якій пристрої зберігання даних не підключені до загального сервера. Система зберігає інформацію за допомогою складних математичних алгоритмів, дедалі більших списків упорядкованих записів, цифрових реєстрів транзакцій, угод, контрактів, прийнятих рішень тощо [1, 2].

Професор Гійом Чапрон з Оксфорду стверджує, що технологія блокчейн дозволить знизити вплив корупції та відстежити незаконний видобуток природних ресурсів [3]. Простежувати весь цикл використання природних ресурсів на основі алгоритмів комп'ютерного коду стане ефективніше через зменшення впливу людського фактору.

Сьогодні blockchain технології впроваджуються у різних логістичних процесах, де кожній операції привласнюється унікальний цифровий ідентифікатор – штрих-код, який надалі через криптографічну функцію перетворюється в унікальний набір цифр та букв або так званий хеш, який зберігається в blockchain. Функція хешування працює тільки в одному напрямку, значення хеш-коду не дозволяє користувачу повернутися і отримати вихідний документ, який був створений на початку, та унеможливорює визначити наступне значення хеш-функції. Це означає, що сертифікати не можуть бути підроблені, а всі операції максимально «прозорі» [3].

Ключовим органом у запровадженні нових інформаційних технологій (системи blockchain) у системі природокористування в умовах децентралізації влади повинен бути новостворений (за рішенням уряду від 02 вересня 2019 року) орган – Міністерство цифрової трансформації України [4]. Основним покликанням цього органу є: створення передумов для функціонування електронного урядування; розроблення платформи для надання електронних послуг у різних сферах економіки нашої країни – земельні послуги, екологія, будівництво, реєстрація бізнесу, оформлення субсидій, державної допомоги тощо; тотальна інформатизація – впровадження політики «відкритих даних», є потужним антикорупційним інструментом, який сприяє прозорості влади, в умовах децентралізації влади, що позитивно впливає на розвиток економіки в цілому; консолідація державних реєстрів у єдину систему даних, та електронний документообіг – дієвий спосіб оптимізації роботи всіх державних установ, зниження бюрократичних процесів, забезпечення дистанційного та оперативного доступу громадян до якісних адміністративних послуг [4, 5].

Водночас система blockchain є пріоритетною технологією згідно інноваційної системи розвитку E-Ukraine – інтегрований розподілений портал

взаємодії громади, бізнесу і влади для формування і реалізації політики в інформаційно-комунікаційній технологічній сфері за допомогою інноваційних технологій участі громади і відкритих даних [6].

Моніторинг земель лісгосподарського призначення на основі технології blockchain та залучення безпілотних літальних апаратів (дронів, БПЛА) [7], дозволить створити електронну карту, яка повинна знаходитись у відкритому доступі і буде змінюватися в залежності від даних, отриманих від БПЛА – «дронотопографія». Такі технології дозволять громадам, органам державної влади у сфері охорони навколишнього середовища та використання природних ресурсів попередити незаконну вирубки лісу, знизити корупційну складову у сфері лісового господарства, отримати оперативні та актуальні дані про стан лісів в регіоні в режимі реального часу (відповідно до тенденцій розвитку кадастрових систем майбутнього «Кадастр 2034» [8]).

Водночас на основі blockchain технології виникає можливість створити відкритий ринок екосистемних послуг, який дозволяє інвестувати та отримувати позитивні економічні дивіденди від збереження земель лісгосподарського призначення і підвищувати вартість природного капіталу, обмежуючи викиди CO₂ в атмосферу та надаючи фінансову підтримку сільським громадам (за принципом міжнародної програми «REDD+», визнаної ООН) [9], для розвитку освітніх, медичних послуг, створення енергозберігаючої інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Шольц Ю., Шелер Т., Соколов Ю., Коцоева В., Элькина А. Технология Blockchain. Принципы работы и перспективы применения. *Финансы, налоги, учет*. 2017. С.67-76.
2. Літошенко А. В. Технологія blockchain: переваги та неочевидні можливості використання у різних галузях. *Економіка та держава*. № 8. 2017. С. 77-78.
3. Guillaume C. The environment needs cryptogovernance. *Nature*. 2017, vol. 545, pp. 403-405.
4. Міністерство цифрової трансформації України: веб-сайт. URL: <https://www.e.gov.ua/ua/projects> (дата звернення: 02.10.2019).
5. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України: постанова Кабінет Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF>.
6. Інноваційна система розвитку E-Ukraine. Міністерство цифрової трансформації України: веб-сайт. URL: <https://www.e.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/E-UA%203.0%202019.pdf> (дата звернення: 02.10.2019).
7. Жук О. П., Опенько І. А., Шевченко О. В., Чумаченко О. М. Створення великомасштабних планів території сільських населених пунктів із застосуванням безпілотного літаючого апарату: монографія. Київ : Компринт, 2018. 238 с.
8. Bennett R., Rajabifard A., Kalantari M., Wallace J., Williamson I. Cadastral Futures: Building a New Vision for the Nature and Role of Cadastres. 2011. № 6.
9. European Commission. Climate Action. Combatting tropical deforestation: the REDD+ initiative URL: https://ec.europa.eu/clima/policies/forests/deforestation_en#tab-0-0 (дата звернення: 02.10.2019).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали
ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. *Миколаїв*,
27–28 листопада 2019 р.

Технічний редактор:

А. С. Полторак

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 7,3

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.